

ဒါ့ခုံရုံးပဒေရုံးရာစာစောင်

J o u r n a l o f CONSTITUTIONAL AFFAIRS

No. 22, August 2005

ISSN 1513-9182

အပိုင်း (၁)

- ◆ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၊ လူထုသန္နိဋ္ဌာန် လူထု၏ပါဝင်ပတ်သက်မှု

အပိုင်း (၂)

- ◆ မြန်မာနိုင်ငံတွင်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများပေါ်ပေါက်လာပုံ သမိုင်းအကျဉ်း

အပိုင်း(၃)

- ◆ နိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပေါ်ပေါက်လာရေးလုပ်ငန်းစဉ်များ

အပိုင်း (၄)

- ◆ စနစ်တကျဖော်ထုတ်ခွင့်ရရှိရန်အကြောင်းရပ်များကို
တက္ကသိုလ်ကွဲခြားတင်ပြခြင်း

အခြေခံဥပဒေရေးရာစာစောင်

J o u r n a l o f
CONSTITUTIONAL AFFAIRS

အမှတ်စဉ် (၂၂) ၂၀၀၅ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လ

မြန်မာနိုင်ငံတော် နေပြည်တော်

မြန်မာနိုင်ငံရေ နေများကောင်စီ

P.O. Box 29 Huamark Post Office, Bangkok 10243, Thailand

E-mail <blcsan@ksc.th.com>

အခြေခံဥပဒေရေးရာစာစောင်၊ အမှတ်စဉ် (၂၂) ၂၀၀၅ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လ

ဟာတိကာ

နိဒါန်း ၁

အပိုင်း(၁)

- ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၊ လူထုဆန္ဒနှင့် လူထု၏ပါဝင်ပတ်သက်မှု ၄
- (၁) ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် လူထုဆန္ဒ ၄
- (၂) ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ပေါ်ပေါက်လာရေးအတွက်
လူထု၏ပါဝင်ပတ်သက်နိုင်ခွင့် ၅

အပိုင်း(၂)

- မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများ ပေါ်ပေါက်လာပုံ
သမိုင်းအကျဉ်း ၉

အပိုင်း(၃)

- နိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပေါ်ပေါက်လာရေး
လုပ်ငန်းစဉ်များ ၁၂
- (က) အတိုက်အခံ နိုင်ငံရေးအင်အားစုများ၏ လုပ်ငန်းစဉ်များ ၁၂
- (ခ) နိုင်ငံတော်အေးချမ်းသာယာရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးကောင်စီ
(စစ်အုပ်စု) ၏ လုပ်ငန်းစဉ်များ ၁၆

အပိုင်း(၄)

■ စနစ်တကျဖော်ထုတ်ခွင့်ရရှိရန်အကြောင်းရပ်များကို	
ကဏ္ဍအလိုက်ခွဲခြားတင်ပြခြင်း	၂၀
(က) ဥပဒေစိုးမိုးရေး	၂၀
(ခ) လူ့အခွင့်အရေးနှင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ	၂၂
(ဂ) အခြေခံအခွင့်အရေးများ	၂၃
(ဃ) နိုင်ငံဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်မှုစနစ် (The Structure of a State)	၂၈
(င) ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် အချုပ်အခြာအာဏာ	
(သို့မဟုတ်) လူထု၏ အချုပ်အခြာအာဏာပိုင်စိုးမူစနစ်ကို	
ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ကျင့်သုံးသင့် မသင့်	၂၉
(စ) အစိုးရစနစ်များ	၃၂
(ဆ) တရားစီရင်ရေး လွတ်လပ်မှုနှင့် တရားရုံးများ၏	
အခွင့်အာဏာ	၃၅
(ဇ) နိုင်ငံရေးပါတီနှင့် လူထုအသင်းအဖွဲ့များ	၄၀
(ဈ) အမျိုးသမီးအခွင့်အရေးနှင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ	၄၄
(ည) သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးနှင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ	၄၉
(ဋ) တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏ ကိုယ်ပိုင်ပြဌာန်းခွင့်ကို	
ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့်အညီ ကျင့်သုံးခြင်း	၅၃
(ဌ) ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် စစ်တပ်၏အခန်းကဏ္ဍ	၅၉

နိဂုံး..... ၆၈

.....
 ထုတ်ဝေဖြန့်ချိ - မြန်မာနိုင်ငံရှေ့နေများကောင်စီ
 မူပိုင် - မြန်မာနိုင်ငံရှေ့နေများကောင်စီနှင့် စာမူရှင်များ
 မျက်နှာဖုံးဒီဇိုင်း - ဘမောင်ဖေ
 ကွန်ပျူတာစာစီ - ဝင်းဝင်း

ပညာပေးရေးအတွက် ထပ်ဆင့် ကူးယူဖြန့်ချိမှုများကို အားပေးသည်။

နိဒါန်း

မြန်မာနိုင်ငံရှေ့နေများကောင်စီသည် အခြေခံဥပဒေရေးရာများနှင့်စပ်လျဉ်း၍ စာစောင် စာတမ်းများထုတ်ဝေဖြန့်ချိခြင်း၊ သင်တန်းများပို့ချခြင်း၊ ဆွေးနွေးပွဲများကျင်းပခြင်း၊ ရေဒီယို အသံလွှင့်ဆောင်းပါးများရေးသားကာ လူထုပညာပေးလုပ်ငန်းများ လုပ်ဆောင်ခြင်းနှင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေရေးရာလုပ်ငန်းစဉ်များ၌ ပါဝင်အကြံပေးခြင်း စသည့်လုပ်ငန်းများကို စဉ်ဆက်မပြတ် လုပ်ဆောင်နေသော အဖွဲ့အစည်းဖြစ်ပါသည်။

အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ် (လွတ်မြောက်နယ်မြေ) သည် ပြည်တွင်းရှိ အမျိုးသား ဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ်၏ နိုင်ငံရေးလုပ်ငန်းစဉ်များကို နယ်စပ်အခြေပြု တိုင်းရင်းသားအဖွဲ့အစည်းများနှင့် ဒီမိုကရေစီအင်အားစုများအကြားတွင်လည်းကောင်း၊ လူ့အခွင့်အရေးနှင့် ဒီမိုကရေစီရေးရာကို ချစ်မြတ်နိုးသည့် နိုင်ငံတကာရောက် မိမိနိုင်ငံသားများနှင့် ပြည်တွင်းရှိနိုင်ငံသားများ အကြားတွင်လည်းကောင်း ဖော်ဆောင်နေသည့် အဖွဲ့အစည်းဖြစ်ပါသည်။

နအဖ စစ်အစိုးရသည် ပြည်သူလူထုထံမှ သဘောထားဆန္ဒများကိုရယူခြင်း၊ ပညာရှင်များနှင့် ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးမှုများ ပြုလုပ်ခြင်းလုံးဝမရှိဘဲ ၎င်းတို့စိတ်ကြိုက် ချမှတ်ထားသော ဦးတည်ချက်မူဝါဒများ၊ အကန့်အသတ်များ၊ ဘောင်ခတ်ထားမှုများကြားမှ အတုအယောင် အမျိုးသားညီလာခံကိုကျင်းပကာ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတရပ် ရေးဆွဲအတည်ပြုကျင့်သုံးတော့မည်ဖြစ်ပါသည်။

စစ်အစိုးရ၏ လုပ်ငန်းစဉ်အောင်မြင်သွားလျှင် အုပ်ချုပ်မှုအာဏာ၊ ဥပဒေပြုအာဏာ၊ တရားစီရင်ရေးအာဏာတည်းဟူသော တိုင်းပြည်၏ အချုပ်အခြာအာဏာကြီးသုံးရပ်ကို အသုံးပြုခွင့်ရရှိစေမည့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတရပ် ပေါ်ပေါက်လာပြီး စစ်အာဏာရှင်စနစ် မြန်မာနိုင်ငံ၌ သက်ဆိုးရှည်ကာ စစ်ခေါင်းဆောင်များအနေဖြင့် တိုင်းပြည်ကို တရားဝင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရသွားနိုင်ပါသည်။ သို့ဖြစ်လျှင် တိုင်းပြည်၏ လက်ရှိရင်ဆိုင်နေရသော အထွေထွေ အကျပ်အတည်းများကို ကျော်လွှားနိုင်မည်မဟုတ်သည့်အပြင် ပြည်သူလူထု၏ အခြေအနေများမှာ ယခုထက်ပို၍ အဆများစွာဆိုးရွားသွားတော့မည်ဖြစ်ပါသည်။

၎င်းအခြေအနေအရပ်ရပ်ကို မပေါ်ပေါက်စေရန်မှာ လူ့အခွင့်အရေးနှင့် ဒီမိုကရေစီရေး ကိုချစ်မြတ်နိုး၍ လွတ်လပ်မှုနှင့် တရားမျှတမှုကို ဖော်ဆောင်လိုသော မြန်မာနိုင်ငံသားတိုင်း တွင် တာဝန်ရှိပါသည်။ အဆိုပါတာဝန်ကို တစုံတရာထမ်းဆောင်နိုင်ရန်အလို့ငှါ “ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ လူထုသဘောထားဆန္ဒဖော်ထုတ်ရေးကော်မတီ” ကို မြန်မာနိုင်ငံ ရှေ့နေများကောင်စီနှင့် အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ် (လွတ်မြောက်နယ်မြေ)တို့ ပူးတွဲ၍ အောက်ပါရည်ရွယ်ချက်များဖြင့် ၂၀၀၄ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာ (၁၅) ရက်နေ့တွင် အောင်မြင်စွာ ဖွဲ့စည်းခဲ့ပါသည်။

- (က) ပြည်တွင်းပြည်ပရှိ မြန်မာနိုင်ငံသားအခြေခံလူထုအတွင်း ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာများကို လေ့လာလိုက်စားမှု ပိုမိုများပြားလာပြီး အနာဂတ်ပြည်ထောင်စုဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပေါ်ပေါက်ရေး လုပ်ငန်းစဉ်များတွင် အခြေခံလူထု၏ ပါဝင်ပတ်သက်မှု ထိရောက်စွာတိုးမြှင့်လာစေရန်၊
- (ခ) မိမိတို့အနာဂတ်ပြည်ထောင်စု ဖွဲ့စည်းပုံပေါ်ပေါက်ရေး လုပ်ငန်းစဉ်မှန်သမျှတွင် အခြေခံဥပဒေရေးဆွဲရန် တာဝန်ရှိသူများအားလုံး စဉ်းစားနိုင်ရေးအတွက် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးပေါင်းစုံ အခြေခံလူထုက အကြံပေးတင်ပြခွင့်၊ အပြန်အလှန်ဆွေးနွေးခွင့်၊ အမြင်ဖလှယ်ခွင့်ရှိစေမည့် အခြေအနေများ ဖန်တီးပေးသွားရန်၊
- (ဂ) အနာဂတ်ပြည်ထောင်စုဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် စပ်လျဉ်း၍ အခြေခံလူထုနှင့် နိုင်ငံတကာမှ ရနိုင်သမျှအကြံပြုချက်များကို စုဆောင်းကာ တာဝန်ရှိ နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်များ၊ အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ပြည်တွင်းပြည်ပ လူထုထံသို့ ပြန်လည်တင်ပြသွားရန်တို့ ဖြစ်ပါသည်။

ကော်မတီ၏ ရည်မှန်းချက်များ ပြည့်ဝစွာအကောင်အထည်ဖော်ဆောင်နိုင်ရေးအတွက် ပြည်တွင်းပြည်ပရှိ မြန်မာနိုင်ငံသား အခြေခံလူထုအတွင်းသို့ ဖွဲ့စည်းပုံဆိုင်ရာ ပညာပေးစာရွက်စာတမ်းများ ဖြန့်ဝေခြင်း၊ ရက်တိုသင်တန်းများပို့ချပေးခြင်း၊ လက်လှမ်းမီသမျှသော အရပ်ဒေသများ၌ တွေ့ဆုံဆွေးနွေးပွဲများကျင်းပ၍ သဘောထား၊ အကြံပြုချက်များ တောင်းခံခြင်း၊ သတင်းမီဒီယာများမှတစ်ဆင့် ပြည်သူလူထုသိရှိအောင် ဖြန့်ဝေခြင်း စသည်တို့ကို လုပ်ဆောင်လျက်ရှိပါသည်။

ကော်မတီသည် ပြည်တွင်းပြည်ပရှိ ဥပဒေပညာရှင်၊ စာပေပညာရှင်၊ အသိပညာရှင်၊ အတတ်ပညာရှင်များ၊ နိုင်ငံရေးပါတီအဖွဲ့အစည်းများ သတင်းမီဒီယာများမှတစ်ဆင့် မိမိတို့၏ ရည်မှန်းချက်များ၊ သဘောထားရပ်တည်ချက်များနှင့် လုပ်ဆောင်မှုများကို အခါအားလျော်စွာရှင်းလင်းတင်ပြသွားပါမည်။ ဆောင်းပါးများရေးသားခြင်း၊ လက်ကမ်းစာစောင်များ ထုတ်ဝေဖြန့်ချိခြင်း၊ ရက်တိုသင်တန်းများ ဖွင့်လှစ်ပို့ချခြင်းအပါအဝင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့်

စပ်လျဉ်း၍ လူထုပညာပေးရေးလုပ်ငန်းများကို တတ်စွမ်းသမျှ လုပ်ဆောင်သွားရန်လည်း စီစဉ်ချမှတ်ထားပါသည်။ အဖွဲ့အစည်းအသီးသီး၏ ခေါင်းဆောင်များ၊ လူ့အခွင့်အရေးလှုပ်ရှားတက်ကြွသူများနှင့် လက်လှမ်းမှီနိုင်သမျှ တွေ့ဆုံ၍လည်းကောင်း၊ နည်းလမ်းမျိုးစုံဖြင့် ဆက်သွယ်၍ သဘောထားဆန္ဒများ ရယူစုဆောင်းသွားမည်ဖြစ်ပါသည်။

ဤသို့လုပ်ဆောင်ရာ၌ အထောက်အပံ့ဖြစ်စေနိုင်ရေးကို ရည်မြှော်ကာ ကော်မတီ၏ သဘောထားရပ်တည်ချက်များကို ပိုမိုသိရှိနားလည်ကြ၍ ပြည်တွင်း၊ ပြည်ပနှင့် နိုင်ငံတကာ ရောက် မြန်မာနိုင်ငံသားပြည်သူများ၊ နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေးနှင့် ဥပဒေဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်းများ၊ ဒီမိုကရေစီရေး၊ လူ့အခွင့်အရေးနှင့် ဥပဒေစိုးမိုးရေးကို လိုလားသော ကမ္ဘာ့နိုင်ငံများရှိ အစိုးရများအနေဖြင့် မိမိတို့ကော်မတီနှင့် ပူးတွဲကူညီဆောင်ရွက်ပေးနိုင် စေရေးအတွက် ဤကော်မတီ၏ သဘောထားရပ်တည်ချက်စာတမ်းကို ထုတ်ပြန်လိုက်ရပေသည်။

အပိုင်း (၁) ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၊ လူထုဆန္ဒနှင့် လူထု၏ပါဝင်ပတ်သက်မှု

(၁) ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် လူထုဆန္ဒ

လူထုဆန္ဒပါဝင်သော ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံတရပ်ဖြစ်နိုင်ရန်မှာ အခြေခံလူထုအနေဖြင့် မည်သို့သော အခွင့်အရေးများကို မိမိတို့လိုလားသည်၊ အစိုးရကိုမည်ကဲ့သို့သော လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများအပ်နှင်းစေလိုသည်၊ ပြည်ထောင်စုအစိုးရဖြစ်စေ၊ ပြည်နယ်အစိုးရများဖြစ်စေ၊ ၎င်းတို့အား အပ်နှင်းထားသော လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများထက် ပိုမိုကျော်လွန်ကာ ကျင့်သုံးခြင်းမရှိစေရန် ထိန်းကျောင်းသည့်သဘောများဖြင့် မည်သို့

ကာကွယ်ပြဌာန်းလိုသည်၊ အစရှိသောအချက်များကို ဖော်ထုတ်တင်ပြခွင့်ရသင့်သည်။ လူထုကိုယ်တိုင်က ယင်းသို့ဖော် ထုတ်တင်ပြသည့် အချက်များအပေါ် အခြေခံပြီး ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ရေးဆွဲပြဌာန်းကျင့်သုံးမှသာလျှင် “ ငါတို့တိုင်းပြည်ရှိ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဟာ ငါတို့လိုချင်တဲ့အခွင့်အရေးတွေကို ကာကွယ်ပြဌာန်းပေးတာပဲ ” ဟု မှတ်ယူကာ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို လူထုကိုယ်တိုင်က အသက်ပေးကာကွယ်စောင့်ရှောက်သွားမည်ဖြစ်ပြီး လွတ်လပ်မှု၊ ငြိမ်းချမ်းမှု၊ တရားမျှတမှုရှိကာ တိုးတက်ဖွံ့ဖြိုးသည့် လူ့အဖွဲ့အစည်းတည်ဆောက်ရာတွင် ကြီးမားစွာ အထောက်အပံ့ရရှိမည်ဖြစ်ပါသည်။

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေးကြေညာစာတမ်း အပိုဒ် (၂၀) ၊ ပုဒ်မ (၃) တွင် (The will of the people shall be the basis of the authority of govern-

ment.) “ပြည်သူလူထု၏ဆန္ဒသည် အစိုးရဖွဲ့စည်းမှု၏ အခြေခံဖြစ်စေရမည်” ဟူ၍ ပြဋ္ဌာန်းထားသည်။ ပြည်သူလူထုဆန္ဒကိုရည်စူး၍ ပြည်သူလူထုမှ ရွေးချယ်တင်မြှောက်ခြင်းခံရသော ကိုယ်စားလှယ်များက ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးကာ အခြေခံဥပဒေတရပ် မွေးဖွားပေါ်ပေါက်လာစေခြင်းသည် စစ်မှန်သောလမ်းကြောင်းဖြစ်သည်။ ဥပမာအားဖြင့် ကမ္ဘာပေါ်တွင် နှစ်ပေါင်းနှစ်ရာကျော် သက်တမ်းအရှည်ဆုံးအဖြစ် နာမည်ကျော်ကြားသော အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေမှာ လူထုဆန္ဒကိုအခြေခံ၍ လူထုဖြစ်ချင်သောဆန္ဒကို စုစည်းကာ ဥပဒေစကားလုံးအဖြစ်သို့ စီစဉ်ပြောင်းလဲပြီး အောက်မှအထက်သို့ တက်သောလမ်းကြောင်းဖြင့် ပေါ်ပေါက်လာခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ အခြေခံဥပဒေဖြစ်သည့်အတွက် နှစ်ပေါင်းနှစ်ရာကျော်အတွင်း (၂၆) ကြိမ်သာပြင်ဆင်ခဲ့ရပြီး၊ ယနေ့အထိ တည်တံ့ခိုင်မြဲနေခဲ့ပေသည်။ နောက်ဥပမာတခုမှာ ထိုင်းနိုင်ငံ၏ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဖြစ်ပါသည်။ အာဏာသိမ်းစစ်ခေါင်းဆောင်များ၏ လက်ဝါးကြီးအုပ်မှုကို တန်ပြန်တော်လှန်တိုက်ခိုက်ပြီး ပြည်သူလူထုရာချီ၍ သေဆုံးခြင်း၊ ပျောက်ဆုံးခြင်း၊ ထောင်ချခံရခြင်း စသည့်သင်ခန်းစာများရရှိပြီးနောက် ပြည်သူများ၏ ဆန္ဒကို လွတ်လပ်စွာတင်ပြခွင့်ရရှိစေခဲ့သော ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတရပ် ပေါ်ပေါက် ခဲ့သည်။ ထိုင်းနိုင်ငံ၏ လက်ရှိအခြေခံဥပဒေကို ၁၉၉၇ ခုနှစ် အခြေခံဥပဒေဟုခေါ်သည်။ ထို အခြေခံဥပဒေသည်လည်း ပြည်သူများ ကိုယ်တိုင်ကိုယ်ကျ ပါဝင်ရေးဆွဲရသည့်အလား ပြည်သူများအနေဖြင့် အခြေခံဥပဒေ ရေးဆွဲရေးလုပ်ငန်းစဉ်တွင် ပါဝင်ခွင့်ရခဲ့သည်။ ရလဒ်အနေဖြင့် ပြည်သူ့ဆန္ဒကို အကောင်းဆုံးထင်ဟပ်နိုင်သော အခြေခံဥပဒေတရပ် ထိုင်းနိုင်ငံသမိုင်းတွင် ဂုဏ်ယူဝင့်ကြားစွာ ပေါ်ထွန်းလာခဲ့သည်။ မိမိတို့မြန်မာနိုင်ငံတွင်လည်း ထိုင်းနိုင်ငံ၊ အမေရိကန်နိုင်ငံတို့ကဲ့သို့ ပြည်သူ့ဆန္ဒကို ထင်ဟပ်သော ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတရပ် ပေါ်ပေါက်လာရေးအတွက် လူထုများကိုယ်တိုင်က ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် မိမိတို့ထည့်သွင်းပြဋ္ဌာန်းလိုသော အချက်များကို ဖော်ထုတ်တင်ပြရန် အချိန်ရောက်ပြီဖြစ်ပေသည်။

(၂) ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ပေါ်ပေါက်လာရေးအတွက် လူထု၏ပါဝင်ပတ်သက်နိုင်ခွင့်

ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေရေးဆွဲရာတွင် လူထုပါဝင်ပတ်သက်ခွင့်ရရေးသည် အရေးကြီးလှသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသည် နေ့စဉ်လူထုဘဝကို ထင်ဟပ်စေသောကြောင့်ဖြစ်သည်။ လူထုပါဝင်ပတ်သက်မှုမရှိဘဲ (သို့) အခြေခံလူထု၏သဘောထားဆန္ဒကို တတ်နိုင်သမျှ ထင်ဟပ်ဖော်ပြရေးသားထားခြင်းမရှိဘဲ ပြဋ္ဌာန်းကျင့်သုံးသည့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသည် လူ့အခွင့်အရေးကိုလျစ်လျူရှု၍ ဒီမိုကရေစီကျင့်စဉ်အခြေခံကို ငြင်းပယ်သည့်သဘော သက်ရောက်သဖြင့် ရေရှည်တည်တံ့ခိုင်မြဲရန်မဖြစ်နိုင်ပေ။ ပြည်သူအများစု၏ ပါဝင်ပတ်သက်မှုဖြင့် အခြေခံဥပဒေရေးဆွဲမှုသာလျှင် “ တိုင်းပြည်၏ အချုပ်အခြာအာဏာသည် ပြည်သူများထံမှဆင်းသက်စေရမည် ” ဟူသောအချက်ကို ဝီဝိပြင်ပြင်ဖော်ဆောင်နိုင်ပြီး၊ နိုင်ငံသားတဦးချင်းစီ၏အခွင့်အရေးကို စစ်မှန်စွာ အကာအကွယ်ပေးမည့် အခြေခံဥပဒေမျိုး ပေါ်ပေါက်နိုင်ပေမည်။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေရေးဆွဲရေးလုပ်ငန်းစဉ်များတွင် ပြည်သူများ ပါဝင်ပတ်သက်ခွင့်ရရှိနိုင်ရေးအတွက်မှာ ပြည်သူများကိုယ်တိုင်

ကလည်း စိတ်ဝင်တစား ကြိုးပမ်းဖော်ဆောင်မှုရှိရန်လိုအပ်ပေသည်။ သို့ရာတွင် လက်ရှိမြန်မာနိုင်ငံ၏ ပြည်သူလူထု အများစုသည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ပေါ်ပေါက်ရေးလုပ်ငန်းစဉ်တွင် စိတ်ဝင်စားမှုအားနည်းလျက်ရှိသည်ဟု ယေဘုယျအားဖြင့် သုံးသပ်မိပါသည်။

ထိုသို့စိတ်မဝင်စားခြင်း၏အခြေခံမှာ ...

၁။ လူထုတွင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ ဗဟုသုတနည်းပါးခြင်းသည် အကြောင်းတရပ်ဖြစ်သည်။

ဆိုလိုသည်မှာ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေရှိစဉ်က လေးနှစ်တကြိမ် ရွေးကောက်ပွဲရှိမည်၊ ပါတီစုံစနစ်ကိုကျင့်သုံးမည်ဖြစ်၍ မိမိကြိုက်နှစ်သက်သည့်ပါတီကို မဲပေးနိုင်သည်ဟူ၍ ယေဘုယျအားဖြင့် သိထားကြသော်လည်း၊ မြန်မာနိုင်ငံတွင် အခြေခံဥပဒေ၏ အကာအကွယ် အာမခံချက်များမရယူနိုင်၊ မခံစားနိုင်ရသည်မှာ ဆယ်စုနှစ်များစွာကြာခဲ့ပြီဖြစ်သောကြောင့် အခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ ကျင့်သုံးနိုင်မှုကို နက်နက်နဲနဲမသိ၍ စိတ်ဝင်စားမှုနည်းပါးခြင်း ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ တချို့သော ပြည်သူလူထုမှာ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသည် မည်သည့်အရာဖြစ်သည်၊ မိမိတို့နိုင်ငံသားများကို မည်သို့ကာကွယ်ပေးသည်၊ မည်မျှအရေးကြီးသည်ကို သိရန်မဆိုထားနှင့်၊ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကိုပင် မကြားဖူးသော ပြည်သူများလည်း ရှိနေသေးသည်။

၂။ အခြေခံလူထုမှာ မိမိတို့စားဝတ်နေရေးအတွက် စီးပွားရေးအကြပ်အတည်းအပေါ် လုံးပမ်းနေရခြင်းသည်လည်း အကြောင်းတရပ်ဖြစ်နိုင်ပါသည်။

စီးပွားရေးကြပ်တည်းမှု ကြီးမားလွန်းလှပြီး ဘဝရပ်တည်ရေးအတွက်ကိုသာ အဓိကထား၍ နေ့စဉ်ကြိုးပမ်းရန်ကန်နေရသောအခါ အခြေခံလူထုသည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ ဗဟုသုတများအပါအဝင် မည်သည့်အသိပညာရှာဖွေရေး လုပ်ငန်းကိုမျှ စိတ်ဝင်စားနိုင်ကြသည့်အခြေအနေ မရှိတော့ပါ။

၃။ အခြေခံလူထုအနေဖြင့် နိုင်ငံရေးလှုပ်ရှားမှုများ လွတ်လပ်စွာလုပ်ဆောင်ခွင့်မရသည်မှာလည်း ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို စိတ်ဝင်စားမှုအားနည်းခြင်း၏ အဓိကအကြောင်းတရပ်ဖြစ်ပါသည်။

၁၉၅၀ ပြည့်နှစ် အရေးပေါ်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးဥပဒေ၊ ၁၉၆၈ ခုနှစ် မတရားအသင်းဥပဒေ၊ ၁၉၇၅ ခုနှစ် နိုင်ငံတော်အား နှောင့်ယှက်ဖျက်ဆီးလိုသူများ၏ အန္တရာယ်မှ ကာကွယ်သည့် ဥပဒေ၊ ၁၉၈၈ ခုနှစ် အသင်းအဖွဲ့များ ဖွဲ့စည်းခြင်းဆိုင်ရာဥပဒေ အစရှိသော ဥပဒေများသည် ပြည်သူလူထု၏နိုင်ငံရေးလှုပ်ရှားမှုများ လွတ်လပ်စွာလုပ်ဆောင်ခြင်းမရှိနိုင်စေရန် ကြီးမားစွာ ဟန့်တားထားသော ဥပဒေများဖြစ်ပါသည်။

၄။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့်ပတ်သက်၍ ပြည်သူလူထုပါဝင်မှုမရှိစေရန် ပိတ်ပင်ဟန့်တားသော ဖိနှိပ်သည့်ဥပဒေများကြောင့်လည်းထိတ်လန့်ကြောက်ရွံ့မှုများရှိနေသဖြင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာများကို စိတ်ဝင်စားမှုနည်းပါးခြင်းဖြစ်ပါသည်။

၁၉၉၆ ခုနှစ်တွင် စစ်အစိုးရသည် “ နိုင်ငံတော်တာဝန်ကို တည်ငြိမ်အေးချမ်းစွာ စနစ်တကျလွှဲပြောင်းပေးရေးနှင့် အမျိုးသားညီလာခံလုပ်ငန်းများ အောင်မြင်စွာဆောင်ရွက်ရေးတို့ကို နှောင့်ယှက်ဆန့်ကျင်ခြင်းမှ ကာကွယ်သည့်ဥပဒေ ” ကို ပြဋ္ဌာန်းခဲ့သည်။ ယင်းဥပဒေ အပိုဒ်

(၃) တွင် အောက်ပါအတိုင်း ပြဋ္ဌာန်းထားရှိသည်။

(ဂ) နိုင်ငံသား ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဖြစ်ပေါ်လာရေးကို ရှေးရှု၍ အမျိုးသားညီလာခံက ဆောင်ရွက်လျက်ရှိသော လုပ်ငန်းများကို ထိခိုက်ပျက်ပြားစေရန် ဖြစ်စေ၊ သေးသိမ်စေရန်ဖြစ်စေ၊ ပြည်သူများအထင်အမြင်လွှဲမှားစေရန်ဖြစ်စေ နှောင့်ယှက်ခြင်း၊ ဖျက်ဆီးခြင်း၊ ဟန့်တားခြင်း၊ လှုံ့ဆော်ခြင်း၊ ဟောပြောခြင်း၊ ပြောဆိုခြင်း (သို့) ရေးသားဖြန့်ဝေခြင်း၊

(ဃ) တရားဝင် ဆောင်ရွက်ပိုင်ခွင့်မရှိဘဲ အမျိုးသားညီလာခံ၏ လုပ်ငန်းများကို ဆောင်ရွက်ခြင်း (သို့) နိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို ရေးဆွဲခြင်း (သို့) ရေးဆွဲဖြန့်ဝေခြင်း၊

ပြစ်ဒဏ်အဖြစ် အပိုဒ် (၄) တွင် အောက်ပါအတိုင်း ပြဋ္ဌာန်းပါရှိသည်။

မည်သူမဆို ပုဒ်မ (၃) ပါ တားမြစ်ချက်တရပ်ရပ်ကို ဖောက်ဖျက်ကျူးလွန်ကြောင်း ပြစ်မှုထင်ရှားစီရင်ခြင်းခံရလျှင် ထိုသူကို ထောင်ဒဏ် အနည်းဆုံး (၅) နှစ်မှ အများဆုံး (၂၀) နှစ်အထိ ချမှတ်ရမည့်အပြင် ငွေဒဏ်လည်း ချမှတ်နိုင်သည်။

၅။ နိုင်ငံရေးပါတီအဖွဲ့အစည်းများ၊ ဒီမိုကရေစီအင်အားစုများ၊ တိုင်းရင်းသားခေါင်းဆောင်များ အနေဖြင့်လည်း ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာများအား အခြေခံလူထုများအတွင်းတွင် ဦးဆောင်ဆွေးနွေးခြင်း၊ ရှင်းလင်းတင်ပြခြင်း၊ ပညာပေးလုပ်ငန်းများ လုပ်ဆောင်ခြင်း နည်းပါးခြင်းမှလည်း အကြောင်းတရပ် ဖြစ်နိုင်ပါသည်။

နိုင်ငံရေးပါတီအဖွဲ့အစည်းများ၊ ဒီမိုကရေစီအင်အားစုများ၊ တိုင်းရင်းသားခေါင်းဆောင်များအတော်များများသည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာများနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ဆွေးနွေးလေ့လာမှု၊ သုံးသပ်မှု၊ အဖြေရှာမှုများ မရှိမဟုတ်ရှိကြပါသည်။ သို့ရာတွင် ထိပ်ပိုင်းခေါင်းဆောင်အဆင့်များလောက်တွင်သာ များသောအားဖြင့် ဆွေးနွေးလေ့လာမှုများရှိကြပြီး ၎င်းတို့၏ သက်ဆိုင်ရာအောက်ခြေပါတီအဖွဲ့အစည်းဝင်များ၊ အခြေခံလူထုများအတွင်းတွင် ရှင်းလင်းချပြဆွေးနွေးခြင်းများ၊ သဘောထားအမြင်တောင်းခံခြင်းများ အတော်ပင်နည်းပါးကြောင်းတွေ့ရသည်။

ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာများကို အခြေခံလူထုအများစုကြီးက စိတ်ဝင်စားမှု နည်းပါးရသည့် အထက်ပါအချက်များအပါအဝင် အခြားအကြောင်းအချက်ပေါင်း မြောက်မြားစွာလည်းရှိနေသေးသည်။ အချို့က ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာများမှာ ရှေ့နေများ၊ ဥပဒေပညာရှင်များ၏ အလုပ်သက်သက်ဟူ၍သာ အလွယ်တကူသဘောထားကြသည်။ အချို့ကလည်း “နအဖ က သူ့ဘာသာသူရေးဆွဲသွားပြီး၊ လုပ်ချင်သလိုလုပ်သွားမှာပဲ၊ ငါတို့ဘာမှမတတ်နိုင်” ဟူ၍ ခပ်လွယ်လွယ်ဖြင့် ဥပေက္ခာပြုထားကြသည်။

အခြားအကြောင်းအချက်ပေါင်းများစွာလည်း ရှိနိုင်ပါသေးသည်။

စိုးရိမ်ဖွယ်ရာ အခြေအနေမှာ လူထုက စိတ်ဝင်စားခြင်းမရှိလျှင်၊ မိမိတို့လိုချင်သည့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတရပ် ပေါ်ပေါက်လာစေရန် ဝိုင်းဝန်းကြိုးပမ်းကြခြင်း မရှိလျှင်၊ မိမိတို့

အလိုမရှိသည့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတရပ် ပေါ်ပေါက်လာမည့်အရေးကို ဝိုင်းဝန်းဟန့်တား ကြခြင်းမရှိလျှင် စစ်အစိုးရသည် စစ်အာဏာရှင်စနစ် တရားဝင်တည်ရှိစေရေး အခြေခံပေါ်တွင် ၎င်းတို့အလိုကျ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတရပ် ပေါ်ပေါက်လာအောင် လုပ်ဆောင်ပြီး ရေရှည် တိုင်းပြည်ကို အုပ်ချုပ်ခွင့်ရသွားတော့မည် ဖြစ်ပါသည်။

အပိုင်း (၂)

မြန်မာနိုင်ငံတွင်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများပေါ်ပေါက်လာပုံ သမိုင်းအကျဉ်း

မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ (၂) ရပ် ပေါ်ပေါက်ခဲ့သည်။ ၁၉၄၇ ခုနှစ်တွင် ရေးဆွဲပြီး ၁၉၄၈ ခုနှစ်မှ ၁၉၆၂ ခုနှစ် အထိ တည်မြဲခဲ့သည့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် ၁၉၇၄ ခုနှစ်တွင် ပေါ်ပေါက်ခဲ့ပြီး ၁၉၇၄ ခုနှစ်မှ ၁၉၈၈ ခုနှစ်အထိ တည်မြဲခဲ့သည့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတို့ပင်ဖြစ်သည်။

၁၉၄၇ ခုနှစ် အခြေခံဥပဒေပေါ်ပေါက်လာရသည့် ကာလမှာ လွတ်လပ်ရေးကြိုးပမ်းသောကာလဖြစ်သည်။ ၁၉၄၇ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ (၁၂) ရက်နေ့တွင် ပင်လုံစာချုပ်ဖြင့် တိုင်းရင်းသားများစည်းလုံးညီညွတ်မှုအခြေခံကိုတည်ဆောက်ပြီး မြန်မာနိုင်ငံ ဗြိတိသျှလက်အောက်မှလွတ်မြောက်ရေးအတွက် အဓိကထား ပြင်ဆင်ဆွဲဆောင်ရေးကြေငြာသော သမိုင်းခတ်ကာလဖြစ်သည်။ ယင်းကာလအတွင်း (ဖဆပလ) ခေါင်းဆောင်များ၊ တိုင်းပြုပြည်ပြုလွှတ်တော်အမတ်များ၊ တိုင်းရင်းသားကိုယ်စားလှယ်များ၊ ပညာရှင်များ ပါဝင်သော (၁၁၁) ဦး ကော်မတီကြီးဖြင့် ပဏာမညီလာခံတွင် ၁၉၄၇ ခုနှစ် အခြေခံဥပဒေကို အချိန်တိုအတွင်း ရေးဆွဲခဲ့ကြသည်။ အချိန်တိုတောင်းသည့်အပြင် ဗြိတိသျှအစိုးရထံမှ အာဏာလွှဲ ပြောင်းရယူရေးမှာ အဓိကဖြစ်သဖြင့် တိုင်းရင်းသားအချင်းချင်းယုံကြည်မှုကိုသာ အခြေခံရယူပြီး လက်တွေ့အရ လိုအပ်သလို အသေးစိတ်မွမ်းမံကြမည်ဟု ရည်ရွယ်လျက် မြန်မာနိုင်ငံကို ပန္နက်ရိုက် ပုံကြမ်းဖော်ခဲ့ကြသည်။ လက်တွေ့တွင် တိုင်းရင်းသားများ၏ တန်းတူအခွင့်အရေးကို နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေးအရ အခြေခံဥပဒေနှင့်အညီ ဖော်ဆောင်ပေးနိုင်လောက်အောင် အခြေခံအားဖြင့် သဘာဝကျ၍ မျှတသော အခြေခံပြဋ္ဌာန်းချက်များ ၁၉၄၇ ခုနှစ် အခြေခံဥပဒေတွင် မပါရှိခဲ့ခြင်းကြောင့် ပြည်တွင်းစစ်ကို မွေးဖွားပေးခဲ့ပြီး တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းပေါင်းစုံမှာလည်း နှစ်ပေါင်း (၄၀) ကျော် ပြည်တွင်းစစ်ကာလအတွင်း အရောင်စုံ ပေါ်ပေါက်ကြီးထွားလာခဲ့ရသည်။

၁၉၄၇ အခြေခံဥပဒေနှင့် ၁၉၇၄ အခြေခံဥပဒေပေါ်ပေါက်လာပုံမှာ သမိုင်းကြောင်းနောက်ခံအခြေအနေချင်းမတူပါ။ ၁၉၄၇ အခြေခံဥပဒေရေးဆွဲရေးအတွက် ရရှိသောအချိန်

တို့တောင်းသဖြင့် လေ့လာမှု၊ ပြင်ဆင်မှုသဘောထားအမြင်ချင်း အပြန်အလှန်ညှိနှိုင်းမှု၊ ကျယ်ပြန့်သော လူထုသဘောထားခံယူမှု စသည်တို့ အားနည်းခဲ့သည်မှန်သော်လည်း ထိုစဉ်က ခေါင်းဆောင်များ၏ စေတနာမှာ ရိုးသားဖြူစင်ကြသည်။ အချိန်တိုတွင်း မိမိတို့လက်လှမ်းမှီသလောက် စာအုပ်စာတမ်းများဖြင့် မိမိတို့အတွေ့အကြုံ၊ ထိုစဉ်က ခေတ်အခြေနေများကို သုံးသပ်စုစည်းကာ ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံသစ် ပေါ်ပေါက်လာရေးအတွက် စေတနာရိုးဖြင့် ရည်ရွယ်ရေးသားပြဋ္ဌာန်းခဲ့သည်။

၁၉၇၄ ခုနှစ်၊ အခြေခံဥပဒေပေါ်ပေါက်လာသည့် နောက်ခံအခြေအနေမှာမူ ယင်းနှင့်ပြောင်းပြန်ဖြစ်ပါသည်။ အချိန်လုံလောက်စွာရသည့်အပြင် အခြေခံဥပဒေတရပ်ကို စနစ်တကျပြုစုနိုင်ရေးအတွက် အခြေအနေလည်းရှိခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် ယင်းအခြေအနေနှင့် အချိန်အခါကို တိုင်းပြည်အကျိုး၊ လူထုအကျိုးအတွက် မှန်ကန်စွာအသုံးချခဲ့ခြင်း မရှိခဲ့ပါ။ ပါတီတရပ်အုပ်စုတရပ်၏ အကျိုးစီးပွားကို ရေရှည်ကာကွယ်ပေးနိုင်ရေးအတွက်သာ ရည်ရွယ်ပြီး စနစ်တကျ အသုံးချခဲ့သည်။ မိမိတို့နှင့်မိမိတို့အုပ်စုလွှမ်းမိုးကြီးစိုးမှုကို အခြေခံဥပဒေနှင့်အညီ တရားဝင်အောင် လုပ်ဆောင်ခဲ့ခြင်းသာဖြစ်သည်။ ၁၉၇၃ ခုနှစ်တွင် ဟန်ပြ ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲကြီးလုပ်ခဲ့ပြီး ကန့်ကွက်မဲအတွက် အမဲပုံး၊ ထောက်ခံမဲအတွက် အဖြူပုံးများ ထောင်စေကာ လူထုကပေးသော ကန့်ကွက်မဲများကို အဖြူပုံးထဲသို့ ပြောင်းလဲထည့်ပြီး ထောက်ခံမဲဖြစ်လာစေ၍ တပြည်လုံးဆန္ဒမဲပေးခွင့်ရှိသူ (၉၀) ရာခိုင်နှုန်းကျော်က ထောက်ခံခဲ့ကြောင်းဖြင့် ကြေညာ၍ ၁၉၇၄ ဥပဒေကို အတည်ပြုခဲ့သည်။ သို့ဖြစ်၍ ၁၉၇၄ ခုနှစ် အခြေခံဥပဒေသည်လည်း တည်မြဲခြင်းမရှိခဲ့ပါ။

နှိုင်းယှဉ်သုံးသပ်ချက်အရ ၁၉၄၇ အခြေခံဥပဒေလွှမ်းမိုးခဲ့သော ခေတ်ကာလအတွင်းတွင် ဒီမိုကရေစီ အခွင့်အရေးအတော်များများနှင့် ပြည့်စုံခဲ့ပြီး၊ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုများ၏ အခွင့်အရေးတစုံတရာရှိခဲ့သည်။ သို့ဖြစ်၍ ၁၉၄၈ မှ ၁၉၆၂ ခုနှစ်ကာလအတွင်း မြန်မာနိုင်ငံမှာ တစုံတရာ တိုးတက်ဖွံ့ဖြိုးခဲ့ပြီး အရှေ့တောင်အာရှနိုင်ငံများအလယ်တွင် ခေါင်းမောနိုင်ခဲ့

သည်။ ၁၉၇၄ အခြေခံဥပဒေ လွှမ်းမိုးသောကာလတွင် နိုင်ငံရေးအရ တပါတီအာဏာရှင်စနစ် လွှမ်းမိုးခဲ့ပြီး တိုင်းရင်းသားများ၏ တန်းတူအခွင့်အရေး လုံးဝဆုံးရှုံးခဲ့သည်။ အကျိုးဆက်အဖြစ်

တတိုင်းပြည်လုံး စီးပွားရေးချွတ်ခြုံကျကာ ၁၉၈၈ ခုနှစ်မှစ၍ ကမ္ဘာတိုးတက်ဖွံ့ဖြိုးမှုအနည်းဆုံး နိုင်ငံအဖြစ်သို့ ရောက်ရှိသွားခဲ့သည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေမိုင်းကြောင်း အတွေ့အကြုံအရ အခြေခံဥပဒေနှင့် လူထုဘဝမှာ တိုက်ရိုက်ဆက်စပ်ပတ်သက်နေသည်ကို တွေ့ရသည်။

သို့ဖြစ်၍ မြန်မာနိုင်ငံတွင် စစ်မှန်သောပြည်တွင်းငြိမ်းချမ်းမှုတည်ဆောက်နိုင်ပြီး ရေ ဂျည်တည်တံ့နိုင်မည့် အခြေခံဥပဒေတရပ် အမှန်တကယ်လိုအပ်နေပေသည်။ မည်သို့သော အခြေခံဥပဒေမျိုးသည် တိုင်းပြည်နှင့်လူထု အများစုကြီး၏ အကျိုးစီးပွားကို ဖော်ဆောင်ပေးနိုင် မည်၊ မည်သို့သော အခြေခံဥပဒေမျိုးသည် ဖောက်ပြန်သော အုပ်ချုပ်သူလူထု၏ အကျိုးစီး ပွားကို ကာကွယ်ပေးမည်ဟူသောအချက်ကို ပြည်သူလူထုတရပ်လုံး သိရှိသဘောပေါက်ရန် ဝေဖန်သုံးသပ်ရန်လိုအပ်ပေသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင်ပေါ်ပေါက်ခဲ့သော အခြေခံဥပဒေ (၂) ရုပ်လုံးမှာ သက်တမ်းအားဖြင့် တိုတောင်းပြီး ပြဿနာပေါင်းများစွာပေါ်ပေါက်ခဲ့သည်။ ထို့ ကြောင့် တိုင်းပြည်တည်ငြိမ်အေးချမ်းမှု၊ တိုးတက်ဖွံ့ဖြိုးမှုကို အာမခံချက်မပေးနိုင်ခဲ့ပေ။

အပိုင်း(၃)

နိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပေါ်ပေါက်လာရေး လုပ်ငန်းစဉ်များ

(က) အတိုက်အခံ နိုင်ငံရေးအင်အားစုများ၏ လုပ်ငန်းစဉ်များ

၁၉၉၀ ပြည့်နှစ်၊ ပါတီစုံဒီမိုကရေစီအထွေထွေရွေးကောက်ပွဲကျင်းပပြီးနောက် ရွေးကောက်ပွဲတွင် ၈၂% ကျော် အနိုင်ရရှိခဲ့သည့် အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ်မှ ပြည်သူ့လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များသည် ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ်၊ ဇူလိုင်လ (၂၈) ရက်နှင့် (၂၉) ရက်များတွင် ရန်ကုန်တိုင်း ကျောက်တံတားမြို့နယ်ရှိ ဂန္ဓိခန်းမဆောင်၌ စုဝေးကြပြီး တိုင်းရင်းသား ပြည်သူတရပ်လုံး၏အကျိုးငှာ နိုင်ငံတော်ရေးရာအမြာမြာနှင့် ပြည်သူ့လွှတ်တော်ခေါ်ယူဖွဲ့စည်းရေးကိစ္စအဝဝတို့ကို ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းတိုင်ပင်ကြပြီး တညီတညွတ်တည်းဆုံးဖြတ်ကာ “ ဂန္ဓိခန်းမကြေညာစာတမ်း ” ကို ထုတ်ပြန်ကြေညာခဲ့သည်။ အဆိုပါကြေညာစာတမ်းတွင် ဥပဒေနှင့်အညီ ဖြစ်အပ်သောအာဏာ (သို့တည်းမဟုတ်) ဥပဒေနှင့်အညီ ဖြစ်အပ်သော အာဏာလွှဲပြောင်းရေးကိစ္စတို့နှင့်ပတ်သက်၍ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတရပ်ကို အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ်က အသင့်ရေးဆွဲထားရှိပြီးဖြစ်သဖြင့် ပြည်သူလူထုကြီး၏ဆန္ဒနှင့်အညီ ပြည်သူ့လွှတ်တော်ရွေးကောက်ပွဲဥပဒေ အခန်း (၂)၊ ပုဒ်မ (၃) အရလည်းကောင်း၊ ဒီမိုကရေစီစနစ်၏အနှစ်သာရများအရလည်းကောင်း၊ နိုင်ငံတကာကျင့်ထုံးကျင့်နည်းများနှင့် လျော်ညီစွာလည်းကောင်း၊ ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ်၊ စက်တင်ဘာလအတွင်း ပြည်သူ့လွှတ်တော်ကိုခေါ်ယူ ဖွဲ့စည်းပေးရန် နိုင်ငံတော်ငြိမ်ဝပ်ပိပြားမှုတည်ဆောက်ရေးအဖွဲ့သို့ တညီတညွတ်တည်း တောင်းဆိုခဲ့ကြသည်။

၁၉၉၀ ပြည့်နှစ်၊ ဩဂုတ်လ (၂၉) ရက်နေ့တွင် အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ်မှ ကိုယ်စားလှယ်များနှင့် ပြည်ထောင်စုတိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ ဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ်မှ ကိုယ်စားလှယ်များ တွေ့ဆုံညှိနှိုင်း၍ ဗိုလ်အောင်ကျော်လမ်း ပူးတွဲကြေညာချက်အမှတ် (၁) ကို ထုတ်ပြန်ခဲ့ပြီး ကျင်းပပြီးစီးခဲ့သည့် ပါတီစုံဒီမိုကရေစီအထွေထွေရွေးကောက်ပွဲအပြီး ပြည်သူ့လွှတ်တော် ရွေးကောက်ပွဲဥပဒေ အခန်း (၂)၊ ပုဒ်မ (၃) အရ ပြည်သူ့လွှတ်တော်ကို ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ်၊ စက်တင်ဘာလအတွင်း ခေါ်ယူဖွဲ့စည်းပေးရန် နိုင်ငံတော်ငြိမ်ဝပ်ပိပြားမှုတည်ဆောက်ရေးအဖွဲ့သို့ တောင်းဆိုခဲ့သည်။

ဗိုလ်အောင်ကျော်လမ်း ပူးတွဲကြေညာချက် အမှတ် (၁) အပိုဒ် (၄) (ခ) တွင် “ ပြည်သူ့လွှတ်တော်ပေါ်ပေါက်လာပြီးလျှင် ပြည်သူ့လွှတ်တော်က တင်မြှောက်သော အစိုးရဖွဲ့စည်းပြီးလျှင် အမြန်ဆုံးသောကာလအတွင်း ပြည်သူ့လွှတ်တော်၏ ဦးဆောင်မှုဖြင့် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများနှင့် ပါဝင်သင့်ပါဝင်ထိုက်သော အဖွဲ့အစည်းများ၊ လူပုဂ္ဂိုလ်များ၊ ပါဝင်သည့် အမျိုးသားညှိနှိုင်းမှု ညီလာခံကြီးတရပ်ကျင်းပ၍ ပြည်ထောင်စုထူထောင်ရေးအတွက် လမ်းညွှန်မှုများချမှတ်မည်။ ယင်းလမ်းညွှန်မှုများနှင့်အညီ ပြည်သူ့လွှတ်တော်က ရေရှည်တည်တံ့ခိုင်မြဲမည့် ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံအခြေခံဥပဒေသစ်တရပ်ကို ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်း အတည်ပြုရမည်ဟု ပြည်ထောင်စုတိုင်းရင်းသားလူမျိုးများဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ်နှင့် အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ်တို့က တညီတညွတ်တည်း သဘောတူကြသည် ” ဟု အခိုင်အမာဖော်ပြခဲ့သည်။

၁၉၉၈ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလ (၁၆) ရက်နေ့တွင် အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ် နှင့် အတူ တိုင်းရင်းသားနိုင်ငံရေးပါတီ (၄) ပါတီတို့ လက်တွဲလျက် ပြည်သူ့လွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ် (၂၅၁) ဦးတို့က လွှဲအပ်ပေးထားသည့် လုပ်ပိုင်ခွင့်များအရ ပြည်သူတို့၏ဆန္ဒကို အောင်မြင်စွာအကောင်အထည်ဖော်နိုင်ရေးအတွက် ပြည်သူ့လွှတ်တော်ကိုယ်စားပြုကော်မတီကို တရားဝင်ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။

ငြိမ်းချမ်းရေးနိဒါန်းလစာရင် အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ် အထွေထွေအတွင်းရေးမှူးနှင့် ပြည်သူ့လွှတ်တော်ကိုယ်စားပြုကော်မတီအဖွဲ့ဝင် ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်က ၁၉၉၈ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာ (၁၆) ရက်နေ့ “ ပြည်သူ့လွှတ်တော်ကိုယ်စားပြုကော်မတီ ” ကိုဖွဲ့စည်းအပြီး၊ ၁၉၉၈ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလ (၁၉) ရက်နေ့တွင် မြန်မာနိုင်ငံပြည်သူများသို့ ပန်ကြားချက်တစောင်ထုတ်ပြန်ခဲ့ပါသည်။ ထိုပန်ကြားချက်ထဲတွင် “ ၁၉၉၀ ခုနှစ်က ရွေးချယ်တင်မြှောက်လိုက်တဲ့ လွှတ်တော်ဟာ ပြည်သူလူထုရဲ့သဘောထားနဲ့ ကိုက်ညီပြီးတော့ ဒီမိုကရေစီမူတွေနဲ့လည်းကိုက်ညီတဲ့ ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံအခြေခံဥပဒေတခုကို အတည်ပြုပြီးတော့မှ ဒီလွှတ်တော်ရဲ့သက်တမ်းဟာ ကုန်မှာပါ။ ဒီလွှတ်တော်က ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံအခြေခံဥပဒေကို အတည်ပြုရမှာ ဖြစ်ပါတယ် ” ဟု အတိအလင်းပန်ကြားကြေညာခဲ့ပါသည်။

၂၀၀၃ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လ (၃၀) ရက်နေ့တွင် ထိုစဉ်က နိုင်ငံတော်ဝန်ကြီးချုပ်ဖြစ်ခဲ့သော ဗိုလ်ချုပ်ကြီးခင်ညွန့်က နိုင်ငံတော်၏အနာဂတ်နိုင်ငံတည်ဆောက်ရေးလုပ်ငန်းစဉ် အဆင့် (၇) ဆင့်ကို တိုင်းပြည်သို့ တရားဝင်ကြေညာခဲ့သည်။ ထိုလုပ်ငန်းစဉ် (၇) ဆင့်သည် စစ်အုပ်စု၏ မြန်မာနိုင်ငံရှေ့ဆက်သွားမည့် မူဝါဒလမ်းစဉ်ဖြစ်ကြောင်းလည်း အခိုင်အမာပြောကြားခဲ့သည်။ ထို့အပြင် ယခုဝန်ကြီးချုပ်ဖြစ်နေသော ဒုတိယဗိုလ်ချုပ်ကြီးစိုးဝင်းနှင့် နိုင်ငံတော်အေးချမ်းသာယာရေးနှင့်ဖွံ့ဖြိုးရေးကောင်စီ အတွင်းရေးမှူး (၁) ဒုတိယဗိုလ်ချုပ်ကြီးသိန်းစိန်တို့ကလည်း ထိုလုပ်ငန်းစဉ် (၇) ဆင့်သည် နအဖ ၏ မူဝါဒလမ်းစဉ်ဖြစ်ကြောင်း ထပ်ဆင့်အခိုင်အမာ ပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၀၃ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာ (၁၆) ရက်နေ့တွင် ပြည်သူ့လွှတ်တော်ကိုယ်စားပြုကော်မတီက စစ်အုပ်စုထုတ်ပြန်ခဲ့သည့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ရှေ့ဆက်သွားမည့် မူဝါဒလမ်းစဉ်အပေါ် ကော်မတီ၏ သဘောထားကြေညာချက်ကို ထုတ်ပြန်ခဲ့ပါသည်။ ဖော်ပြပါကြေညာချက်တွင် “ အဆိုပါလမ်းညွှန်မူဝါဒသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ လက်ရှိရင်ဆိုင်ကြုံတွေ့နေရသော နိုင်ငံရေး၊

စီးပွားရေးအကြပ်အတည်းများကို ဖြေရှင်းပေးနိုင်သည့် မူဝါဒမဟုတ်သည့်အပြင် ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ် အထွေထွေရွေးကောက်ပွဲ၏ရလဒ်ကို လျစ်လျူရှုကာ တိုင်းရင်းသားပြည်သူတို့၏ဆန္ဒကို ကျောခိုင်းခဲ့ခြင်းသာဖြစ်ပေသည်။ သို့ဖြစ်၍ နိုင်ငံတော်အေးချမ်းသာယာရေးနှင့်ဖွံ့ဖြိုးရေးကောင်စီသည် မိမိတိုင်းတည်း၏ သဘောဆန္ဒအတိုင်း မြန်မာနိုင်ငံ၏အနာဂတ်ကို မိမိတို့ကသာ ဖန်တီးသွားလိုသည်သဘောထားကို အတိအလင်း ထုတ်ဖော်ကြေညာလိုက်ခြင်းသာ ဖြစ်ပေသည်။ ထို့အပြင် နိုင်ငံတော်အေးချမ်းသာယာရေးနှင့်ဖွံ့ဖြိုးရေးကောင်စီသည် မိမိက တာဝန်ယူကျင်းပခဲ့သော လွတ်လပ်ပြီးတရားမျှတသည့် ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ်၊ အထွေထွေရွေးကောက်ပွဲကြီး၏ရလဒ်ကို အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ပေးရန် ပျက်ကွက်ခဲ့သော အစဉ်အလာဖြင့် နောက်ထပ်ရွေးကောက်ပွဲအသစ်ကို ကျင်းပပေးရန် ထုတ်ဖော်ကြေညာခြင်းသည် မြန်မာနိုင်ငံရှိ တိုင်းရင်းသားပြည်သူများအနေဖြင့် မည်သို့မျှ လက်ခံနိုင်ဖွယ်ရာမရှိသည့် အချက်ပင်ဖြစ်ပေသည်။ ထို့ကြောင့် အဆိုပါမူဝါဒများသည် အမျိုးသားပြန်လည် သင့်မြတ်ရေးကိုးတည်သည့် မူဝါဒမဟုတ်သည့်အပြင် ဒီမိုကရေစီ၊ လူ့အခွင့်အရေးနှင့် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏ ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့်ကိုအလေးထားသော စစ်မှန်သည့် ပြည်ထောင်စုတည်ဆောက်ရေးကို ရှေးရှုသော မူဝါဒတစ်ရပ်လည်း မဟုတ်ပေ”ဟု ဖော်ပြခဲ့ပါသည်။

စစ်အုပ်စု၏ လမ်းညွှန်မူဝါဒများသည် ပြည်သူတို့၏ သဘောထားဆန္ဒ မပါရှိသည့် အပြင် ပြည်တွင်း၌ရှိကြသော အတိုက်အခံနိုင်ငံရေးအင်အားစုများဖြစ်ကြသည့် အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ်၊ ပြည်ထောင်စုတိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ ဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ်တို့နှင့် ရှမ်းတိုင်းရင်းသားများ ဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ်တို့ကလည်း အထက်တွင်ဖော်ပြထားသကဲ့သို့ စစ်မှန်သော ပြည်ထောင်စုတည်ဆောက်ရေးကို ရှေးရှုသော မူဝါဒမဟုတ်ကြောင်း အခိုင်အမာပြောဆိုခဲ့ကြပေသည်။ အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ်ကလည်း ၁၉၉၇ ခုနှစ်၊ (၇) နှစ်မြောက် ရွေးကောက်ပွဲနှစ်ပတ်လည်နေ့ကြေညာချက်တွင် “ နိုင်ငံတော်ငြိမ်ဝပ်ပိပြားမှုတည်ဆောက်ရေးအဖွဲ့၏ ကြေညာချက် ၁/၉၀ အပိုဒ် (၂၀) အရ ပြည်သူ့လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များသည် နိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို ရေးဆွဲကြရမည့် ပုဂ္ဂိုလ်များဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ နိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပေါ်ပေါက်ရေးသည် မြန်မာနိုင်ငံသားအားလုံး၏ တာဝန်ဖြစ်သည်ဟူသော ကြွေးကြော်ချက်အရလည်းကောင်း၊ အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ် ပြည်သူ့လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များက ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့်ပတ်သက်၍ စာမျက်နှာ (၈၀) ပါသော စာမူကြမ်းကို ရေးသားပြုစုခဲ့ပြီးဖြစ်ပါသည်။ သို့သော် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတရပ်ကို တဦးတယောက်တည်းကဖြစ်စေ၊ အဖွဲ့အစည်းတခုတည်းကဖြစ်စေ၊ အဖွဲ့အစည်းများကဖြစ်စေ ရေးဆွဲအတည်ပြုနိုင်သည့် ကိစ္စလုံးဝမဟုတ်ပါ။ တိုင်းရင်းသားအားလုံးတို့၏ ကိုယ်စားလှယ်အစစ်အမှန်များ ပါဝင်တက်ရောက်၍ ပင်လုံညီလာခံကဲ့သို့သော ညီလာခံကြီးကသာလျှင် ဆောင်ရွက်နိုင်သည့်ကိစ္စဖြစ်ကြောင်းကို အလေးအနက်ယုံကြည်ပါသဖြင့် အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ်က ရေးသားပြုစုထားသော မူကြမ်းအစုံအလင်ကို တိုင်းပြည်သို့ ယခုအခါတွင် တင်ပြခြင်းမပြုဘဲ ဆိုင်းငံ့ထားသည်ကို ထောက်ခံကြောင်း ဆုံးဖြတ်သည် ” ဟု အခိုင်အမာကြေညာခဲ့သည်။

အလားတူပင် ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ်မှစ၍ ဒီမိုကရေစီအင်အားစုများနှင့် တိုင်းရင်းသားအဖွဲ့အစည်းများပါဝင်သော တပ်ပေါင်းစုဖြစ်သည့် မြန်မာနိုင်ငံဒီမိုကရေစီမဟာမိတ်များ အဖွဲ့ ချုပ် (DAB) မှ အနာဂတ်ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေမူကြမ်းကို ရေးဆွဲခဲ့ပြီး ၁၉၉၃ ခုနှစ်တွင် ၎င်း၏ ပထမမူကြမ်းအဖြစ် အတည်ပြုခဲ့သည်။ ၁၉၉၄ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလ အခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ နှီးနှောဖလှယ်ပွဲတွင် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် လေ့လာဆွေးနွေးခဲ့ကြသည်။ ထို့နောက် ၁၉၉၆ ခုနှစ်၊ မေလတွင်ကျင်းပသည့် ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံအမျိုးသားကောင်စီ၏ စတုတ္ထအကြိမ်ညီလာခံမှ “ အနာဂတ်ဖက်ဒရယ် ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ (ပထမမူကြမ်း) ” ကို အတည်ပြုခဲ့သည်။ ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံအမျိုးသားကောင်စီအနေဖြင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေမူ ကြမ်းရေးဆွဲရေးကော်မတီတရပ်ကို ဖွဲ့စည်းကာ ဒုတိယမူကြမ်းအဖြစ် ဆက်လက်ဖော်ထုတ်သွားနိုင်ရေးအတွက် ဆောင်ရွက်လျက်ရှိကြောင်းသိရှိရသည်။

တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းအသီးသီးတို့က မိမိတို့မျိုးနွယ်အလိုက် တိုင်းရင်းသားနယ်မြေဒေသများကို ကိုယ်စားပြု၍ ပြည်နယ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများကို ရေးဆွဲရေးအဖွဲ့များဖြင့် ရေးဆွဲလျက်ရှိကြပါသည်။ သို့သော် တနိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေရေးဆွဲရေးအပေါ် စိတ်ဝင်စားမှုအားနည်းနေပါသေးသည်။ ပြည်နယ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို ရေးဆွဲသော်လည်း ပြည်သူလူထုကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ပါဝင်နိုင်မှုမရှိသေးဘဲ နိုင်ငံရေးအဖွဲ့အစည်းခေါင်းဆောင်များ၏ ညှိနှိုင်းမှုအဆင့်ထိသာ ရှိနေသေးကြောင်း တွေ့ရှိရသည်။

အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ်၏ ပြည်ထောင်စုအပေါ်သဘောထားများကို အဖွဲ့ချုပ်၏ ပါတီစုံဒီမိုကရေစီ အထွေထွေရွေးကောက်ပွဲ ကြေညာစာတမ်းတွင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပေါ်ပေါက်လာရေးလုပ်ငန်းစဉ်နှင့်စပ်လျဉ်း၍ အောက်ပါအတိုင်း ဖော်ပြထားရှိကြောင်းတွေ့ရသည်။

(စ) ဒီမိုကရေစီစနစ်အောင်မြင်စွာ တည်ဆောက်နိုင်ချိန်တွင် ပြည်ထောင်စုကြီး တည်တံ့ခိုင်မြဲရေး၊ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး၊ ငြိမ်းချမ်းသာယာရေး၊ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးအားလုံး သွေးစည်းညီညွတ်ရေးတည်းဟူသော ဒီမိုကရေစီလူ့ဘောင်၏ အခြေခံအုတ်မြစ်များကို အခိုင်အမာချနိုင်စေရန်အလို့ငှာ ပင်လုံညီလာခံကဲ့သို့သော ပြည်ထောင်စုကြီး၏ အနာဂတ်ခရီးလမ်းညွှန်များကိုချမှတ်နိုင်မည့် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးပေါင်းစုံ အမျိုးသားညှိနှိုင်းမှု ညီလာခံတရပ်ကို ခေါ်ယူကျင်းပမည်။

ယင်းသို့ဖြင့် နိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပေါ်ပေါက်လာရေးအတွက် ပြည်ထောင်စုတၢမ်းလုံးရှိ နိုင်ငံရေးအင်အားစုများနှင့် ပြည်ပတွင်ရောက်ရှိနေကြသော နိုင်ငံရေးအင်အားစုများအားလုံးက စဉ်ဆက်မပြတ် ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်လျက်ရှိကြပေသည်။ သို့ဖြစ်၍ ကျွန်ုပ်တို့ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ လူထုသဘောထားဆန္ဒဖော်ထုတ်ရေးကော်မတီအနေဖြင့်လည်း ပြည်သူတို့၏စစ်မှန်သော သဘောထားဆန္ဒများကို ဖော်ထုတ်နိုင်ရေးအတွက် မိမိတို့ လက်လှမ်းမီသမျှ ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်နေခြင်းဖြစ်ပါသည်။

(ခ) နိုင်ငံတော်အေးချမ်းသာယာရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးကောင်စီ (စစ်အုပ်စု) ၏ လုပ်ငန်းစဉ်များ

မြန်မာနိုင်ငံတွင် ၁၉၈၈ ခုနှစ်တွင် ဒီမိုကရေစီတောင်းဆိုမှုကြီး ပေါ်ပေါက်ခဲ့သည်။ နိုင်ငံတော်ငြိမ်ဝပ်ပိပြားမှုတည်ဆောက်ရေးအဖွဲ့သည် ၁၉၈၈ ခုနှစ် (၁၃၅၀ ပြည့်နှစ်) ဒီမိုကရေစီအရေးတော်ပုံကြီးအား အကြမ်းဖက်ဖိနှိပ်ဖို့ခွဲပြီး ၁၉၈၈ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလ (၁၈) ရက်နေ့တွင် စစ်အုပ်ချုပ်ရေးဖြင့် တိုင်းပြည်ကို အုပ်ချုပ်ခဲ့သည်။ ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ်၊ မေလ (၂၇) ရက်နေ့တွင် ပြည်သူ့လွှတ်တော်ရွေးကောက်ပွဲဥပဒေနှင့်အညီ နိုင်ငံတော်ငြိမ်ဝပ်ပိပြားမှုတည်ဆောက်ရေးအဖွဲ့က ပါတီစုံဒီမိုကရေစီအထွေထွေရွေးကောက်ပွဲကို ကျင်းပခဲ့သည်။ အဆိုပါ ပြည်သူ့လွှတ်တော်ရွေးကောက်ပွဲဥပဒေအား ၁၉၈၈ ခုနှစ်မှစ၍ နိုင်ငံတော်အာဏာကို သိမ်းယူခဲ့သော စစ်အုပ်စုက ထုတ်ပြန်အတည်ပြုခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ အဆိုပါ ရွေးကောက်ပွဲသည် လွတ်လပ်၍ တရားမျှတသော ရွေးကောက်ပွဲဖြစ်သည်ဟု ၎င်းတို့ကဝန်ခံခဲ့သည်။

သို့သော် စစ်အုပ်စုသည် ရွေးကောက်ပွဲကျင်းပပြီးစီးခဲ့သော်လည်း လွတ်လပ်၍ တရားမျှတသော ရွေးကောက်ပွဲဟုဆိုပါလျက် ရွေးကောက်ပွဲဥပဒေအရ ရွေးကောက်ပွဲရလဒ်ကို အကောင်အထည်ဖော်ပေးရမည်ဖြစ်သော်လည်း ယနေ့ထက်တိုင် လျစ်လျူရှုထားပြီး ပြည်သူ့လွှတ်တော်ကို ခေါ်ယူမပေးခဲ့ပေ။

ပြည်သူ့လွှတ်တော်ရွေးကောက်ပွဲဥပဒေပုဒ်မ (၃) က “ လွှတ်တော်ကို မဲဆန္ဒနယ်များမှ ဤဥပဒေနှင့်အညီ ရွေးကောက်တင်မြှောက်လိုက်သော လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များဖြင့် ဖွဲ့စည်းရမည် ” ဟု အတိအလင်း ရှင်းလင်းပြတ်သားစွာ ပြဌာန်းထားသည်။

ရွေးကောက်ပွဲနှင့် ပတ်သက်၍ စစ်အုပ်စုတာဝန်ရှိသူအသီးသီး၏ ပြောကြားချက်များမှာ ...

၁။ ယခင်တပ်မတော်ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ်က ၁၉၈၈ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာ (၂၃) ရက်နေ့တွင် ...

“ ××× ကျွန်တော်တို့တတွေဟာ တပ်မတော်သားတွေဖြစ်ကြပါတယ်။ တပ်မတော်သားများနဲ့ ဖွဲ့စည်းထားတဲ့ ကျွန်တော်တို့အဖွဲ့အစည်းအနေနဲ့လည်း နိုင်ငံကျေးဇူးသစ္စာကို ခံယူထားတဲ့ အဖွဲ့အစည်းဖြစ်လို့ နိုင်ငံတော်နှင့်နိုင်ငံသားများအပေါ် ဝန်ခံထားရှိပြီးဖြစ်တဲ့ ဂတိသစ္စာကို မည်သို့သောအကြောင်းကြောင့်မျှ ပယ်ဖျက်ဖောက်ဖျက်မှာမဟုတ် ကြောင်း ယုံကြည်ထားရှိကြစေလိုပါတယ် ××× ” ဟုလည်းကောင်း၊

၂။ ၁၉၈၉ ခုနှစ် မတ်လ ၂၇ ရက်နေ့တွင် ...

“ ××× တို့တပ်မတော်သားတွေအဖို့ကတော့ စစ်တန်းလျားကိုပြန်သွားပြီး တို့ရဲ့ မူလအဓိကတာဝန်ကြီးဖြစ်တဲ့ အခုပြောရာမှာ ပါဝင်တဲ့တာဝန်ကြီးတွေကို ဦးလည်မသုန် ဆက်လက် ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်သွားရမှာပဲဖြစ်တယ် ××× ” ဟုလည်းကောင်း၊

၃။ တဖန် ၁၉၉၀၊ ဇူလိုင်လ ၃ ရက်နေ့တွင် -

“ ××× ပါတီစုံရွေးကောက်ပွဲပြီးရင် ဘာလုပ်ကြမလဲ။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေရေးဖို့ ပဲဖြစ် တယ်။ ××× နဝတက မရေးဘူးဆိုတာ ပြောပြီးပြီပဲ။ တရားခံလည်း အဖြစ်မခံနိုင်ဘူး ××× ”

“××× အခြေခံဥပဒေကို အရွေးခံရတဲ့ပါတီအဖွဲ့အစည်းတွေက လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်တွေ လုပ်ကြရမည်ကိစ္စ ×××” ဟုလည်းကောင်း၊ တိုင်းသို့ပြည်သို့ အတိအလင်း ပြောကြားခဲ့သည်။

၄။ ယခင် နဝတ အတွင်းရေးမှူး (၁) ဗိုလ်ချုပ်ကြီးခင်ညွန့်က ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ် ဇူလိုင်လ (၁၃) ရက်နေ့တွင် ကျင်းပသောအကြိမ် (၁၀၀) မြောက် သတင်းစာရှင်းလင်းပွဲ၌ ...

“××× အဲဒီလိုခိုင်မာတဲ့ အခြေခံဥပဒေပေါ်ထွန်းရေးဟာ ရွေးကောက်ပွဲမှာ အနိုင်ရတဲ့ နိုင်ငံရေးပါတီများက နိုင်ငံတော်နဲ့ ပြည်သူတရပ်လုံးရဲ့ ရေရှည်အကျိုးစီးပွားကို မျှော်တွေးပြီး တော့ ဆောင်ရွက်သွားကြရမှာဖြစ်ပါတယ်။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေရေးဆွဲရေးတာဝန်ဟာ နိုင်ငံရေးပါတီများရဲ့တာဝန်သာဖြစ်တယ် ××× ” ဟုလည်းကောင်း၊

၅။ ၁၉၉၀ စက်တင်ဘာလ (၁၁) ရက်နေ့တွင် ကျင်းပသော (၁၀၄) ကြိမ်မြောက် သတင်းစာ ရှင်းလင်းပွဲ၌ ...

“××× နဝတ အနေနဲ့ နိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို မရေးဘူး။ ပြည်သူ့ကိုယ်စားလှယ်တွေကရေးဖို့ဖြစ်တယ်။ အဲဒီလို တိတိလင်းလင်းပြောခဲ့တဲ့အတိုင်း ယခု ရွေးကောက်တင်မြှောက်ခံရတဲ့ နိုင်ငံရေးပါတီအသီးသီးက ပြည်သူ့ကိုယ်စားလှယ်တွေနဲ့တကွ နိုင်ငံရေးပါတီကဒီကိစ္စကို ဦးစီးဆောင်ရွက်ပြုရမှာပဲဖြစ်ပါတယ် ××× ” ဟုလည်းကောင်း ပြောကြားခဲ့ပါသည်။

သို့သော် ရွေးကောက်ပွဲရလဒ်အား အသိအမှတ်မပြုဘဲ အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ်နှင့် ပြည်သူ့လွှတ်တော်ကိုယ်စားပြုကော်မတီတို့၏ အာဏာလွှဲပြောင်းရေး၊ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေရေးဆွဲရေး၊ ပြည်သူ့လွှတ်တော်ခေါ်ယူရေးတို့ကို စစ်အုပ်စုက နည်းမျိုးစုံဖြင့် ဟန့်တားလာခဲ့သည်။ စစ်အုပ်စုက ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ်တွင် ပါတီစုံဒီမိုကရေစီအထွေထွေရွေးကောက်ပွဲကျင်းပခဲ့ပြီး ရွေးကောက်ပွဲရလဒ်အရ ပြည်သူ့လွှတ်တော်ခေါ်ယူကာ အာဏာလွှဲပြောင်းပေးမည်ဟု ဂတိစကားများပေးခဲ့သော်လည်း ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ် ဇူလိုင်လ (၂၇) ရက်နေ့တွင် ကြေညာချက်အမှတ် ၁/၉၀ ကို ထုတ်ပြန်ကာ ပြည်သူများ ရွေးကောက်တင်မြှောက်လိုက်သော ကိုယ်စားလှယ်များက အနာဂတ်ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံတော် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို ရေးဆွဲရမည်။ နိုင်ငံတော်အာဏာရယူရေးအတွက် ယာယီဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေရေးဆွဲ၍ အစိုးရဖွဲ့စည်းခြင်းကို မည်သည့်နည်းနှင့်မျှ လက်ခံမည်မဟုတ်ကြောင်း ကြေညာခဲ့သည်။

၁၉၉၂ ခုနှစ်၊ ဧပြီလ (၂၄) ရက်နေ့တွင် စစ်အုပ်စုက ကြေညာချက်အမှတ် ၁၁/၉၂ ကို ထုတ်ပြန်ကာ ခိုင်မာသည့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေရေးဆွဲရေးအတွက် အခြေခံမူများချမှတ်နိုင်ရန် အမျိုးသားညီလာခံကို (၆) လအတွင်း ခေါ်ယူကျင်းပပေးမည်ဖြစ်ကြောင်း ကြေညာခဲ့သည်။ ထို့နောက် ၁၉၉၃ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ (၉) ရက်နေ့တွင် စစ်အုပ်စုက အမျိုးသားညီလာခံကို ကျင်းပခဲ့သည်။

၁၉၉၀ ပြည့်နှစ် ဇူလိုင်လ (၂၇) ရက်နေ့တွင် ထုတ်ပြန်ခဲ့သည့် စစ်အုပ်စု၏ ကြေညာချက်အမှတ် ၁/၉၀ ၏အပိုဒ် (၁၂) နှင့် ပြည်သူ့လွှတ်တော်ရွေးကောက်ပွဲ ဥပဒေပုဒ်မ (၃) တွင် “ လွှတ်တော်ကို မဲဆန္ဒနယ်များမှ ဤဥပဒေနှင့်အညီ ရွေးကောက်တင်မြှောက်လိုက်သော လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များဖြင့် ဖွဲ့စည်းရမည် ” ဟူ၍ ပြဋ္ဌာန်းပါရှိသည်။ ယင်းပြု

ဌာနချုပ်နှင့်အညီ လွှတ်တော်ခေါ်ယူဖွဲ့စည်းနိုင်ရေးကို နိုင်ငံတော်ငြိမ်ဝပ်ပိပြားမှုတည်ဆောက်ရေးအဖွဲ့က ဆောင်ရွက်ပေးမည်ဟုလည်းကောင်း၊ အပိုဒ် (၂၀) တွင် “ ထို့ကြောင့် ယနေ့အခြေအနေတွင် ပြည်သူများက ရွေးကောက်တင်မြှောက်လိုက်သော ကိုယ်စားလှယ်များသည် အနာဂတ်ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို ရေးဆွဲရန်တာဝန်ရှိသည့် ပုဂ္ဂိုလ်များလည်းဖြစ်သည် ” ဟုလည်းကောင်း၊ အတိအလင်းဖော်ပြခဲ့သော်လည်း ၁၉၉၃ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ (၉) ရက်နေ့တွင် စတင်ကျင်းပသည့် အမျိုးသားညီလာခံသို့ တက်ရောက် ခွင့်ရှိသူစုစုပေါင်း (၇၀၂) ဦးအနက် ရွေးကောက်ပွဲတွင် ရွေးချယ်ခံထားရသည့် ကိုယ်စားလှယ်ဦးရေမှာ (၁၀၇) ဦးသာ ပါဝင်ရာ ရာခိုင်နှုန်းအားဖြင့် ၁၅.၂၄ သာ ဖြစ်သဖြင့် ညီလာခံတွင် အမြဲတမ်းလူနည်းစုဖြစ်နေခဲ့သည်။ ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ် ပါတီစုံဒီမိုကရေစီ အထွေထွေရွေးကောက်ပွဲတွင် မဲဆန္ဒ (၄၈၅) နေရာအနက်မှ (၃၉၂) နေရာအနိုင်ရရှိခဲ့သည့် အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ်က အဆိုပါအမျိုးသားညီလာခံသို့ တက်ရောက်ခဲ့ပါသည်။ ညီလာခံကျင်းပရေးတာဝန်ရှိသူများက ကျင့်သုံးခဲ့သော ညီလာခံကျင်းပရေးဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများသည် ဒီမိုကရေစီမူများနှင့် ညီညွတ်ခြင်းမရှိဘဲ စစ်အုပ်စု၏ သဘောဆန္ဒအတိုင်း တဖက်သတ်ဆောင်ရွက်နေသဖြင့် ၁၉၉၅ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလ (၂၉) ရက်နေ့မှစ၍ အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ်သည် အမျိုးသားညီလာခံသို့ ဆက်လက်တက်ရောက်ခြင်းမပြုသေးဘဲ စောင့်ဆိုင်းနေခဲ့သည်။

အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ်က ခိုင်လုံသောအကြောင်းဖြင့် အမျိုးသားညီလာခံအစည်းဝေးသို့ တက်ရောက်ခြင်းမပြုသေးဘဲ စောင့်ဆိုင်းနေမည်ဖြစ်ကြောင်း ကြိုတင်အသိပေးအကြောင်းကြားထားသည်ကို မျက်ကွယ်ပြု၍ အမျိုးသားညီလာခံ ကျင်းပရေးဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများအပိုဒ် (၄၈) ပါ ပြဌာန်းချက်နှင့် ညီညွတ်ခြင်းမရှိဘဲ ကိုယ်စားလှယ်များအဖြစ်မှ ရုပ်သိမ်းခဲ့သည်။

ထို့နောက်စစ်အုပ်စုက ၁၉၉၆ ခုနှစ်၊ မေလ နှင့်ဇွန်လတို့၌ အဖွဲ့ချုပ်မှ ပြည်သူ့လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များအား ဖမ်းဆီးထိန်းသိမ်းလျက် လှုပ်ရှားမှုများကို ကန့်သတ်ထားခြင်း၊ အဖွဲ့ချုပ်အား သိမ်ဖျင်းသောနည်းမျိုးစုံဖြင့် ဖိနှိပ်ချုပ်ချယ်ခြင်းများကို ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ ၁၉၉၆ ခုနှစ် ဇွန်လ (၇) ရက်နေ့တွင် နိုင်ငံတော်ငြိမ်ဝပ်ပိပြားမှုတည်ဆောက်ရေးအဖွဲ့က ဥပဒေအမှတ် ၅/၉၆ ကို ပြဌာန်းလျက် နိုင်ငံတော်၏ အနာဂတ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့်ပတ်သက်၍ ဟောပြောခြင်း၊ ပြောဆိုခြင်း၊ ရေးသားဖြန့်ဝေခြင်းတို့ကို တားမြစ်ကြောင်း၊ ဖောက်ဖျက်ကျူးလွန်ပါက ပြစ်မှုထင်ရှားစီရင်ခံရမည်ဖြစ်ကြောင်း ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။

၁၉၉၆ ခုနှစ် မတ်လ (၃၁) ရက်နေ့မှစ၍ အမျိုးသားညီလာခံကို ရပ်နားထားခဲ့ရာမှ ၂၀၀၃ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လ (၃၀) ရက်နေ့တွင် ထိုစဉ်က နိုင်ငံတော်ဝန်ကြီးချုပ် ဗိုလ်ချုပ်ကြီးခင်ညွန့်က နိုင်ငံတော်၏ အနာဂတ်နိုင်ငံတည်ဆောက်ရေး လုပ်ငန်းစဉ်အဆင့် (၇) ဆင့်ကို တိုင်းပြည်သို့ တရားဝင်ရှင်းလင်းကြေညာခဲ့သည်။ ထို့နောက် ၂၀၀၄ ခုနှစ်၊ မေလ (၁၇) ရက်နေ့တွင် အမျိုးသားညီလာခံကို အထက်ပါကြေညာချက်အရ ပြန်လည်ကျင်းပခဲ့သည်။ အဆိုပါ ပြန်လည်ကျင်းပသည့် အမျိုးသားညီလာခံတွင် တက်ရောက်ခွင့်ရှိသူ ကိုယ်စားလှယ်ဦးရေစုစုပေါင်း (၁၀၈၈) ဦးအနက် ရွေးကောက်ပွဲတွင် ရွေးချယ်ခံထားရသည့် ကိုယ်စားလှယ်

(၁၅)ဦးသာပါဝင်ရာ ရာခိုင်နှုန်းအားဖြင့် (၁.၃၈) သာရှိသဖြင့် ၁၉၉၃ ခုနှစ်က စတင်ကျင်းပသည့် အမျိုးသားညီလာခံတွင် တက်ရောက်ခွင့်ရှိခဲ့သည့် လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ် ရာခိုင်နှုန်း (၁၅.၂၄) ထက် များစွာလျော့နည်းသည့်အပြင် ညီလာခံတစ်ခုလုံး တက်ရောက်နေသည့် ကိုယ်စားလှယ်အားလုံးတွင် အမည်ခံမပြောပလောက်သည့် အရေအတွက်သာပါဝင်ကြောင်းတွေ့ရသည်။

စစ်အုပ်စု၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ပေါ်ပေါက်ရေးလုပ်ငန်းစဉ်သည် ပြည်သူလူထု၏ ပါဝင်ပတ်သက်နိုင်ခွင့်မရှိပဲ စစ်အုပ်စုအလိုကျ စစ်တပ်လွှမ်းမိုးချုပ်ကိုင်စေမည့် ၎င်းတို့ လိုလားသော ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအား အတုအယောင် အမျိုးသားညီလာခံတွင် ရေးဆွဲစေပြီး နောက် မြန်မာပြည်သူတစ်ရပ်လုံးအား လက်နက်အားကိုးဖြင့် အတင်းအကြပ် အတည်ပြုခိုင်းရန်ကြိုးပမ်းလျက်ရှိကြောင်း တွေ့ရပေသည်။

အပိုင်း (၄)

စနစ်တကျဖော်ထုတ်ခွင့်ရရှိရန်အကြောင်းရပ်များကို ကဏ္ဍအလိုက်ခွဲခြားတင်ပြခြင်း

(က) ဥပဒေစိုးမိုးရေး

လွတ်လပ်မှု၊ ငြိမ်းချမ်းမှုနှင့် တရားမျှတမှုရှိသော လူ့အဖွဲ့အစည်းတည်ဆောက်နိုင်ရန် ဥပဒေစိုးမိုးမှုသည် အလွန်အရေးကြီးလှပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် လက်ရှိအနေအထားအရ ဥပဒေစိုးမိုးမှုမှာ လုံးဝမရှိဖြစ်နေပါသည်။ နိုင်ငံတော်အတွင်း ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပြဋ္ဌာန်းပြီးနောက် အစိုးရကိုယ်တိုင် ယင်းဥပဒေများကို လိုက်နာရန်လိုအပ်ပါသည်။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် ဆန့်ကျင်၍ တားမြစ်အမိန့်များ၊ ကြေညာချက်များ၊ အမိန့်ကြေညာစာများဖြင့် လိုရင်လိုသလို ဥပဒေများ ချမှတ်အုပ်ချုပ်ခြင်းမရှိသင့်ပါ။ ဥပမာအားဖြင့် ၁၉၇၄ ခုနှစ် ပြည်ထောင်စုဆိုရှယ်လစ်သမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၏ အခန်း (၁၁) တွင် “နိုင်ငံသားများ၏ မူလအခွင့်အရေးနှင့် တာဝန်ဝတ္တရားများ” အား ထည့်သွင်းပြဋ္ဌာန်းထားသည်ကိုတွေ့ရပေသည်။ အဆိုပါ အခန်း (၁၁) ပုဒ်မ (၁၅၉) (က) ၌ “နိုင်ငံသားတိုင်း၏ ပုဂ္ဂိုလ်ရေးဆိုင်ရာ လွတ်လပ်မှုနှင့် လုံခြုံမှုအတွက် အာမခံချက်ရှိစေရမည်” ဟုလည်းကောင်း၊ ၁၅၉ (ခ) ၌ “သက်ဆိုင်ရာတရားစီရင်ရေး၏ ခွင့်ပြုချက်မရှိဘဲ နိုင်ငံသားတစ်ဦးကို နှစ်ဆယ့်လေးနာရီထက်ကျော်လွန်၍ ချုပ်နှောင်ထားခြင်းမပြုရ” ဟု ပြဋ္ဌာန်းထားသော်လည်း လက်တွေ့တွင်မူ မြန်မာ့ဆိုရှယ်လစ်လမ်းစဉ်ပါတီ ကြီးစိုးခဲ့သော ခေတ်တလျှောက်လုံး၌ အာဏာပိုင်တို့သည် ၎င်းတို့မသင်္ကာသူများကို အချိန်မရွေး အကြောင်းပြချက်မခိုင်လုံဘဲ ဖမ်းဆီးခြင်း၊ ကြာ ရှည်ကြာမြင့်စွာ ထိန်းသိမ်းထားခြင်းဖြင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို မကြာခဏ ချိုးဖောက်လေ့ရှိခြင်းမှာ တရားဥပဒေစိုးမိုးမှု မရှိသောကြောင့်ဖြစ်သည်။

၁၉၉၀ပြည့်၊ မေလ ပါတီစုံအထွေထွေရွေးကောက်ပွဲကို ၁၉၈၉ ပြည့်သူ့လွှတ်တော်ရွေးကောက်ပွဲဥပဒေအရ ပြုလုပ်ခဲ့သော်လည်း ယခုအချိန်အထိ အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်နိုင်မှုမရှိခြင်းသည် ဥပဒေစိုးမိုးမှုပျက်သုဉ်းခြင်းပင်ဖြစ်ပါသည်။ ထို့အတူ **နအဖ** အနေဖြင့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းများနှင့် အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး ပြုလုပ်ထားသော်လည်း ၎င်းတို့အား တည်ဆဲ မတရားအသင်းဥပဒေအရ မတရားအသင်းများ

အဖြစ်မှ ပယ်ဖျက်ခြင်းမရှိမှုသည် ဥပဒေစိုးမိုးမှုမရှိခြင်းဖြစ်၍ စစ်မှန်သောငြိမ်းချမ်းမှုမရှိနိုင်ပါ။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ လူထုသဘောထားဆန္ဒ ပေါ်ထုတ်ရေးကော်မတီ၏ အဓိက ရည်ရွယ်ချက်မှာ ဥပဒေစိုးမိုးမှုမရှိ၍ စစ်မှန်သောငြိမ်းချမ်းရေး တည်ဆောက်ရန်ဖြစ်ပေသည်။

ဥပဒေစိုးမိုးမှုတည်ဆောက်နိုင်ရန်မှာ အစိုးရ၏လုပ်ပိုင်ခွင့်ကို ကန့်သတ်လျက် လူတိုင်း ချင်း၏ အခြေခံလွတ်လပ်မှု အခွင့်အရေးများနှင့် လူမျိုး၊ လူအသွင်၊ လူအုပ်စုများ၏ ကိုယ်ပိုင် ပြဋ္ဌာန်းခွင့် အခွင့်အရေးများကို ကာကွယ်ပြဋ္ဌာန်းပေးမည့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတရပ် ပေါ် ပေါက်လာရန်လိုအပ်ပါသည်။ ယင်းကဲ့သို့သော ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတရပ် ပေါ်ပေါက်လာ လျှင် လက်ရှိတည်ဆဲဥပဒေများအနက် နိုင်ငံသားများ၏အခြေခံအခွင့်အရေးများကို ချိုး ဖောက်စေရန် ခွင့်ပြုစေသော ပြဋ္ဌာန်းထားသည့် ဥပဒေများကို ဖျက်သိမ်းနိုင်မည်ဖြစ်ပြီး နောင် ဥပဒေအသစ်များ ဆက်လက်ပြဋ္ဌာန်းမည်ဆိုလျှင်လည်း နိုင်ငံသားများ၏ အခြေခံအခွင့်အ ရေးများကို ထိပါးသည့်အနေအထားများဖြင့် ပြဋ္ဌာန်းနိုင်တော့မည်မဟုတ်ပေ။ သို့မှသာ ဥပဒေ စိုးမိုးမှုအခြေခံကို စစ်မှန်စွာတည်ဆောက်နိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။

ဥပမာအားဖြင့် အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ်၏ အထွေထွေအတွင်းရေးမှူး ဒေါ်အောင် ဆန်းစုကြည်အပေါ် **နဝတ** သည် ၁၉၈၉ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လ (၁၉) ရက်နေ့မှစ၍ “ နိုင်ငံ တော်အား နှောင့်ယှက်ဖျက်ဆီးလိုသူများ၏ ဘေးအန္တရာယ်မှ ကာကွယ်စောင့်ရှောက်သည့် ဥပဒေပုဒ်မ - (၁၀) (က) အရ အရေးယူပြီး နေအိမ်တွင်အကျယ်ချုပ်ဖြင့်ထိန်းသိမ်းခဲ့ပါသည်။ အဆိုပါ ဥပဒေ၏မူလပြဋ္ဌာန်းချက်အရ အများဆုံးထိန်းသိမ်းနိုင်သည့်ကာလမှာ (၃) နှစ်အထိ သာဖြစ်ပါသည်။ သို့ရာတွင် ကြာမြင့်စွာဆက်လက်၍ဖမ်းဆီးထိန်းသိမ်းထားလိုသဖြင့် ၁၉၉၁ ခုနှစ်တွင် ထိုဥပဒေအရဖြစ်သော မူလ (၃) နှစ်အစား “ ဝန်ကြီးအဖွဲ့သည် ဆက်လက်ဖမ်း ဆီးချုပ်နှောင်ရန်ဖြစ်စေ၊ ဆက်လက်တားဆီးပြုလုပ်ရန်ဖြစ်စေ ကြိုတင်ခွင့်ပြု ချက်ပေးရာတွင် တစ်ကြိမ်လျှင် (၁) နှစ်ထက်မပိုစေဘဲ စုစုပေါင်း (၅) နှစ်အထိ ခွင့်ပြုနိုင်သည် ” ဟုပြင်ဆင် ပြောင်းလဲသတ်မှတ်လိုက်ပါသည်။ ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်အား မူလဖမ်းဆီးထိန်းသိမ်းစဉ် ကာလ တည်ရှိသော အမြင့်ဆုံးပြစ်ဒဏ်မှာ (၃) နှစ်သာဖြစ်၍ ၎င်းအပေါ်တွင် အဆိုပါဥပဒေ အရ အရေးယူသည့်တိုင် (၃) နှစ်ထက်ပို၍ ဖမ်းဆီးထိန်းသိမ်းခြင်းမပြုရပါ။ သို့ရာတွင် စစ်အာဏာရှင်တို့သည် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးကို လေးစားလိုက်နာခြင်းမရှိဘဲ နောက်မှပြင်ဆင် ပြောင်းလဲသည့် ဥပဒေ၏ ကြီးလေးသောပြစ်ဒဏ်ကို အသုံးပြုခြင်းအားဖြင့် ဥပဒေကို နောက် ကြောင်းပြန် အကျိုးသက်ရောက်စေခြင်းဖြစ်သည်။ ဤသည်မှာ ဥပဒေ စိုးမိုးမှုအခြေခံကို ဖျက်ဆီးခြင်းဖြစ်သည်။

ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ခိုင်မာမှုရှိမှုသာ ယင်းကို ကိုးကားပြီး မတရားသည့် ဥပဒေများ ကို ဖျက်သိမ်း၍ တရားမျှတသည့် ဥပဒေများ ပြဋ္ဌာန်းပေးနိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။ ယနေ့ **နဝတ၊ နအဖ**သည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ ပေါ်ထွက်လာသည့်အစိုးရမဟုတ်၍ ထင်သလို အုပ် ချုပ်လျက်ရှိပြီး မည်သည့် ဥပဒေကမျှ ၎င်းတို့အပေါ် ထိန်းချုပ်ကွပ်ကဲပိုင်ခွင့်မရှိချေ။ နိုင်ငံတ နိုင်ငံတွင် ဥပဒေစိုးမိုးရေးသည် မရှိမဖြစ် လိုအပ်ချက်ဖြစ်သောကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဥပဒေ စိုးမိုးမှုကို အဓိကပေါ်ဆောင်ပေးမည့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတရပ် ပေါ်ထွက်လာပြီး ယင်းနှင့် အညီ လက်ရှိတည်ရှိနေသော မတရားသော ဥပဒေများကို ဖျက်သိမ်းပစ်ရန် အစောတလျှင် လိုအပ်နေပေသည်။

(၁) လူ့အခွင့်အရေးနှင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေးကြေညာစာတမ်းနှင့် အခြား နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေးဥပဒေများပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်များအနက် မြန်မာနိုင်ငံလူ့အဖွဲ့အစည်းက လက်ခံနိုင်သော ပြဋ္ဌာန်းချက်များကို ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ထည့်သွင်းပြဋ္ဌာန်းနိုင်မှသာ လူ့အခွင့်အရေးအယူအဆများသည် အမျိုးသားဥပဒေများအဖြစ်သို့ ပြောင်းလဲသွားမည်ဖြစ်ပြီး လက်တွေ့ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ပေးနိုင်မည်ဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် လူ့အခွင့်အရေးနှင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ဆက်စပ်နိုင်ရေးသည် အရေးကြီးလှပါသည်။ လူ့အခွင့်အရေးသည် နိုင်ငံ၊ လူမျိုး၊ ဒေသ စသည်ဖြင့် မခွဲခြားဘဲ လူသားတိုင်းခံစားသင့်သော အခွင့်အရေးဖြစ်သည်။ အနှစ် (၄၀) ကျော် ပြည်တွင်းစစ်သမိုင်းကို ဖြတ်သန်းခဲ့ရသော လူထုအနေဖြင့် နှိပ်စက်ညှဉ်းပန်းခံရခြင်း၊ ပေါ်တာဆွဲခံရခြင်း၊ အာဏာပိုင်များစိတ်အလိုမကျတိုင်း ဖမ်းဆီးချုပ်နှောင်ခံရခြင်း၊ အရပ်ဘက်ဆိုင်ရာ တရားရုံးနှင့် စနစ်တကျ တရားစီရင်ခြင်းကြောင့်မဟုတ်ဘဲ လွယ်လင့်တကူ ပြစ်ဒဏ်စီရင်ခံရခြင်း၊ မိမိနေထိုင်ရာ ရပ်ကွက်၊ ကျေးရွာဒေသများကို အမိန့်ဖြင့် အတင်းအကျပ်ပြောင်းရွှေ့ခံရသဖြင့် မိသားစုဘဝလိုခြုံမှု ကင်းမဲ့ခြင်း စသည်တို့အပါအဝင် အဖြစ်ဆိုးများ ထပ်မံမကြုံတွေ့ကြစေရန် လူ့အခွင့်အရေး များအနက် မိမိတို့နိုင်ငံသားများ ရယူခံစားလိုသော အခွင့်အရေးများကို ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေ၌ ပြဋ္ဌာန်း၍ ကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှု ရရှိရန် လိုအပ်ပါသည်။

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေး ကြေညာစာတမ်း အပိုဒ် (၄) တွင် အဓမ္မစေခိုင်းခြင်းနှင့်ပတ်သက်၍ ပိတ်ပင်တားမြစ်ထားသော်လည်း **နအဖ** စစ်အစိုးရသည် ပြည်သူလူထုကို အဓမ္မလုပ်အားပေးစေခိုင်း လျက်ရှိသော သာဓကများစွာရှိသည်။ ထို့အပြင် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလူ့အခွင့်အရေး ကြေညာစာတမ်း အပိုဒ် (၂၀) တွင် “မည်သူကိုမျှ အဖွဲ့အစည်း တခုသို့ဝင်စေရန် အတင်းအကျပ်မပြုရ” ဟု ပြဋ္ဌာန်းထားသော်လည်း စစ်အစိုးရသည် ပြည်ထောင်စုကြံ့ခိုင်ရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးအသင်းအပါအဝင် အခြားအသင်းများဖွဲ့စည်း၍ ကျောင်းသားလူငယ်များ၊ ပြည်သူလူထုများကို ထိုအသင်းအဖွဲ့များသို့ဝင်စေရန် နည်းမျိုးစုံ ဖိအားပေးကာ ဝင်ရောက်စေခဲ့သည်။

ဤကော်မတီအနေဖြင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလူ့အခွင့်အရေးကြေညာစာတမ်း၌ ဖော်ပြပါရှိသော ပြဋ္ဌာန်းချက်မှန်သမျှကို ၏။ သည်။ ၍ မလွဲ မိမိတို့နိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၌ ထည့်သွင်းပြဋ္ဌာန်းရန်မဖြစ်နိုင်ဟု ယူဆပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပထဝီအနေအထား၊ ယဉ်ကျေးမှု ရိုးရာအစဉ်အလာ၊ ဓလေ့ထုံးစံ၊ လူမျိုးစုရိုက်များပေါ်တွင် အခြေခံ၍ လူတိုင်းချင်းစီ၏ အခြေ

ခံလွတ်လပ်ခွင့်များ ပိုမိုတိုးတက်ခံစားရရှိနိုင်ရန် လိုအပ်သော လူ့အခွင့်အရေးများကိုသာ မြန်မာနိုင်ငံတွင် လက်တွေ့ကျင့်သုံးနိုင်မည့် အမျိုးသားဥပဒေ ဖြစ်သွားစေရေးအတွက် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ထည့်သွင်းပြဋ္ဌာန်းနိုင်ရန်ဖြစ်ပါသည်။

(ဂ) အခြေခံအခွင့်အရေးများ

(Bill of Rights) ဟုခေါ်သည့် အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အတည်ပြုစာတမ်းမရှိသော နိုင်ငံများတွင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၌ နိုင်ငံသားတစ်ဦး ရသင့်ရထိုက်သော အခြေခံအခွင့်အရေးများကို ထည့်သွင်းဖော်ပြလာကြသည်မှာ အစဉ်အလာတရပ်ဖြစ်လာခဲ့သည်။ မိမိတို့နိုင်ငံ၏ အနာဂတ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၌ မည်သို့သောအခွင့်အရေးများကို ထည့်သွင်းပြဋ္ဌာန်းမည်ဟူသည်ကို နိုင်ငံသားအားလုံး အလေးထားစဉ်းစားကြရမည်ဖြစ်ပေသည်။

(Globalization) ဟုခေါ်တွင်သော ကမ္ဘာတစ်ဝှမ်း ဆက်သွယ်ဆောင်ရွက်လာကြသည့် အနေအထားနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ယနေ့ကမ္ဘာကြီးကို မကောင်းသည့်အနေအထားမှ ရှုမြင်ကြသူများရှိသကဲ့သို့ အကောင်းဘက်မှ သုံးသပ်ကြသူများလည်းရှိသည်။ အကောင်းဘက်မှသုံးသပ်ချက်များတွင် လူ့အခွင့်အရေးအယူအဆ အတွေးအခေါ် တကမ္ဘာလုံးသို့ ပျံ့နှံ့လာခြင်းမှာ အဓိကကျသော အချက်တချက်ဖြစ်သည်ဟု ထောက်ပြသော ပညာရှင်များရှိသည်။ အခြေခံအားဖြင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေးကြေညာစာတမ်းတွင် ဖော်ပြပါရှိသော အချက်သုံးဆယ်၏ ခိုင်မာမှုအပေါ် တကမ္ဘာလုံးတွင် ယနေ့အချိန်အထိ မည်သူမျှ မငြင်းနိုင်ကြသေးပါ။ ပြည်သူအများ ရရှိသင့်ရထိုက်သော အခွင့်အရေးများနှင့် စပ်လျဉ်း၍ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေးကြေညာစာတမ်းသည် ယနေ့အချိန်အခါတွင် တကမ္ဘာလုံး၏ စံထားချက်ဖြစ်လာသည်။

သို့ရာတွင် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလူ့အခွင့်အရေးကြေညာစာတမ်း၌ ဖော်ပြပါရှိသော ပြဋ္ဌာန်းချက်မှန်သမျှ အတိအကျကို မိမိတို့နိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၌ ထည့်သွင်းပြဋ္ဌာန်းရန်မှာမူ ဖြစ်နိုင်မည်မဟုတ်ပါ။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေးကြေညာစာတမ်းမှာ တကမ္ဘာလုံး၏ စံထားချက်ဖြစ်သည့်အချိန်တွင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေမှာ မိမိတို့နိုင်ငံ၏ လက်တွေ့ဖြစ်လာသည်။ စံထားချက်များကို လက်တွေ့ဖြစ်လာအောင် တဖြေးဖြေးကြိုးစားသွားရမည်မှာ အမှန်ဖြစ်သော်လည်း တမူဟုတ်ချင်း ပြောင်းလဲစစ်ရန်မှာမူ လက်တွေ့လည်းမကျ၊ ဖြစ်လည်းမဖြစ်နိုင်ပါ။

စံထားချက်အားလုံးကို တမူဟုတ်ခြင်း လက်တွေ့ဖြစ်လာအောင် လုပ်ဆောင်နိုင်စေလိုသော စေတနာထက်သန်လွန်းစွာဖြင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေးကြေညာစာတမ်းပါ မူရင်းပြဋ္ဌာန်းချက်များအတိုင်း မိမိတို့နိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ထည့်သွင်းပြဋ္ဌာန်းလိုက်လျှင် အခက်အခဲများ၊ အကန့်အသတ်များ၊ ပြဿနာများ ပေါ်ပေါက်လာနိုင်သည်။ ယင်းမှာ မိမိတို့ကော်မတီ၏ စိုးရိမ်မှုဖြစ်သည်။

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေးကြေညာစာတမ်းပါ ဖော်ပြချက်များသည် ကောင်းမွန်သော်လည်း ယင်းအပေါ်မှာ အဓိကစဉ်းစားရန်မလိုအပ်၊ စဉ်းစားရမည်မှာ မိမိတို့နိုင်ငံ၏

လက်တွေ့ဖြစ်သည်။ ရေမြေတောတောင်သဘာဝ၊ ယဉ်ကျေးမှု၊ ရိုးရာအစဉ်အလာ၊ လူမျိုး
၏စရိုက် စသည်တို့ကိုသာ အဓိကထားစဉ်းစားပြီး မိမိတို့လိုချင်သော အခွင့်အရေးများကို
မိမိတို့ဘာသာ ကြိုက်သလိုထည့်သွင်း ပြဋ္ဌာန်းသွားကြရမည် စသဖြင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ
လူ့အခွင့်အရေးကြေညာစာတမ်း၏ လေးနက်မှုနှင့် အနှစ်သာရကို ခပ်လွယ်လွယ် ဥပေက္ခာပြု
ပြောဆိုသုံးသပ်ကြသူများလည်းရှိသည်။ ဤသို့လည်း မဖြစ်သင့်ဟု မိမိတို့ကော်မတီအနေ
ဖြင့်ယူဆသည်။

လူတိုင်းချင်းစီသည် လူ့အဖွဲ့အစည်းတရပ်ရပ်တွင် ပေါင်းစည်းနေထိုင်ကြရာ၌ အခွင့်
အရေးမှန်သမျှကို အကြွင်းမဲ့ လွတ်လပ်စွာကျင့်သုံးခွင့်ရနိုင်မည်မှာ မဖြစ်နိုင်ပါ။ အကန့်အ
သတ်နှင့်သာကျင့်သုံးရစေမြဲဖြစ်သည်။ ဤနေရာ၌ မည်သည့်ကိစ္စရပ်တွင် မည်သည့်အတိုင်းအ
တာအထိ ကန့်သတ်သင့်သည်ဟူသောအချက်မှာ လက်တွေ့ပြဿနာဖြစ်လာသည်။

အကန့်အသတ်မဲ့ ကျင့်သုံး၍ မရနိုင်သလို အကန့်အသတ်ကြီးမားလွန်းပြန်လျှင်လည်း နိုင်ငံသားတိုင်းချင်းစီ၏ အခြေခံလွတ်လပ်မှုအခွင့်အရေးများပျောက်ဆုံးပြီး လူ့ဘဝသည် အသက်ရှင်ပါလျက်နှင့် သေသလိုဖြစ်ကာ အနှစ်သာရကင်းမဲ့နေမည် အမှန်ဖြစ်သည်။

သို့ဖြစ်၍ အကန့်အသတ်ကို လက်ခံသော်လည်း ကန့်သတ်မှုမှာ နည်းနိုင်သမျှနည်းစေရမည်ဟူသောအယူအဆ (**Limitation is limited**) သဘောတရားကို နိုင်ငံတကာ လူ့အခွင့်အရေးပညာရှင်များက လက်ခံလာကြသည်။ ဤသဘောအခြေခံကို အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလူ့အခွင့်အရေးကြေညာစာတမ်း အပုဒ် (၂၉) ပုဒ်ခွဲ (၂) တွင် အောက်ပါအတိုင်းဖော်ပြပါရှိသည်။

“ မိမိ၏အခွင့်အရေးများနှင့် လွတ်လပ်ခွင့်များကို သုံးစွဲရာတွင် လူတိုင်းသည် အခြားသူများ၏ အခွင့်အရေးများနှင့် လွတ်လပ်ခွင့်များကို အသိအမှတ်ပြု ရိုသေလေးစားစေရန် အလို့ငှာလည်းကောင်း၊ ဒီမိုကရေစီကျင့်သုံးသောလူ့အဖွဲ့အစည်းတွင် ကိုယ်ကျင့်တရားအပြင် ရပ်ရွာအေးချမ်းသာယာရေးနှင့် ပြည်သူ့အကျိုးစီးပွားဖြစ်ထွန်းရေးတို့အတွက် တရားမျှတစွာကျင့်ဆောင်ရန်အလို့ငှာလည်းကောင်း၊ ဥပဒေက ပြဌာန်းထားသည့် ချုပ်ချယ်မှုများဖြင့်သာ ကန့်သတ်ခြင်းခံရမည်။ ”

ဆိုလိုသည်မှာ အကန့်အသတ်ကို လက်ခံသော်လည်း ဥပဒေပြဌာန်း၍ ကန့်သတ်ခြင်းဖြစ်ပါသည်ဟု အကြောင်းပြပြီး တိုင်းပြည်တွင် တနည်းနည်းဖြင့် အာဏာရလာသူများက ၎င်းတို့ကြိုက်သလို ကန့်သတ်ချင်တိုင်း ကန့်သတ်၍မရသည့် သဘောဖြစ်သည်။ သာဓကအားဖြင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလူ့အခွင့်အရေးကြေညာစာတမ်း အပုဒ် (၁၉) အရ “ လူတိုင်းတွင် လွတ်လပ်စွာ ဖွင့်ဟဖော်ပြနိုင်ခွင့်ရှိသည် ” ဟု ပြဌာန်းပါရှိသည်။ ဤပြဌာန်းချက်မူရင်းအတိုင်းကို ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ထည့်သွင်းပြဌာန်းပေးလိုက်လျှင် အကန့်အသတ်မဲ့ လွတ်လပ်ခွင့်ပေးလိုက်သည့်သဘောရောက်ရှိသွားသည်။ လွတ်လပ်စွာ ဖွင့်ဟဖော်ပြနိုင်ခွင့်ကို အကန့်အသတ်မဲ့ ပေးသင့်မပေးသင့်ဟူသည်မှာ သက်ဆိုင်ရာ တိုင်းပြည်တွင်ရှိနေသော ပြည်သူလူထု၏အနေအထား၊ အစိုးရကို အပ်နှင်းထားသည့် အခွင့်အာဏာ၊ တိုင်းပြည်၏ အခြားအာဏာပိုင် ယန္တရားများ ဖွဲ့စည်းလည်ပတ်လှုပ်ရှားနိုင်မှု စသည့်အခြေအနေ အချက်အလက်များအပေါ် အခြေခံ၍ စဉ်းစားကြရမည်ဖြစ်သည်။

သာဓကအားဖြင့် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပြင်ဆင်ချက် (၁) တွင် အောက်ပါအတိုင်း ပြဌာန်းပါရှိသည်။

“Congress shall make no law
abridging freedom of expression.”

“ ကွန်ဂရက်သည် လွတ်လပ်စွာ ဖွင့်ဟဖော်ပြပိုင်ခွင့်ကို ကန့်သတ်သည့် မည်သည့် ဥပဒေမျှပြဌာန်းခွင့်မရှိ။ ”

ဤသည်မှာ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၌ လွတ်လပ်စွာဖွင့်ဟဖော်ပြနိုင်ခွင့်ကို အကန့်အသတ်မဲ့ပေးထားသည့်သဘောကို ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေက အာမခံထားရာရောက်သည်။ ယင်းသို့ ထည့်သွင်းပြဌာန်းနိုင်ခြင်းမှာ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုတွင် ဥပဒေနှင့်အညီ တရားစီရင်ဆုံးဖြတ်သော လွတ်လပ်သည့် တရားစီရင်ရေးစနစ်နှင့် တရားရုံးများတည်ရှိသော

ကြောင့်ဖြစ်သည်။ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု နိုင်ငံသားတိုင်းသည် နိုင်ငံသား အခြားတိုင်းဦး၏ အခြေခံလွတ်လပ်မှုအခွင့်အရေးတရပ်ရပ်ကို ထိပါးစော်ကားသည့် အနေဖြင့် အကန့်အသတ် မဲ့ ဖွင့်ဟဖော်ပြနိုင်ခွင့်မရှိချေ။ ယင်းသို့ဖြစ်ပါက အခွင့်အရေးချိုးဖောက်ခံရသူတွင် တရားစွဲဆို ပိုင်ခွင့်ရှိသွားပြီး ချိုးဖောက်သူအနေဖြင့် တသက်လုံးပေးဆပ်၍ပင် မကုန်နိုင်လောက်သော လျော်ကြေးငွေပေးအပ်ရန် အမိန့်ချမှတ်ခံသွားရဖွယ်ရှိသည်။ သို့ဖြစ်၍ အမေရိကန်ပြည် ထောင်စုနိုင်ငံသားတိုင်းသည် တဘက်တွင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ လွတ်လပ်စွာ ဖွင့်ဟ ဖော်ပြခွင့်ကို ကျင့်သုံးခွင့်ရှိသော်လည်း အခြားတဘက်တွင် မိမိတို့၏ အသိပညာ၊ သတိဖြင့် အခြားသူ၏ အခြေခံလွတ်လပ်မှုအခွင့်အရေးနှင့် ဂုဏ်သိက္ခာကို ထိပါးစေမည့် ဖွင့်ဟဖော် ပြမှုမျိုး မလုပ်မိစေရန် ရှောင်ကြဉ်ကြရသည်။

အထက်ဖော်ပြပါ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပါ ပြဋ္ဌာန်းချက် မျိုးကို မိမိတို့နိုင်ငံ၏ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ထည့်သွင်းပြဋ္ဌာန်းသင့်မသင့်ဟူသောအချက် မှာ မိမိတို့နိုင်ငံတွင် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု တရားစီရင်ရေးစနစ်ကဲ့သို့ လွတ်လပ်သည့် တရားစီရင်ရေးတရပ်ကို အပြည့်အဝ ဖော်ဆောင်ပေးနေသည့် အနေအထားရှိမရှိနှင့် သက် ဆိုင်နေပေသည်။ လက်ရှိမြန်မာနိုင်ငံတွင် ကျင့်သုံးလျက်ရှိသော တရားစီရင်ရေးမှာမူ လူထု အနေဖြင့် မည်သို့မျှ အားကိုးလောက်ဖွယ်မရှိသည်ကို တွေ့ရသည်။ သို့ဖြစ်၍ လွတ်လပ်စွာ ဖွင့်ဟ ဖော်ပြပိုင်ခွင့်ကို မိမိတို့နိုင်ငံတွင် အကန့်အသတ်နှင့် ကျင့်သုံးရန် စဉ်းစားမှုများ ပို၍များ လာခဲ့သည်။ ယင်း၏သာဓကအဖြစ် မြန်မာနိုင်ငံလွတ်လပ်ရေးရပြီးစ၌ အတိုင်းအတာအရ လွတ်လပ်သောတရားစီရင်ရေးကို ကျင့်သုံးနိုင်သောခေတ်မှာပင် လွတ်လပ်စွာဖွင့်ဟဖော် ပြခွင့်ကို အကန့်အသတ်နှင့်သာ ကျင့်သုံးရန် ကြိုးစားခဲ့ကြောင်း ၁၉၄၇ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေတွင် အောက်ပါပြဋ္ဌာန်းချက်အရ တွေ့ရှိနိုင်သည်။

၁၉၄၇ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ပုဒ်မ (၁၇) တွင် -

တရားဥပဒေနှင့်လည်းကောင်း၊ ငြိမ်ဝပ်ပိပြားရေးနှင့်လည်းကောင်း၊ ပြည်သူ့ကိုယ်ကျင့် တရားနှင့်လည်းကောင်း၊ မဆန့်ကျင်လျှင် နိုင်ငံသားများသည် အောက်ပါအခွင့်အရေးများ ကို ကျင့်သုံးခွင့်ရှိစေရမည်။

(က) မိမိတို့၏ ယုံကြည်ချက် ထင်မြင်ချက်တို့ကို လွတ်လပ်စွာ ထုတ် ဖော်ပြောဆိုနိုင်သောအခွင့်အရေး။

သို့ရာတွင် ကန့်သတ်မှုကို လက်ခံသော်လည်း ထိုခေတ်က ကန့်သတ်ချက်များမှာ ရေရာမှုမရှိ၊ မတိကျဟု ထောက်ပြသူများလည်း ရှိလာခဲ့သည်။ သာဓကအားဖြင့် **တရား ဥပဒေနှင့် မဆန့်ကျင်လျှင်** ဟူသော အချက်ဖြစ်ပါသည်။ နောင်ကို ထပ်မံပြဋ္ဌာန်းမည့် တရားဥပဒေမှာ မည်သို့သောအချက်များပါရှိမည်ကို မပြောနိုင်၊ လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော် ပြောဆိုခွင့်ကို ကန့်သတ်ရာရောက်သည့် ဥပဒေ မျိုးပေါ်ထွက်လာနိုင်မည့် အနေအထားကို ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေက လမ်းကြောင်းပေးထားသလို ရှိနေကြောင်း ဝေဖန်သုံးသပ်မှုများ ရှိလာခဲ့သည်။ တဖန် မြန်မာနိုင်ငံ၌ ၁၉၇၄ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ပေါ်ထွက်လာသော အခါတွင်မူ လွတ်လပ်စွာဖွင့်ဟဖော်ပြနိုင်ခွင့်ကို ကန့်သတ်မှုမှာ ပိုမို၍ မရေမရာဖြစ်လာခဲ့ ကြောင်း အောက်ပါအတိုင်းတွေ့ရသည်။

၁၉၇၄ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ ပုဒ်မ (၁၅၇) တွင် -

နိုင်ငံသားများ၌ လုပ်သားပြည်သူတို့၏ အကျိုးစီးပွားနှင့် ဆိုရှယ်လစ်အကျိုးစီးပွားကို မဆန့်ကျင်လျှင် လွတ်လပ်စွာပြောဆိုခွင့်၊ လွတ်လပ်စွာရေးသားခွင့်၊ လွတ်လပ်စွာထုတ်ဝေခွင့် ရှိသည်။

ကန့်သတ်မှုမှာ “ လုပ်သားပြည်သူတို့၏ အကျိုးစီးပွားနှင့် ဆိုရှယ်လစ်အကျိုးစီးပွားကို မဆန့်ကျင်စေရ ” ဟူ၍ ဖြစ်လာသည်။ လုပ်သားပြည်သူတို့၏ အကျိုးစီးပွားနှင့် ဆိုရှယ် လစ်အကျိုးစီးပွားသည် မည်သည့်အရာများဖြစ်သည်ကို အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုရန် မလွယ်ကူချေ။ သို့ဖြစ်၍ လက်တွေ့တွင် မဆလ အာဏာပိုင်များမကြိုက်လျှင် မကြိုက်သလို ဆိုရှယ်လစ် အကျိုးစီးပွားနှင့် ဆန့်ကျင်ကြောင်းဖြင့် စွပ်စွဲပြီး အရေးယူအပြစ်ပေးခံခဲ့ရသည့် သာဓကများ အမြောက်အမြားရှိခဲ့သည်။

သို့ဖြစ်၍ အခွင့်အရေးများကို အကန့်အသတ်နှင့် ကျင့်သုံးသင့်သည်ဟူသော အယူအဆကို လက်ခံနိုင်သော်လည်း လွတ်လပ်စွာ ဖွင့်ဟပြောဆိုခွင့်အပါအဝင် နိုင်ငံသားများ၏ အခြေခံလွတ်လပ်မှုအခွင့်အရေးများကို အကန့်အသတ် နည်းနိုင်သမျှနည်းရေးအခြေခံမှ မည်သို့ပြဋ္ဌာန်းသင့်သည်ဟူသောအချက်မှာ မြန်မာနိုင်ငံသားအားလုံး အလေးအနက်ထားစဉ်းစားရမည့်ကိစ္စဖြစ်လာပါသည်။ ဤသည်မှာ သာဓကအဖြစ် တင်ပြခြင်းဖြစ်ပါသည်။ နိုင်ငံသားများ ရသင့်သော အခွင့်အရေးမှန်သမျှကို ဤသို့သောအခြေခံမှ ချဉ်းကပ်စဉ်းစားပြီး ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ထည့်သွင်းပြဋ္ဌာန်းရန် ဖြစ်ပါသည်။

မိမိတို့နိုင်ငံပြည်သူများသည် ရသင့်ရထိုက်သော အခြေခံအခွင့်အရေးများ ဆုံးရှုံးကာ လူ့ဂုဏ်သိက္ခာကင်းမဲ့လျှက်ရှိသည်မှာ ဆယ်စုနှစ်လေးစုမျှပင်ရှိခဲ့ပြီးဖြစ်သည်။ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေးကြေညာစာတမ်းပါ အခွင့်အရေးမှန်သမျှကို ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ တရပ်ပေါ်လာရုံမျှဖြင့် လက်တွေ့ ချက်ချင်းခံစားရရှိနိုင်မည် မဟုတ်သော်လည်း ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသည် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလူ့အခွင့်အရေးကြေညာစာတမ်းပါ စံထားချက်များအား ပြည်သူများအနေဖြင့် တချိန်ချိန်တွင် အပြည့်အဝရရှိခံစားနိုင်ရေးအတွက် ရှင်းလင်းသော အုတ်မြစ်ချမှတ်ထားပေးရန် လိုအပ်မည်ဟုယူဆသည်။

သို့ဖြစ်၍ မိမိတို့နိုင်ငံ ပြည်သူများအနေဖြင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေးကြေညာစာတမ်းကို ကိုးကား၍လည်းကောင်း၊ မိမိတို့ဖြတ်သန်းခဲ့ရသည့် လက်တွေ့ဘဝများ၊ သင်ခန်းစာများ၊ ဖြစ်ရပ်များမှ ကောက်နုတ်သုံးသပ်၍လည်းကောင်း၊ မိမိတို့၏ မတူထူးခြားသော ပထဝီအနေအထား၊ ယဉ်ကျေးမှု၊ ရိုးရာအစဉ်အလာ၊ ဓလေ့ထုံးစံ၊ လူမျိုးစုရိုက် စသည်များအပေါ် အခြေခံ၍လည်းကောင်း၊ အချင်းချင်း အပြန်အလှန်လေ့လာဆွေးနွေး အမြင်ဖလှယ်ကာ တူညီသော သဘောဆန္ဒများရရှိအောင် စုစည်းသင့်ကြပြီဖြစ်ပါသည်။ ယင်းသဘောဆန္ဒများကို ပြည်သူများလိုချင်သော အခွင့်အရေးများအဖြစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် အတိအလင်း ထည့်သွင်းပြဋ္ဌာန်းပေးရန် ထုတ်ဖော်သင့်ကြသောအချိန်သို့ ရောက်ပြီဖြစ်ပါသည်။

(ဆ) နိုင်ငံဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်မှု စနစ် (The Structure of a State)

မိမိတို့ နိုင်ငံကို ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်မှုအရ မည်သို့သော အခြေခံဖြင့် တည်ဆောက်သင့်သည်ကို သဘောထားပေးရန် ဖြစ်ပါသည်။ လေ့လာစဉ်းစားနိုင်ရန်အတွက် အောက်ပါ အခြေခံသုံးရပ်ကို တင်ပြလိုပါသည်။

- (ခ) တပြည်ထောင်စနစ်နိုင်ငံ (Unitary State)
- (ဂ) ပြည်ထောင်စု တပိုင်းနိုင်ငံ (Semi-federal State)
- (ဃ) ဖက်ဒရယ် ပြည်ထောင်စုနိုင်ငံ (Federal State)

(ခ) တပြည်ထောင်စနစ်နိုင်ငံ

တပြည်ထောင်စနစ်နိုင်ငံများသည် နိုင်ငံ၏အာဏာမှာ ဗဟိုတွင်သာစုစည်းထားလေ့ရှိသည်။ ဥပဒေပြုရေးအာဏာကို ဗဟိုအဆင့်တွင်သာထားရှိကျင့်သုံးသည်။ တရားစီရင်ရေးနှင့်စစ်လျဉ်း၍ အမြင့်ဆုံးအယူခံရုံးမှာ ဗဟိုတွင်သာရှိသည်။ အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာကိုလည်း ဗဟိုတွင်သာ အဓိကအားဖြင့်ထားရှိပြီး ပြည်နယ်၊ တိုင်း၊ ခရိုင်နှင့် မြို့နယ်အဆင့်များအား ဗဟိုကကျေနပ်သလောက် ခွဲဝေကျင့်သုံး အုပ်ချုပ်ခွင့်ပေးသည်။ တပြည်ထောင်စနစ်နိုင်ငံ၏ အားကောင်းချက်မှာ အုပ်ချုပ်မှုထိရောက်မြန်ဆန်သည်။ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုကို အားကောင်းစွာ ကျင့်သုံးနိုင်သဖြင့် တိုင်းပြည်တည်ငြိမ်မှုကို လွယ်လင့်တကူထိန်းသိမ်းနိုင်သည်။ အားနည်းချက်မှာ လူမျိုးပေါင်းစုံနှင့် ဖွဲ့စည်းထားသည့် နိုင်ငံများတွင်မူ မတူသော လူမျိုးများအတွင်း နိုင်ငံအာဏာကို မျှတစွာ ခွဲဝေအုပ်ချုပ်ခြင်း မပြုနိုင်သဖြင့် နိုင်ငံရေးမတည်ငြိမ်မှုဖြစ်စေသည်။ တပြည်ထောင်စနစ်ကျင့်သုံးသောနိုင်ငံများတွင် အာဏာရှင်များပေါ်ပေါက်ခဲ့သည်။ တပြည်ထောင်စနစ်ကို ထိုင်း၊ ဂျပန်၊ ဖိလစ်ပိုင်၊ အင်ဒိုနီးရှား၊ တောင်ကိုရီးယား၊ တရုတ်၊ ရုရှ၊ ဗြိတိန် စသောနိုင်ငံများတွင် ကျင့်သုံးလျက်ရှိသည်။

(ဂ) ပြည်ထောင်စုတပိုင်းနိုင်ငံ

တဝက်တပျက် ပြည်ထောင်စုနိုင်ငံများတွင် နိုင်ငံ၏ အာဏာအများစုကို ဗဟိုတွင် ထားရှိပြီး အချို့ကို ပြည်ထောင်စုအဖွဲ့ဝင်ယူနစ်များ တနည်းအားဖြင့် ပြည်နယ်များသို့ ခွဲဝေအပ်နှင်းကျင့်သုံးသည်။ အိန္ဒိယ၊ မလေးရှား၊ ၁၉၄၇ ခုနှစ် အခြေခံဥပဒေအောက်တွင် ကျင့်သုံးခဲ့သော မြန်မာနိုင်ငံ စသည်တို့ ဖြစ်သည်။

(ဃ) ဖက်ဒရယ် ပြည်ထောင်စုနိုင်ငံ

ပြည်ထောင်စုစစ်စစ်နိုင်ငံများတွင်နိုင်ငံ၏ အာဏာများကို ပြည်ထောင်စုအဆင့်နှင့် ပြည်နယ်အဆင့် အာဏာပိုင်အဖွဲ့အစည်းများအကြားတွင် ခွဲဝေကျင့်သုံးသည်။

ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု တည်ဆောက်ခြင်း၏ အကျိုးကျေးဇူးများနှင့် အားနည်းချက်များအဖြစ် ပညာရှင်များက အောက်ပါအတိုင်း သုံးသပ်ဖော်ပြကြသည်။ ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုစနစ်ကို ဆွစ်ဇာလန်၊ ဂျာမနီ၊ ဘယ်လ်ဂျီယံ၊ ဩစတြေးလျား၊ အမေရိကန် အစရှိသောနိုင်ငံများတွင် ကျင့်သုံးလျက်ရှိသည်။

အကျိုးကျေးဇူးများ

- ❖ အာဏာကို ခွဲဝေကျင့်သုံးထားခြင်းဖြင့် အာဏာရယူရေးတိုက်ပွဲပုံစံများကို ပြင်းထန်မှု အကြမ်းဖက်မှုမရှိဘဲ နိုင်ငံရေးနည်းနှင့် ဖြေရှင်းနိုင်သည်။
- ❖ မဲအနိုင်ရသူက အချုပ်အခြာအာဏာအလုံးစုံကို ကိုင်တွယ်ရယူထားသည့် နိုင်ငံရေးစနစ်ပုံစံကို ဖျက်သိမ်းပစ်နိုင်သည်။
- ❖ ပူးပေါင်းလုပ်ဆောင်မှုနှင့် ညှိနှိုင်းမှုအခြေခံများကို ဖန်တီးပေးနိုင်ခြင်းကြောင့် ပဋိပက္ခများ၊ ခွဲခြားမှုများ၊ လူမျိုးရေးပြဿနာများကို လျော့ပါးသွားစေနိုင်သည်။

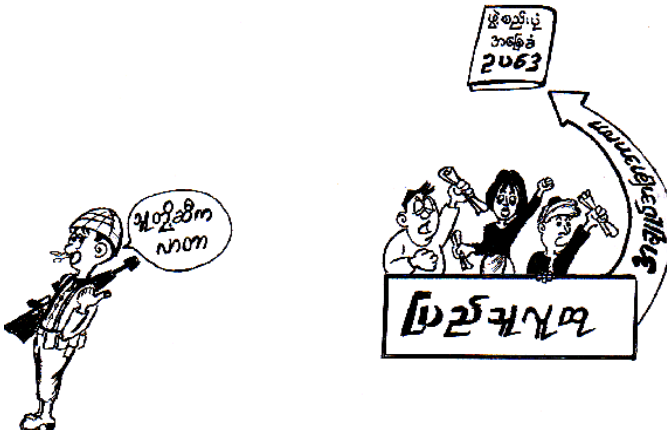
အားနည်းချက်များ

- ❖ ဖက်ဒရယ်စနစ်ကို ကျင့်သုံးရာတွင် ပြည်ထောင်စုအဖွဲ့ဝင်ပြည်နယ်တစ်ခုခုသည် စီးပွားရေးအရ အားကောင်းပါက အားနည်းသော ပြည်နယ်အတွက် မျှတခွဲဝေသုံးစွဲကာ အနစ်နာခံရသည်။ သယံဇာတ ပေါကြွယ်ဝသည့် ပြည်နယ် ကလည်း သယံဇာတမထွက်ရှိသည့် ပြည်နယ်ကို မျှတခွဲဝေသုံးစွဲခွင့်ပေးရသည်။ ယင်းသို့ မလုပ်ဆောင်ဘဲ လျစ်လျူရှုထားပါက မလိုလားအပ်သော ပြဿနာများပေါ်ပေါက်ပြီး ဖက်ဒရယ်စနစ်ပျက်စီးစေနိုင်သည်။
 - ❖ လူမျိုးကိုသာ အဓိကထားသော အဖွဲ့ဝင်ပြည်နယ်များဖြင့် ပြည်ထောင်စုကိုဖွဲ့စည်းပါက လူမျိုးရေးစိတ်ဓါတ်များ အလွန်အကျွံကျင့်သုံးမှုကို ဦးတည်စေနိုင်သဖြင့် ဖက်ဒရယ်စနစ်ကို ထိခိုက်စေနိုင်သည်။
 - ❖ ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု အစိုးရ၏ ဦးဆောင်ကြီးကြပ်စီမံမှုအားနည်းသည့်အပြင် ပြည်နယ်များအကြားတွင်လည်း စီးပွားရေး၊ ပညာရေး၊ ကျန်းမာရေး၊ တရားစီရင်ရေး၊ ခရီးသွားလာရေး အစရှိသည်တို့တွင် မတူကွဲပြားလွန်းသော စနစ်များကို ကျင့်သုံးပါက ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုတည်ဆောက်မှုကို ပျက်စီးစေနိုင်သည်။
- မည်ကဲ့သို့သော နိုင်ငံဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်မှုစနစ်မျိုး ကျင့်သုံးလိုသည်ကို ပြည်သူလူထုအနေဖြင့် သဘောထား ထုတ်ဖော်တင်ပြကြရန်ဖြစ်ပါသည်။

(င) ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် အချုပ်အခြာအာဏာ (သို့မဟုတ်) လူထု၏ အချုပ်အခြာအာဏာပိုင်စိုးမှုစနစ်ကို ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ကျင့်သုံးသင့် မသင့်

နိုင်ငံတစ်ခု ခိုင်မာစွာရပ်တည်မှုအတွက် လိုအပ်သော အာဏာအလုံးစုံတို့ကို ပိုင်ဆိုင်ခြင်းနှင့် အသုံးချခြင်းတို့သည် ထိုနိုင်ငံအတွက် အချုပ်အခြာအာဏာပိုင်မှု (State Sovereignty) ပင်ဖြစ်သည်။ ထိုနိုင်ငံ၏နယ်မြေဒေသအသီးသီးတွင် နေထိုင်ကြသောသူများ အားလုံးအပေါ် အကျိုးသက်ရောက်စေရန် ဥပဒေများ ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းခွင့်အာဏာ၊ ထိုဥပဒေအရ အသက်သွင်းအုပ်ချုပ်ခွင့်အာဏာ၊ ဖြစ်ပေါ်လာသော အငြင်းပွားမှုများကို ထိုဥပဒေများနှင့်အညီ စီရင်ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့်အာဏာတို့ကို ဆိုလိုသည်။ နိုင်ငံတကာ လူ့အခွင့်အရေးဥပဒေများကို ချွင်းချက်ပြုလျက် ထိုနိုင်ငံသည် မိမိ၏အချုပ်အခြာအာဏာပိုင်ဆိုင်မှုကို အခြေခံကာ

နိုင်ငံခြားတိုင်းပြည်များ၏ ချုပ်ကိုင်မှုမှကင်းလွတ်ပြီး လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်ပိုင်ခွင့်၊ အခြားနိုင်ငံများနှင့် ဆက်ဆံဆောင်ရွက်ပိုင်ခွင့်အာဏာကို ဆိုလိုသည်။

ပြည်တွင်းတွင် အချုပ်အခြာအာဏာပိုင်ဆိုင်မှုကို ချဉ်းကပ်ကျင့်သုံးရာ၌မူ အာဏာရှင်နိုင်ငံများနှင့် ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံများ မတူကြပါ။ အာဏာရှင်စနစ်ကို ကျင့်သုံးသောနိုင်ငံများတွင်မူ တိုင်းပြည်၏ အချုပ်အခြာအာဏာပိုင်ဆိုင်မှု (State Sovereignty) ကို အဓိကထားကြသည်။ မည်သို့သောအစိုးရမျိုးအာဏာရ၍ အုပ်ချုပ်နေသည်မှာ အရေးမကြီး။ တိုင်းပြည်၏ အချုပ်အခြာအာဏာတည်တံ့ခိုင်မြဲရေးသာ အရေးကြီးသည်ဟု လက်ခံကျင့်သုံးသည်။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ အုပ်ချုပ်ပုံစနစ် (Constitutionalism) ကို ကျင့်သုံးသော ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံများတွင်မူ လူထု၏အချုပ်အခြာအာဏာပိုင်ဆိုင်မှု (Popular Sovereignty) ကို အဓိကထားကြသည်။ နိုင်ငံတွင်းရှိ ပြည်သူလူထုအနေဖြင့် မိမိတို့နိုင်ငံ၏ သမိုင်းကြောင်း၊ ပထဝီအနေအထား၊ လူမျိုးစုများပါဝင်ဖွဲ့စည်းမှု၊ စီးပွားရေးအခြေအနေ၊ ယဉ်ကျေးမှုဓလေ့ထုံးစံ စသည့်ထူးခြားချက်တို့ကို အခြေခံကာ တိုင်းပြည်အုပ်ချုပ်ပုံစနစ်ကို စဉ်းစားရာ၌ ကွဲပြားမှုများရှိကြသည်။

ရွေးချယ်တင်မြှောက်ခြင်းခံရသူများဖြင့်သာ စုစည်းထားသည့် ပါလီမန်တွင် အနိုင်ရပါတီမှ ကိုယ်စားလှယ်များအနက် သင့်လျော်သူများဖြင့် ထပ်မံရွေးချယ် အစိုးရဖွဲ့စည်းပြီး အုပ်ချုပ်သည့်စနစ် (Parliamentary System) ကို ရွေးချယ်ကျင့်သုံးကောင်း ကျင့်သုံးမည်။ သို့တည်းမဟုတ် တနိုင်ငံလုံးရှိမဲပေးပိုင်ခွင့်ရှိသော နိုင်ငံသားတဦးချင်းစီ၏ ဆန္ဒမဲများအနက် မဲအများဆုံးရရှိသူကို သမ္မတအဖြစ် တိုက်ရိုက် ရွေးချယ်တင်မြှောက် အုပ်ချုပ်သည့် စနစ် (Presidential System) ကို ကျင့်သုံးကောင်း ကျင့်သုံးမည်။ အဆိုပါ စနစ်နှစ်ရပ် အနက် မည်သည့်စနစ်ကိုပင် ကျင့်သုံးအုပ်ချုပ်သည်ဖြစ်စေ ပြည်ထောင်စုအစိုးရတွင်သော်လည်းကောင်း၊ ပြည်နယ်အစိုးရများ အသီးသီးတွင်သော်လည်းကောင်း၊ လွတ်လပ်၍ တရားမျှတသော ရွေးကောက်ပွဲများတွင် ရွေးချယ်တင်မြှောက်ခြင်းခံရသော လူထုကိုယ်စားလှယ်များကသာ အစိုးရဖွဲ့စည်းပြီး တိုင်းပြည်၏ အချုပ်အခြာအာဏာကို ကျင့်သုံးသည့်စနစ်မှာ လူထု၏အချုပ်အခြာအာဏာ ပိုင်ဆိုင်မှု (Popular Sovereignty) ပင်ဖြစ်သည်။

အချုပ်အခြာအာဏာပိုင်ဆိုင်မှုရှုဒေါင့်မှ ချဉ်းကပ်ရာ၌ အာဏာရှင်စနစ်ကို ကျင့်သုံးသောနိုင်ငံများနှင့် ဒီမိုကရေစီကိုကျင့်သုံးသောနိုင်ငံများ မတူကွဲပြားကြသည်။ အာဏာရှင်စနစ်ကို ကျင့်သုံးသောနိုင်ငံများတွင် တိုင်းပြည်၏ အချုပ်အခြာအာဏာပိုင်ဆိုင်မှုကို အဓိကထားပြီးမှ လူထုကို ချဉ်းကပ်သည်။ ဆိုလိုသည်မှာ တိုင်းပြည်၏ အချုပ်အခြာအာဏာပိုင်ဆိုင်မှုမှာ အဓိကဖြစ်ပြီး လူထု၏အခန်းကဏ္ဍမှာ သာမညဖြစ်သည်။ ဒီမိုကရေစီကို ကျင့်သုံးသောနိုင်ငံများတွင် လူထု၏အချုပ်အခြာအာဏာပိုင်ဆိုင်မှုကို အဓိကထားပြီးမှ တိုင်းပြည်ကို ချဉ်းကပ်သည်။ လူထု၏အချုပ်အခြာအာဏာပိုင်ဆိုင်မှု အခြေခံပေါ်တွင် တိုင်းပြည်၏ အချုပ်အခြာအာဏာကို ထိန်းသိမ်းကာကွယ် စောင့်ရှောက်သွားရန် ဖြစ်သည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသစ်တရပ် ပေါ်ပေါက်လာရေးအတွက် ကြိုးပမ်းရာ၌ လူထုအနေဖြင့် စဉ်းစားသဘောထားပေးရန် လိုအပ်သည့် အရေးကြီးသော အခြေခံတရပ်မှာ တိုင်းပြည်၏ အချုပ်အခြာအာဏာပိုင်ဆိုင်မှုကို အဓိကထားပြီး ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို ရေးဆွဲသွားစေလိုသလား၊ သို့မဟုတ် လူထု၏ အချုပ်အခြာအာဏာပိုင်ဆိုင်မှုကို အဓိကထားပြီး ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို ရေးဆွဲသွားစေလိုသလားဟူ၍ ဖြစ်သည်။

တိုင်းပြည်၏ အချုပ်အခြာအာဏာပိုင်ဆိုင်မှုကို အဓိကထားပြီး ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို ရေးဆွဲသွားစေလိုသည်ဆိုလျှင် ဥပဒေပြုလွှတ်တော်နှင့်အစိုးရကို မည်သူများနှင့်ဖွဲ့စည်းသည်ဖြစ်စေ အရေးမကြီးပါ။ လူထု၏အချုပ်အခြာအာဏာပိုင်ဆိုင်မှုကို အဓိကထားပြီး ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို ရေးဆွဲသွားစေလိုသည်ဆိုလျှင် ဥပဒေပြုလွှတ်တော်နှင့် အစိုးရကို ဖွဲ့စည်းရာ၌ လူထုက ရွေးချယ်တင်မြှောက်ခံရသော ပုဂ္ဂိုလ်များသာ ပါဝင်ခွင့်ရှိစေရမည် ဖြစ်သည်။ သမ္မတဦးဆောင်သော အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်ကို ကျင့်သုံးရာတွင် အစိုးရအဖွဲ့အတွင်း၌ သမတက ခန့်အပ်ထားသော ရွေးချယ်တင်မြှောက်ခြင်းမခံရသည့် ပုဂ္ဂိုလ်များပါဝင်သည်ဟု စောဒကတက်နိုင်သော်လည်း အစိုးရအဖွဲ့ကို အဓိကဦးဆောင်သော သမ္မတမှာ လူထုက တိုက်ရိုက်ရွေးချယ်တင်မြှောက်သူဖြစ်ရသည်။ လူထုကမကြိုက်၍ သမတကို ဖြုတ်ချလိုက်လျှင် အစိုးရအဖွဲ့လုံးပြုတ်ကျသွားရသည်။

လူထု၏ အချုပ်အခြာအာဏာပိုင်ဆိုင်မှုစနစ်ကို ကျင့်သုံးသောနိုင်ငံများဖြစ်သည့် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ နိဒါန်းတွင် **We, the people of the United States, ကျွန်ုပ်တို့အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုပြည်သူများသည်** ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ နိဒါန်းတွင် **We, the people of India, ကျွန်ုပ်တို့ အိန္ဒိယ နိုင်ငံပြည်သူများသည်** ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဆွစ်ဇာလန်နိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ နိဒါန်းတွင် **We, the Swiss people and Cantons, ကျွန်ုပ်တို့ ဆွစ်ဇာလန်နိုင်ငံပြည်သူများနှင့် ကန်တုပြည်နယ်များသည်** ဟူ၍လည်းကောင်း၊ လူထု၏အခန်းကဏ္ဍကို အဓိကထားကာ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၏ နိဒါန်းအစများမှာပင် ဖော်ပြလေ့ရှိကြသည်။

လူထု၏ အချုပ်အခြာအာဏာပိုင်ဆိုင်မှုစနစ်သဘောတရားကို တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ပုဒ်မ (၂) တွင် အောက်ပါအတိုင်း ပြဌာန်းထားသည်။

“ပြည်သူများသည် တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံရှိ အလုံးစုံသော အခွင့်အာဏာများကို ပိုင်ဆိုင်သူများဖြစ်ကြသည်။”

လူထု၏ အချုပ်အခြာအာဏာပိုင်ဆိုင်မှုစနစ်ကို ကျင့်သုံးရာ၌ ပို၍အရေးကြီးသော အချက်မှာ ဥပဒေပြုလွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ်များ အားလုံးကိုသော်လည်းကောင်း၊ အစိုးရ အဖွဲ့တဖွဲ့လုံးကိုသော်လည်းကောင်း၊ ရွေးချယ်တင်မြှောက်ခွင့်နှင့် ပြုတ်ချပိုင်ခွင့်အာဏာများ မှာ လူထုထံတွင်သာရှိရသည်။ တိုင်းပြည်၏ မည်သည့်အစိတ်အပိုင်း၊ မည်သည့်အာဏာ ပိုင်အဖွဲ့အစည်း၊ မည်သည့်လက်နက်ကိုင်တပ်၊ မည်သည့် ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးထံတွင်မျှ မရှိစေရ ပေ။

သို့ဖြစ်၍ ကျွန်ုပ်တို့ကော်မတီအနေဖြင့် လူထုထံမှ သဘောထားရယူလိုသော အချက် မှာ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေရေးဆွဲရန် မူများချမှတ်ရာ၌ -

(ခ) အချုပ်အခြာအာဏာတည်တံ့ခိုင်မြဲရေး - ဟူ၍သာ အချုပ်အခြာအာဏာကို မည်သို့ကျင့်သုံးမည့်သဘောမပါဘဲ၊ တနည်းအားဖြင့် တိုင်းပြည်အချုပ်အခြာ အာဏာတည်တံ့ခိုင်မြဲရေးကိုသာ အဓိကထားပြီး မည်သူများပင် ဥပဒေပြုအာဏာနှင့် အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာကို ကျင့်သုံးသည်ဖြစ်စေ လက်ခံသွားမည့်သဘော အခြေခံမူချမှတ်မည်လား။ သို့မဟုတ်...

(ဂ) လူထုက ရွေးချယ်တင်မြှောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်များသာ ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ် များ၏ ဥပဒေပြုလွှတ်တော်များတွင်လည်းကောင်း၊ ပြည်ထောင်စုအစိုးရနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရအဖွဲ့များ အသီးသီးတွင်လည်းကောင်း ပါဝင်စေခြင်းဖြင့် ဥပဒေပြု အာဏာ၊ အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာနှင့် တရားစီရင်ရေးအာဏာများကို လူထုကိုယ် စားလှယ်များကသာ ကျင့်သုံးသည့်နည်းလမ်းဖြင့် တိုင်းပြည်၏အချုပ်အခြာ အာဏာတည်တံ့ခိုင်မြဲရေးကို ထိန်းသိမ်းဖော်ဆောင်သွားရန် စသဖြင့် ရှင်းလင်း သည့်အခြေခံမူမျိုး ချမှတ်သွားမည်လား စဉ်းစားသဘောထားပေးကြရန်ဖြစ်ပါ သည်။

(စ) အစိုးရစနစ်များ

ကမ္ဘာ့နိုင်ငံများတွင် ကျင့်သုံးသော အစိုးရအမျိုးအစားများကို လေ့လာပြီး မြန်မာနိုင်ငံ နှင့်ကိုက်ညီမည့် အစိုးရစနစ်တရပ်ရပ်ကိုရွေးချယ်ကာ (သို့မဟုတ်) အသစ်တီထွင်ဖန်တီး ကာ မိမိတို့နိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ထည့်သွင်းပြဋ္ဌာန်း အတည်ပြုကျင့်သုံးရန် လိုအပ်လာသည်။ ကမ္ဘာ့နိုင်ငံများတွင် ကျင့်သုံးလျက်ရှိသော အစိုးရစနစ်များကို အကြမ်းဖျင်း အားဖြင့် အောက်ပါအတိုင်း လေးမျိုးတွေ့ရှိနိုင်သည်။

၁။ သမ္မတ ဦးဆောင်သောအစိုးရ

(Presidential government)

၂။ အလယ်အလတ် သမ္မတဦးဆောင်အစိုးရ

(Semi-presidential government)

၃။ ဝန်ကြီးချုပ် ဦးဆောင်သော ပါလီမန်အစိုးရ

(Parliamentary government)

၄။ စုပေါင်းအုပ်ချုပ်သောအစိုးရ

(Collegial government)

သမ္မတ ဦးဆောင်သော အစိုးရပုံစံကို အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၊ ဖိလစ်ပိုင်၊ အင်ဒိုနီးရှား၊ တောင်ကိုရီးယား၊ လက်တင်အမေရိက စသောနိုင်ငံများတွင် တွေ့ရသည်။ ဤစနစ်ကျင့်သုံးသော နိုင်ငံများတွင် ဝန်ကြီးချုပ်မရှိဘဲ သမ္မတက တနိုင်ငံလုံး၏ အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာများကို ၎င်းကိုယ်တိုင် ခန့်အပ်ထားသော အစိုးရအဖွဲ့ဝင် ဝန်ကြီးများ၏ အကူအညီဖြင့် ကျင့်သုံးသည်။ ထို့ကြောင့် သမ္မတသည် နိုင်ငံရေးအရ အရေးကြီးဆုံးပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်သဖြင့် ပြည်သူလူထုက ကိုယ်တိုင်ကိုယ်ကျ မဲပေးရွေးချယ်ခွင့်ရမှ ဒီမိုကရေစီသည် အဓိပ္ပါယ်ရှိမည် ဖြစ်သည်။ သမ္မတ ဦးဆောင်သောအစိုးရစနစ်တွင် အားကောင်းချက်မှာ ရွေးကောက်ပွဲဝင်မည့် သမ္မတလောင်း အမည်စာရင်းကို တပြည်လုံးသိအောင် ကြေညာရပြီး ပါဝင်ယှဉ်ပြိုင်ရသည့် သဘောရှိသဖြင့် လူထုသည် သမ္မတကို စိတ်ကြိုက်တိုက်ရိုက်မဲပေးရွေးချယ်ခွင့် ရရှိသည်။ အားနည်းချက်မှာ အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာဟူသမျှသည် အဓိကအားဖြင့် သမ္မတတဦးတည်း၏ လက်ထဲတွင် ရောက်ရှိသွားသဖြင့် သမ္မတဦးဆောင်သောစနစ်ကို ကျင့်သုံးသည့်နိုင်ငံများတွင် အာဏာရှင်စနစ်ကို ဖော်ဆောင်တည်ဆောက်ရန် ပို၍လွယ်ကူသည်။ တနည်းအားဖြင့် အာဏာရှင်စနစ်ကို အသက်သွင်းလိုသောနိုင်ငံများတွင် သမ္မတဦးဆောင်သော အစိုးရစနစ်များကို ကျင့်သုံးလေ့ရှိသည်။ သာဓကအားဖြင့် ဖိလစ်ပိုင်၊ အင်ဒိုနီးရှား၊ တောင်ကိုရီးယားနှင့် လက်တင်အမေရိကနိုင်ငံများဖြစ်သည်။

ယနေ့အချိန်အထိ သမ္မတဦးဆောင်သောအစိုးရစနစ်အခြေခံဖြင့် ဒီမိုကရေစီကို အောင်အောင်မြင်မြင် ကျင့်သုံးနိုင်သောနိုင်ငံမှာ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုတခုသာ ရှိသေးသည်။ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုတွင် အောင်မြင်ခြင်းမှာ ပြည်သူလူထုတွင် အခြေခံပညာရေးအဆင့်မြင့်မားသည်။ တဦးချင်းပြည်သူများ၏ အခြေခံလွတ်လပ်ခွင့်များကို ဥပဒေများနှင့်အညီ အာမခံပြဌာန်း ကာကွယ်စောင့်ရှောက်သည်။ လွတ်လပ်သော တရားစီရင်ရေးစနစ်ကို အောင်မြင်စွာကျင့်သုံးနိုင်သဖြင့် တရားစီရင်ရေးပိုင်း၏ ကြီးကြပ်စစ်ဆေးပိုင်ခွင့် အာဏာကို ကျင့်သုံး၍ အုပ်ချုပ်ရေးပိုင်းကို ထိန်းကျောင်းပေးနိုင်သည်။ လွတ်လပ်သော သတင်းမီဒီယာ လုပ်ငန်းများ အားကောင်းသည်။ လွတ်လပ်သော လူထုအသင်းအဖွဲ့များ၊ ဥပဒေပညာရှင်များ၊ အလုပ်သမားသမဂ္ဂများ၊ လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့အစည်းများကလည်း အစိုးရ၏လုပ်ဆောင်ချက်များကို ကြပ်မတ်ပေးနိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် သမ္မတတဦးတည်းအနေဖြင့် လုပ်ချင်ရာလုပ်ခွင့်မရှိချေ။ ထိုသို့သော လူ့အဖွဲ့အစည်း နောက်ခံအခြေအနေများအောက်တွင် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုသမ္မတအနေဖြင့် အာဏာရှင်ဖြစ်သွားနိုင်ရန်မှာ မဖြစ်နိုင်သလောက်ခဲယဉ်းသည်။

နိုင်ငံတခုအနေဖြင့် သမ္မတဦးဆောင်သော အစိုးရစနစ်ကို ကျင့်သုံးသင့်မသင့် စဉ်းစားရာ၌ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုတွင် သမ္မတဦးဆောင်သောစနစ်ကို အောင်အောင်မြင်မြင် ကျင့်သုံးနိုင်သဖြင့် မိမိတို့နိုင်ငံတွင်လည်း ထိုနည်းတူ ကျင့်သုံးနိုင်လိမ့်မည်ဟုယူဆလျှင် မှားကောင်းမှားသွားနိုင်သည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုတွင် တည်ရှိနေသော အခြားအခြေအနေများရှိပါမှသာ သမ္မတစနစ်မှာ အောင်မြင်နိုင်သောကြောင့်ဖြစ်သည်။ သို့မဟုတ်လျှင် အထက်ဖော်ပြပါ တိုင်းပြည်များတွင်ကဲ့သို့ အာဏာရှင်စနစ်ကို သက်ဆိုးရှည်အောင်လုပ်ပေးရာ၊ သို့မဟုတ် အာဏာရှင်စနစ် ထပ်မံပေါ်ပေါက် နိုင်ဖွယ်ရာ အခြေခံကို ဖန်တီးပေးထားသကဲ့သို့ဖြစ်ပါမည်။

နအဖ၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ အခြေခံမူများတွင် ထည့်သွင်းဖော်ပြထားသော သမ္မတဦးဆောင်သည့် အစိုးရစနစ်ကို သုံးသပ်လျှင် ယင်းစနစ်ကို ကျင့်သုံးသည့် ကမ္ဘာ့နိုင်ငံများ၌ တွေ့ရလေ့ရှိသော အားကောင်းချက်ပါ ပျောက်ဆုံးသွားကြောင်း အောက်ပါ အချက်များအရ သုံးသပ်နိုင်သည်။

- (က) ပြည်သူလူထုမဲဆန္ဒအရ ရွေးချယ်တင်မြှောက်ခြင်းမခံရသူက သမ္မတ ဖြစ်သွားနိုင်သည်။ အတိအကျအားဖြင့် ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ်၏ တိုက်ရိုက်ခန့်ထားခံရပြီး လွှတ်တော်ထဲရောက်လာမည့် စစ်ဗိုလ်မှ သမ္မတဖြစ်သွားနိုင်သည်။
- (ခ) အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုတွင် သမ္မတရွေးချယ်တင်မြှောက်ရေးအဖွဲ့ (Electoral College) မှ ရွေးချယ်တင်မြှောက်သည်ဟုဆိုသော်လည်း လက်တွေ့တွင် ပြည်သူလူထုက တိုက်ရိုက်ရွေးချယ်တင်မြှောက်ရသည့်သဘောရှိသည်။ ပြည်သူလူထုလိုလားသည့် သမ္မတလောင်းကို တိုက်ရိုက် မဲထည့်ရသည့်သဘောဖြစ်သည်။ နအဖ၏ သမ္မတအစိုးရစနစ်တွင်မူ သမ္မတလောင်းမည်သူ ဖြစ်လာမည်ကို ပြည်သူလူထုက လုံးဝမသိနိုင်တော့။ သိခွင့်ရသည်တည်းဦး၊ ပြည်သူလူထုက ရွေးချယ်တင်မြှောက်ပိုင်ခွင့်မရှိတော့။ တဆင့်ခံဖြစ်သော သမ္မတရွေးချယ်တင်မြှောက်ရေးအဖွဲ့က ရွေးချယ်တင်မြှောက်သွားတော့မည်ဖြစ်သည်။
- (ဂ) အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုမှာကဲ့သို့ သမ္မတဦးဆောင်သော အစိုးရစနစ်ကို မြန်မာနိုင်ငံတွင် အောင်အောင်မြင်မြင်ကျင့်သုံးနိုင်ရန်မှာမူ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုတွင်ရှိနေသော လူ့အဖွဲ့အစည်းနောက်ခံအခြေအနေမျိုး မြန်မာနိုင်ငံ၌ ရှိမနေသေးသည်ကို တွေ့ရသည်။
- (ဃ) သမ္မတ ဦးဆောင်သော အစိုးရစနစ်အစစ်ကိုကျင့်သုံးပြီး ပြည်သူလူထုက တိုက်ရိုက်မဲပေးခွင့်ရသည်ဆိုစဉ်း မြန်မာနိုင်ငံကဲ့သို့ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးပေါင်းစုံနေထိုင်သောနိုင်ငံတွင် ကျင့်သုံးသင့်မသင့်ဟူသည်မှာ ထပ်မံစဉ်းစားလေ့ရှိသည့်အချက်ဖြစ်သည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် လူဦးရေအများစုမှာ ဗမာတိုင်းရင်းသားများဖြစ်နေသဖြင့် လူဦးရေအပေါ်အခြေခံ၍ တိုက်ရိုက်ဆန္ဒမဲပေးကာ သမ္မတကို ရွေးချယ်ပါက သမ္မတမှာ ရှမ်း၊ ကချင်၊ ကရင်၊ ကရင်နီ၊ မွန်၊ ရခိုင်၊ ချင်း စသည့် ဗမာမဟုတ်သော အခြားတိုင်းရင်းသားများထဲက ရွေးချယ်ခံနိုင်ရန် အခွင့်အလမ်းသာပါ့မလားဆိုသောအချက်မှာလည်း များစွာစဉ်းစားဖွယ်ရာဖြစ်သည်။

ပါလီမန်အစိုးရစနစ်တွင် ရွေးချယ်တင်မြှောက်ခြင်းခံထားရသော လူထုကိုယ်စားလှယ်များဖြင့်သာ အောက်လွှတ်တော်ကို ဖွဲ့စည်းသည်။ လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်နေရာ အများစုရရှိသည့် နိုင်ငံရေးပါတီက ဦးဆောင်ကာ အောက်လွှတ်တော်ကို အခြေပြု၍ သက်ဆိုင်ရာ နိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့်အညီ အစိုးရအဖွဲ့ကို ဖွဲ့စည်းသည်။ ပါလီမန်အစိုးရစနစ်တွင် အစိုးရအဖွဲ့ဝင်များအားလုံးသည် ရွေးချယ်တင်မြှောက်ခြင်းခံရသော လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များသာဖြစ်ရသည်။ အစိုးရအဖွဲ့ဝင်များရော အတိုက်အခံများပါ အောက်လွှတ်တော်တွင်ပါဝင်ကြသည်ဖြစ်၍ အစိုးရအဖွဲ့၏လုပ်ဆောင်မှုများအနက် အားနည်းချက်များကို

အတိုက်အခံများက ထောက်ပြထိန်းကျောင်းနိုင်ကြသည်။ ပါလီမန်အစိုးရစနစ်တွင် အဓိက အားနည်းချက်မှာ အကယ်၍ အောက်လွှတ်တော်အတွင်းတွင် နိုင်ငံရေးပါတီတရပ်ရပ်က ကိုယ်စားလှယ်နေရာ အများစုရရှိပြီး အစိုးရမဖွဲ့နိုင်ပါက အခြားပါတီများနှင့်ပူးပေါင်းကာ ညွန့်ပေါင်းအစိုးရဖွဲ့ကြရလေ့ရှိသဖြင့် မတည်ငြိမ်သောအစိုးရများ ပေါ်ပေါက်လေ့ရှိသည်။ ပါလီမန်အစိုးရစနစ်ကိုကျင့်သုံးလိုလျှင် တည်ငြိမ်သောအစိုးရများ ဖွဲ့စည်းနိုင်အောင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် မည်သို့ထည့်သွင်းပြဋ္ဌာန်းသင့်သည်ကို စဉ်းစားကြရန်ဖြစ်သည်။ ပါလီမန်အစိုးရစနစ်တွင် အဓိကအားကောင်းချက်မှာ အစိုးရအဖွဲ့အနေဖြင့် လွန်ကဲစွာ မှားယွင်းသော လုပ်ဆောင်ချက်များရှိလာပါက အတိုက်အခံများက လွှတ်တော်အတွင်းတွင် အယုံအကြည်မရှိအဆိုတင်သွင်းကာ အစိုးရအဖွဲ့ကို ဖြုတ်ချနိုင်ခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ သို့ဖြစ်၍ အာဏာရှင်အစိုးရများမပေါ်ပေါက်အောင် ထိန်းကျောင်းပေးနိုင်သည်။ အချိုးကျကိုယ်စားပြုသော ရွေးချယ်တင်မြှောက်ပုံစနစ် (Proportional Representation) ကို ကျင့်သုံးခြင်းအားဖြင့် မဲများများရသည့် နိုင်ငံရေးပါတီများသာမက မဲနည်းနည်းသာရသည့် နိုင်ငံရေးပါတီများပါ အောက်လွှတ်တော်အတွင်းတွင် ကိုယ်စားလှယ်နေရာများ အချိုးကျရစေခြင်းဖြင့် နိုင်ငံရေးသဘာဝတဖြစ်မှုကို ဖော်ဆောင်ပေးနိုင်သည်။

ဤသည်မှာ မိမိတို့ ကော်မတီ၏ အကြမ်းဖျင်း သုံးသပ်ချက်သာဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် ပြည်သူလူထုထံတွင် ပိုမိုပြည့်စုံသော သတင်းအချက်အလက်နှင့် စဉ်းစားသုံးသပ်ချက်များ ရှိနိုင်ပါသည်။ အချုပ်အားဖြင့်မူ ပြည်သူလူထုအနေဖြင့် ယင်းသို့စဉ်းစားသုံးသပ်ချက်များကို ထုတ်ဖော်ပြီး မိမိတို့နိုင်ငံတွင် ပြည်ထောင်စုအစိုးရနှင့် စပ်လျဉ်း၍ဖြစ်စေ၊ ပြည်နယ်အစိုးရများနှင့်စပ်လျဉ်း၍ဖြစ်စေ၊ မည်သို့သော အစိုးရစနစ်များ အသုံးပြုသင့်ကြောင်း သဘောထားထုတ်ဖော်ရန် အချိန်ရောက်ပြီ ဖြစ်ပါသည်။

(ဆ) တရားစီရင်ရေး လွတ်လပ်မှုနှင့် တရားရုံးများ၏ အခွင့်အာဏာ

ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများတွင် တရားစီရင်ရေးကို အခန်းတခန်းအနေနှင့် သီးသန့်ပြဋ္ဌာန်းလေ့ရှိသည်။ လူအဖွဲ့အစည်းတိုင်းတွင် လွတ်လပ်မှုနှင့်တရားမျှတမှုကို ဖော်ဆောင်ရန် တရားစီရင်ရေးမဏ္ဍိုင်သည် မရှိမဖြစ်လိုအပ်၍ အလွန်အရေးပါသည့် မဏ္ဍိုင်တရပ်ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံသားတဦးချင်းစီအနေဖြင့် မိမိ၏အခွင့်အရေးကို ထိပါးခံရသောအခါတိုင်းတွင် တတ်နိုင်သမျှ ရင်းစားပြန်လည်ရရှိစေရန်၊ ပြစ်မှုတစ်စုံတရာကျူးလွန်ခံရသော အခါတိုင်းတွင် ပြစ်မှုကျူးလွန်သူကို ထိုက်သင့်သောအပြစ်ပေးခြင်းအားဖြင့် နောက်နောင်ကို အလားတူပြစ်မှုမျိုး ထပ်မံကျူးလွန်မည့်အခြေအနေများ လျော့နည်းသွားစေရန် လုပ်ဆောင်နိုင်သည်မှာ တရားရုံးများသာဖြစ်သည်။ သို့ဖြစ်၍ တရားရုံးများ လွတ်လပ်စွာတရားစီရင်နိုင်မည့် အခြေအနေကို ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေက မည်သို့ဖန်တီးအပ်နှင်းထားသင့်ကြောင်း အလေးအနက် စဉ်းစားသင့်ပေသည်။ ဤတွင် နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေးဥပဒေ၏ အစိတ်အပိုင်းတရပ်ဖြစ်သော

တရားစီရင်ရေး ပိုင်းဆိုင်ရာ လွတ်လပ်မှုအခြေခံမူများ (Basic Principles on the Independence of the Judiciary) ကို ကိုးကားလျက် မြန်မာနိုင်ငံ

တရားစီရင်ရေးပိုင်းဆိုင်ရာ လက်တွေ့ပြဿနာများကို လေ့လာပြီး အနာဂတ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် တရားစီရင်ရေးပိုင်းဆိုင်ရာများနှင့်ပတ်သက်၍ မည်သို့ ထည့်သွင်းပြဋ္ဌာန်းသင့်ကြောင်း ပြည်သူလူထုအနေဖြင့် သဘောထားထုတ်ဖော်ကြရန်ဖြစ်သည်။

မြန်မာနိုင်ငံ တရားစီရင်ရေးသမိုင်းကို အကျဉ်းမျှ ပြန်ပြောင်းသုံးသပ်ရလျှင် ၁၉၄၇ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့်အညီ လွတ်လပ်ရေးရပြီး နောက်ပိုင်း ၁၉၄၈ ခုနှစ်မှစ၍ လွတ်လပ်သော တရားစီရင်ရေးစနစ်ကို အောင်အောင်မြင်မြင် ဖော်ဆောင်နိုင်ခဲ့ကြောင်း တွေ့ရသည်။ အစိုးရအာဏာပိုင်များက နိုင်ငံသားတိုင်းချင်းစီ၏ အခြေခံအခွင့်အရေးများကို ထိခိုက်ကျူးလွန်မှုများဖြစ်ပွားခဲ့သောအခါများတွင် ထိုစဉ်က တရားရုံးချုပ်သည် တတ်နိုင်သမျှ ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ပေးခဲ့သည်။ နိုင်ငံရေးအတိုက်အခံများကို ဖမ်းဆီးချုပ်နှောင်ခဲ့မှုများအနက် ဥပဒေအရ အထောက်အထား မခိုင်လုံသောမှုခင်းများတွင် **Habeus Corpus** ခေါ် ရှေ့တော်သွင်းစာချွန်တော်ထုတ်ဆင့်ပြီး ချက်ချင်းပြန်လွှတ်ပေးစေခြင်းဖြင့် တရားရုံးချုပ်၏ အကာအကွယ်ပေးခဲ့မှုအပေါ် ထိုစဉ်က ဝန်ကြီးချုပ်ဦးနုကိုယ်တိုင်က အသိအမှတ်ပြုခဲ့ရသည်။ တရားသူကြီးများသည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် အခြားဥပဒေများကိုသာ တာဝန်ခံရပြီး လွတ်လပ်စွာ တရားစီရင်ခွင့်ရခဲ့သည်။ ထိုလွတ်လပ်သော တရားစီရင်ရေးစနစ်သည် ၁၉၆၂ ခုနှစ် စစ်တပ်အာဏာသိမ်းခဲ့ပြီးနောက်ပိုင်းတွင် တဖြေးဖြေးပျောက်ကွယ်သွားခဲ့ပြီး ၁၉၇၄ ခုနှစ် အခြေခံဥပဒေကြီးစိုးခဲ့သောခေတ်တွင် မြန်မာ့ဆိုရှယ်လစ်လမ်းစဉ်ပါတီက ခန့်ထားခဲ့သော တရားသူကြီးများသည် ပါတီ၏ တိုက်ရိုက်လမ်းညွှန်မှုများအောက်တွင် တရားစီရင်ခဲ့ရသည်။ မဆလ

အာဏာပိုင်များအလိုကျ တရားစီရင်ရာတွင် **ဥပဒေမည်သို့ပင်ဆိုစေကာမူ** ဟူသည့် စကားလုံးအသုံးအနှုန်းမှာ များစွာခေတ်စားခဲ့သည်။

၁၉၈၈ ခုနှစ်တွင် စစ်တပ်က နောက်ထပ်တကြိမ် အာဏာသိမ်းပြီးနောက်တွင် တရားရုံးများ၏အခြေအနေမှာ အဆများစွာ ပို၍ပင်ဆိုးဝါးလာခဲ့သည်။ **နဝတ နအဖ** စစ်ဗိုလ်ချုပ်များ

သည် တရားရုံးချုပ်တရားသူကြီးများကိုပင် ကြိုက်သည့်အချိန်တွင် ခန့်၊ မကြိုက်သည့် အချိန်တွင် ဖြုတ်လုပ်ခဲ့ကြသည်။ တရားစီရင်ရေးလွှတ်လပ်မှုအခြေခံတွင် တရားသူကြီးများ၏ ရာထူးနေရာတည်မြဲမှုကို အာမခံချက်ပေးမည့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ မရှိသည့်အပြင် အခြားတရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ ဥပဒေများတွင်လည်း ယင်းအချက်ကို တလုံးတပါဒမျှ ဖော်ဆောင်ပြဋ္ဌာန်းပေးထားခြင်းမရှိပေ။ မြန်မာနိုင်ငံစီရင်ထုံးစာအုပ်တွင် တရားရုံးချုပ် တရားစီရင်ထုံးများအနက် စံထားလောက်ဖွယ် စီရင်ထုံးများကိုသာ ထည့်သွင်းဖော်ပြရလေသည်။ ဗိုလ်ချုပ်ကြီးခင်ညွန့် နအဖ၏အတွင်းရေးမှူး (ဝ) အဖြစ် တန်ခိုးကြီးခဲ့သောခေတ်တွင် ၎င်း၏မိန့်ခွန်းနှင့် တရားစီရင်ရေးပိုင်းဆိုင်ရာ လမ်းညွှန်ချက်များကို မြန်မာနိုင်ငံတရားစီရင်ထုံးတွင်ပင် ထည့်သွင်းဖော်ပြခဲ့ကြောင်းတွေ့ရသည်။

ထို့အပြင် တရားရုံးချုပ်တရားသူကြီးချုပ် ဦးအောင်တိုးကို တရားရုံးလုပ်ငန်းနှင့် မည်သို့မျှမသက်ဆိုင်သော နိုင်ငံရေးတာဝန်ဖြစ်သည့် အမျိုးသားညီလာခံကျင်းပရေးလုပ်ငန်းကော်မတီ ဥက္ကဋ္ဌအဖြစ် လုပ်ဆောင်စေရန် ခိုင်းစေခံရသည့် အဆင့်အထိပင် တရားရုံးချုပ်၏ အခြေအနေမှာ ရုပ်ပျက်ဆင်းပျက် ဖြစ်လာသည်အထိ ကျဆင်းနေခဲ့ရသည်။ အချုပ်အားဖြင့် ဆိုရလျှင် နဝတ၊ နအဖ ကြီးစိုးနေသော ခေတ်တလျှောက်လုံးတွင် တရားစီရင်ရေးပိုင်းဆိုင်ရာ နှင့်စပ်လျဉ်း၍ အဓိက တွေ့ရသော ပြဿနာမှာ အုပ်ချုပ်ရေးပိုင်းဆိုင်ရာက တရားစီရင်ရေးပိုင်းကို ဝင်ရောက်စွက်ဖက်သည့်အတွက် တရားစီရင်ရေးလွှတ်လပ်မှုကင်းမဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။

ဒုတိယပြဿနာမှာ တရားရုံးများ၏အခွင့်အာဏာဖြစ်သည်။ တရားရုံးများအား ဥပဒေနှင့်အညီ မည်သည့်အခွင့်အာဏာများကို ပေးအပ်ထားမည်ဟူ၍ဖြစ်သည်။ ၁၉၄၇ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအောက်တွင် ပေးအပ်ထားခဲ့သော စာချွန်တော်ငါးရပ် ထုတ်ပြန်ကျင့်သုံးခွင့်အာဏာ ကင်းမဲ့သွားခဲ့ပြီဖြစ်သည်။ သို့ဖြစ်၍ အစိုးရအာဏာပိုင်များက နိုင်ငံသားများအပေါ် ဥပဒေမဲ့ ထင်သလိုပြုကျင့်နေသည့်ကိစ္စများကို တရားရုံးများက မည်သို့မျှကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှုပေးနိုင်တော့ခြင်းမရှိ လက်ပိုက်ကြည့်နေရသည့်ဘဝဖြစ်သည်။ အစိုးရအာဏာပိုင်များ၏လုပ်ဆောင်ချက်များကို ကြီးကြပ်စစ်ဆေးပိုင်ခွင့် (**Judicial Review**) အာဏာလည်း တရားရုံးချုပ်တွင် ကျင့်သုံးခွင့်မရှိပေ။ ပြောင်းပြန်အားဖြင့် အစိုးရအာဏာပိုင်များကသာ တရားရုံးများ၏ လုပ်ဆောင်မှုများကို ကြီးကြပ်စစ်ဆေးနေသည့် သဘော (**Executive Review**) ကို ကျင့်သုံးလျက်ရှိသည်။ အခြေခံပြည်သူလူထု၏ တိုင်တန်းချက်များအရ အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာပိုင်များကို အပြစ်ပေးအရေးယူခဲ့သော မှုခင်းတစ်ခုတရာမျှ မရှိခဲ့ပေ။ အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာပိုင်များ၏ တိုင်တန်းချက်များအပေါ် အခြေခံ၍သာ ပြည်သူလူထုကို အပြစ်ပေးအရေးယူခဲ့သော မှုခင်းပေါင်း မြောက်များလွှာရှိခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် တရားရုံးချုပ်သည် အဆောက်အဦးနှင့် ဖွဲ့စည်းမှုပုံသဏ္ဌာန်အရသာ တည်ရှိနေပြီး အခွင့်အာဏာကင်းမဲ့သည့်အပြင် ဘက်လိုက်မှုများကြောင့် တရားရုံးနှင့် တရားစီရင်ရေးစနစ်အပေါ် ပြည်သူလူထု၏ ယုံကြည်မှုကင်းမဲ့နေကြောင်းတွေ့ရသည်။ ဤအခြေအနေများကို ပြုပြင်ပြောင်းလဲတိုးတက်မှုရနိုင်စေရန်အတွက် ပြည်ထောင်စုတွင်ဖြစ်စေ၊ ပြည်ထောင်စုအဖွဲ့ဝင် ပြည်နယ်များတွင်ဖြစ်စေ တရားစီရင်ပိုင်းနှင့်စပ်လျဉ်း၍ မည်သို့ဖွဲ့စည်းဖော်ဆောင်ကာ အနာဂတ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် အုတ်မြစ်ချသင့်ကြောင်း စဉ်းစားထုတ်ဖော်သင့်သည့် အချိန်ရောက်ပြီဖြစ်ပါသည်။

အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု အခြေခံဥပဒေ အခန်း (၃) တွင် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာကို ပြဋ္ဌာန်းထားသည်။ ဩစတေးလျ အခြေခံဥပဒေ အခန်း (၃) တွင်လည်းကောင်း၊ အိန္ဒိယနိုင်ငံ အခြေခံဥပဒေ အခန်း (၄) တွင်လည်းကောင်း၊ တောင်အာဖရိကနိုင်ငံ အခြေခံဥပဒေ အခန်း (၈) တွင်လည်းကောင်း၊ ထိုင်းနိုင်ငံအခြေခံဥပဒေ အခန်း (၈) တွင်လည်းကောင်း၊ ဂျာမဏီ နိုင်ငံအခြေခံဥပဒေ အခန်း (၉) တွင်လည်းကောင်း၊ ၁၉၄၇ ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံအခြေ ခံဥပဒေ အခန်း (၈) တွင်လည်းကောင်း၊ ၁၉၇၄ အခြေခံဥပဒေ အခန်း (၇) တွင်လည်း ကောင်း၊ သက်ဆိုင်ရာနိုင်ငံများ၏ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာကိစ္စရပ်များကို ပြဋ္ဌာန်းထားလေ့ ရှိသည်။

ဒီမိုကရေစီစနစ်ကျင့်သုံးသောနိုင်ငံများတွင် လွတ်လပ်၍တရားမျှတမှုကို ဖော်ဆောင် ရန် တရားစီရင်ရေးအား အုပ်ချုပ်ရေးနှင့်ဥပဒေပြုရေးအာဏာ ကျင့်သုံးသည့်အဖွဲ့မှ သီးခြားခွဲ ထားလေ့ရှိကြသည်။ တရားသူကြီးများ လွတ်လပ်စွာတရားစီရင်နိုင်ရေးကို အာမခံရန် အခြေ ခံဥပဒေတွင် တိတိလင်းလင်း ထည့်သွင်းပြဋ္ဌာန်းလေ့ရှိကြသည်။

ဥပမာ - တောင်အာဖရိက အခြေခံဥပဒေပုဒ်မ (၁၆၅) တွင် သမ္မတနိုင်ငံ၏ တရားစီ ရင်ရေးအာဏာကို တရားရုံးများသို့ အပ်နှင်းကြောင်း၊ တရားရုံးများသည် လွတ်လပ်ပြီး ကြောက်ရွံ့ခြင်းကင်းစွာ၊ ဘက်လိုက်ခြင်းကင်းစွာဖြင့် အခြေခံဥပဒေနှင့်ဥပဒေများကို ထောက် ရှု၍သာ တရားစီရင်ရန်ဖြစ်ကြောင်း၊ နိုင်ငံ၏အဖွဲ့အစည်းများသည် တရားရုံးများ လွတ်လပ် စွာတရားစီရင်ရေးအတွက် အကာအကွယ်ပေးရန် အထောက်အကူပေးရမည် ဖြစ်ကြောင်း ဖော်ပြထားသည်။

အခြေခံဥပဒေ၏ ဤအခန်းတွင် တရားရုံးများအား ဖွဲ့စည်းထူထောင်ခြင်း၊ တရားရုံး၏ အခွင့်အာဏာများကို သတ်မှတ်ခြင်း၊ တရားသူကြီးများ ရွေးချယ်ခန့်အပ်ခြင်း၊ တာဝန်မှရပ် သိမ်းခြင်းနှင့် အရေးယူခြင်းတို့နှင့် လစာခံစားခွင့်ဆိုင်ရာများကို ဖော်ပြ ပြဋ္ဌာန်းလေ့ရှိကြသည်။

တရားစီရင်ရေးမဏ္ဍိုင်ကို အကောင်အထည်ဖော်ရန် တရားရုံးများဖွဲ့စည်းတည်ထောင် မှုသည် နိုင်ငံဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်မှုအလိုက် ကွဲပြားခြားနားသည်။ ယေဘုယျအားဖြင့် တပြည်ထောင်စနစ်နိုင်ငံများတွင် နောက်ဆုံး အပြီးသတ် အဆုံးအဖြတ်ပေးနိုင်သော တရားရုံး မှာ တရားရုံးချုပ် (**Supreme Court**) ဖြစ်သည်။ ပြည်ထောင်စုနိုင်ငံများတွင် အာဏာခွဲ ဝေမှုစနစ်အရ အချို့အမှုများတွင် ပြည်နယ်တရားရုံးချုပ်က နောက်ဆုံးအပြီးသတ် အဆုံး အဖြတ်ပေးနိုင်သည်။ ဥပဒေအရ ပြဋ္ဌာန်းထားသော အချို့အမှုကိစ္စရပ်များကိုမူ ပြည်ထောင်စု တရားရုံးချုပ်က အပြီးအပြတ်အဆုံးအဖြတ်ပေးသည်။ အချို့နိုင်ငံများတွင် အခြေခံဥပဒေနှင့် စပ်လျဉ်းသော အမှုကိစ္စကို တရားရုံးချုပ်အား စီရင်ရန် အာဏာပေးအပ်ထားပြီး အချို့နိုင်ငံ များတွင်မူ အခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ တရားရုံးဖွဲ့စည်းထားရှိကာ စီရင်ခွင့်အာဏာ အပ်နှင်းထား သည်။ ဥပမာ - ဂျာမဏီ ပြည်ထောင်စု၊ တောင်အာဖရိကနိုင်ငံနှင့် ထိုင်းနိုင်ငံများတွင် အခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာတရားရုံးများ (**Constitutional Court**) ထားရှိသည်။

အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုတွင် အမြင့်ဆုံး တရားရုံးမှာ တရားရုံးချုပ် (**Supreme Court**) ဖြစ်သည်။ ဖက်ဒရယ် အယူခံရုံး (၉) ခုကို ဥပဒေအရ ပြဋ္ဌာန်းထားသော နေရာ

ဒေသများတွင် ထူထောင်ထားရှိသည်။ ထိုရုံးများကို ၁၉၄၈ ခုနှစ် မတိုင်မီက **Circuit Court of Appeal** ဟုခေါ်ကြသည်။ ဖက်ဒရယ် အယူခံရုံးများသည် ခရိုင်ဖက်ဒရယ်ရုံး များမှ အယူခံတင်လာသော အမှုများကို ကြားနာစစ်ဆေးသည်။ ထိုရုံးအတွက် တရားသူကြီး များကို ဆီးနိတ်လွှတ်တော်အမတ်များ၏ သဘောတူညီချက်ဖြင့် သမ္မတကခန့်အပ်ထား သည်။ အခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ အငြင်းပွားမှုကိစ္စ၊ ပြည်နယ်ဥပဒေသည် အခြေခံဥပဒေနှင့် မကိုက်ညီကြောင်း ဖက်ဒရယ်တရားရုံးမှ ဆုံးဖြတ်သည့်ကိစ္စ၊ ထို့ပြင် အမှုကိစ္စတရပ်အပေါ် တရားရုံးချုပ်က သုံးသပ်ရန် သဘောထားရှိသော အမှုများကိုသာ တရားရုံးချုပ်သို့ အယူခံ နိုင်ခွင့်ရှိသည်။ အဆိုပါအမှုကိစ္စများမှလွဲ၍ ဖက်ဒရယ်အယူခံရုံး၏ အဆုံးအဖြတ်မှာ အပြီး သတ်ဖြစ်သည်။

ဖက်ဒရယ် အယူခံရုံး၏အောက်တွင် ခရိုင်ဖက်ဒရယ်တရားရုံးများထားရှိသည်။ ပြည် နယ်တခုတွင် အနည်းဆုံး ဖက်ဒရယ် ခရိုင်တရားရုံးတရုံးထားရှိသည်။ ဖက်ဒရယ် ခရိုင် တရား ရုံးတရားသူကြီးများကို သမ္မတက တိုက်ရိုက်ခန့်အပ်သည်။ ဖက်ဒရယ်ဥပဒေပြဋ္ဌာန်းချက်များ နှင့်စပ်ဆိုင်သော အမှုအခင်းများကို မူလအဖြစ် ဖက်ဒရယ်ခရိုင် တရားရုံးတွင် အမှုစွဲဆိုကြရ သည်။ အမှုအခင်းတွင် တရားမမှုလည်းပါဝင်သည်။ ခရိုင်ရုံး၏ ဆုံးဖြတ်ချက်များကို ဖက်ဒ ရယ်အယူခံရုံးသို့ အယူခံနိုင်ခွင့်ရှိသည်။ အချို့အမှုများကို တရားရုံးချုပ်သို့ တိုက်ရိုက် အယူခံ ခွင့်ရှိသည်။ ဤဖက်ဒရယ် တရားရုံးများသည် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုဖက်ဒရယ် အပိုင်း အဝန်းအတွင်း အခြေခံဥပဒေအခန်း (၃) အရ ဖွဲ့စည်းထားသော တရားရုံးများဖြစ်သည်။ အခြေခံဥပဒေအခန်း (၂) အရ ကွန်ဂရက်အာဏာဖြင့် ဖွဲ့စည်းခွင့်ရှိသော စီမံခန့်ခွဲရေးတရား ရုံးများလည်းရှိသေးသည်။ ထိုတရားရုံးများမှာ အကောက်ခွန်တရားရုံး (**Custom Court**)၊ အကောက်ခွန်နှင့် မူပိုင်ခွင့် အယူခံတရားရုံး (**Court of Custom and Patent Ap-
peal**)၊ နယ်မြေဆိုင်ရာတရားရုံး (**Territorial Court**)၊ အခွန်တရားရုံး (**Tax Court**)၊ စစ်အယူခံရုံး (**Court of Military Appeal**) ဟူ၍ဖြစ်သည်။ စစ်အယူခံရုံးကို ၁၉၅၀ ပြည့်နှစ်တွင်စတင်ခဲ့ပြီး ဆီးနိတ်လွှတ်တော်၏သဘောတူညီချက်ဖြင့် အရပ်သားပုဂ္ဂိုလ် (၃) ဦးကို တရားသူကြီးအဖြစ် သမ္မတကခန့်အပ်ပေးသည်။ ဤရုံးသည် စစ်ခုံရုံးမှ ဆုံးဖြတ်ချက် များအပေါ် အယူခံမှုများကို စီရင်ဆုံးဖြတ်သည်။

သက်ဆိုင်ရာပြည်နယ်များတွင်မူ ပြည်နယ်အခြေခံဥပဒေအရ အဆင့်ဆင့်ဖွဲ့စည်းထား သောတရားရုံးများရှိသည်။ ထိုတရားရုံးများသည် ပြည်နယ် ဥပဒေပြုလွှတ်တော်က ပြဋ္ဌာန်း ထားသော ဥပဒေကို ချိုးဖောက်သည့် အမှုအခင်းများကို အပြီးသတ်ဆုံးဖြတ်သည်။ သို့သော် ပြည်နယ်ဥပဒေတခုသည် ပြည်ထောင်စုအခြေခံဥပဒေနှင့်လည်းကောင်း၊ ပြည်ထောင်စု ဥပဒေနှင့်လည်းကောင်း၊ ဆန့်ကျင်ပါက ပြည်နယ်တရားရုံးချုပ်၏ ဆုံးဖြတ်ချက်အပေါ်ပြည် ထောင်စုတရားရုံးချုပ်သို့ အယူခံဝင်နိုင်ပေသည်။

ဩစတြေးလျပြည်ထောင်စုအခြေခံဥပဒေပုဒ်မ (၇၃) အရမူ (**High Court**) သည် ပြည်ထောင်စု၏ အမြင့်ဆုံးတရားရုံးဖြစ်သည်။ ၁၉၇၇ ခုနှစ်တွင် ဖက်ဒရယ်တရားရုံးကို တရား သူကြီး (၂၅) ဦးဖြင့်ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။ ထိုတရားရုံးသည် ပြည်ထောင်စုပါဗီမန်က ပြဋ္ဌာန်း

သော ဥပဒေများကိုသုံးလျက် စက်မှုလက်မှုလုပ်ငန်းဆိုင်ရာ အငြင်းပွားခြင်းနှင့် ဒေဝါလီခံရခြင်း ဆိုင်ရာကိစ္စများအတွက် **Family Court** ထူထောင်ခဲ့သည်။ ဤတရားရုံးတွင် တရားသူကြီး (၄၂) ဦး ခန့်ထားဆောင်ရွက်သည်။

ပြည်နယ်များတွင်မူ ပြည်နယ်ဥပဒေပြုလွှတ်တော်က ပြဋ္ဌာန်းထားသောဥပဒေများနှင့် အညီ တရားစီရင်ရန် ပြည်နယ်တရားရုံးချုပ် **Intermediate Court** တရားရုံးနှင့် **Magistrates** များကို အဆင့်ဆင့် ဖွဲ့စည်းထားရှိသည်။ အဆိုပါတရားရုံးများသည် တရားမမှုရော ရာဇဝတ်မှုကိုပါ စစ်ဆေးစီရင်ကြရသည်။ ပြည်နယ်တရားရုံးချုပ်သည် ပြည်နယ်အတွင်း အမြင့်ဆုံး တရားရုံးဖြစ်သော်လည်း၊ ထိုတရားရုံး၏ ဆုံးဖြတ်ချက်အပေါ်ပြည်ထောင်စုတရားရုံးချုပ်သို့ အယူခံဝင်နိုင်သည်။ ပြည်ထောင်စုတရားရုံးချုပ်သည် ပြည်နယ်ဥပဒေများကို ကိုးကားလျက် အယူခံမှုကို စီရင်သည်။

တောင်အာဖရိကနိုင်ငံ အခြေခံဥပဒေ ပုဒ်မ (၁၆၆)အရ တရားရုံးများကို အခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ တရားရုံး၊ တရားရုံးချုပ်၊ ဟိုက်ကုတ်တရားရုံး၊ အောက်ခြေတရားရုံးများနှင့် ဥပဒေအရ ဖွဲ့စည်းမည့်တရားရုံးများဟူ၍ ဖွဲ့စည်းထားသည်။ အခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာကိစ္စရပ်များအပေါ်တွင် အငြင်းပွားမှုရှိပါက စီရင်ဆုံးဖြတ်ရန် အခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ တရားရုံးကို ဖွဲ့စည်းထားသည်။ အချို့နိုင်ငံများတွင်မူ အခြေခံဥပဒေကိစ္စရပ်များနှင့်စပ်လျဉ်း၍ အငြင်းပွားမှုများကို တရားရုံးချုပ် (**Supreme Court**)တွင် အဆုံးအဖြတ်ပြုစေရန် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၌ ပြဋ္ဌာန်းလေ့ရှိသည်။

နိုင်ငံတိုင်းတွင် အခြေခံဥပဒေအရ အမြင့်ဆုံးတရားရုံးအဖြစ် တရားရုံးချုပ်ကို ဖွဲ့စည်းထားကြပြီး တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာတာဝန်နှင့် ဆောင်ရွက်ပိုင်ခွင့်များကို အခြေခံဥပဒေဖြင့် သတ်မှတ်ပြဋ္ဌာန်းလေ့ရှိပေသည်။ တရားရုံးချုပ်တွင် တရားသူကြီးချုပ်တဦးအပါအဝင် တရားရုံးချုပ် တရားသူကြီးများကို ခန့်အပ်တာဝန်ပေးရန် အခြေခံဥပဒေဖြင့်သတ်မှတ်ရသည်။ သို့သော် တရားသူကြီးအရေအတွက်ကို အတိအကျသတ်မှတ်လေ့မရှိပေ။ တရားရုံးချုပ်အတွက် မူလစီရင်ပိုင်ခွင့်အာဏာ၊ အယူခံစီရင်ပိုင်ခွင့်အာဏာများကိုလည်း အခြေခံဥပဒေတွင် သတ်မှတ် ပြဋ္ဌာန်းလေ့ရှိပေသည်။

အချုပ်အားဖြင့် အနာဂတ်မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပြည်ထောင်စုဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် ပြည်နယ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများတွင် တရားစီရင်ရေးပိုင်းဆိုင်ရာနှင့်စပ်လျဉ်းပြီး အောက်ပါ အကြောင်းရပ်များအပေါ်တွင် ပြည်သူလူထုအနေဖြင့် သဘောထားထုတ်ဖော်ရန် တင်ပြအပ်ပါသည်။

- (က) တရားစီရင်ရေးလွှတ်လပ်မှုကို ဖော်ဆောင်နိုင်ရန် တရားရုံးချုပ်တရားသူကြီးများအား ခန့်အပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာကို ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ မည်သူ၏လက်ဝယ်တွင် အပ်နှင်းထားသင့်ပါသနည်း။ အချို့နိုင်ငံများမှာကဲ့သို့ လွှတ်လပ်သော တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ ကော်မရှင်တရပ် သီးသန့်ဖွဲ့စည်းအပ်နှင်းသင့်ပါသလား။ သမ္မတ (သို့မဟုတ်) ဝန်ကြီးချုပ်၏အဆိုပြုချက်ပေါ်တွင် အခြေခံလျက် သက်ဆိုင်ရာ ဥပဒေပြုလွှတ်တော်က ရွေးချယ်၊ အတည်ပြုခန့်အပ်သည့်စနစ်ကို ကျင့်သုံးသင့်ပါသလား။

- (ခ) တရားသူကြီးများ၏ ရာထူးနေရာတည်မြဲမှုကို အာမခံနိုင်ရန် တရားသူကြီးချုပ်များအား ရာထူးမှယ်ရှားခြင်း၊ ဥပဒေနှင့်အညီအရေးယူခြင်း၊ ဆိုင်ရာကိစ္စများကို ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ မည်သို့ ပြဋ္ဌာန်းကာကွယ်စောင့်ရှောက်သင့်ပါသနည်း။
- (ဂ) ပြည်ထောင်စုတရားရုံးတွင် အမြင့်ဆုံးဖြစ်သော ပြည်ထောင်စုတရားရုံးချုပ်၌ မည်ကဲ့သို့သော အခွင့်အာဏာများ အပ်နှင်းထားသင့်ပါသနည်း။
- (ဃ) ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာနှင့် စပ်လျဉ်းသော အငြင်းပွားမှုများကို ဖြေရှင်းစီရင်ဆုံးဖြတ်ရန် အခွင့်အာဏာကို ပြည်ထောင်စုတရားရုံးချုပ်အား အပ်နှင်းထားသင့်ပါသလား။ သို့မဟုတ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ တရားရုံးကို သီးခြားတည်ထောင်ထားရှိသင့်ပါသလား။
- (င) ပြည်ထောင်စုတရားရုံးချုပ်နှင့် ပြည်နယ်တရားရုံးချုပ်များအကြားတွင် တရားစီရင်ရေးနှင့်စပ်လျဉ်းသော အခွင့်အာဏာများကို မည်ကဲ့သို့ ခွဲခြားကျင့်သုံးသင့်ပါသနည်း။ ပြစ်မှုဆိုင်ရာအရ သေဒဏ်ပြစ်ဒဏ်စီရင်သည့် မှုခင်းများအပေါ် အမြင့်ဆုံးအယူခံစီရင်ပိုင်ခွင့်အာဏာကို ပြည်ထောင်စုတရားရုံးချုပ်က ကျင့်သုံးသင့်သလား။ ပြည်နယ်တရားရုံးချုပ်များတွင်သာ အမြင့်ဆုံး ထားရှိကျင့်သုံးသင့်ပါသလား။

စသည်တို့အပါအဝင် တရားစီရင်ရေးပိုင်းဆိုင်ရာများနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် မည်သို့သော ပြဋ္ဌာန်းချက်များ ထည့်သွင်းသင့်ကြောင်း ပြည်သူလူထုအနေဖြင့် သဘောထား ထုတ်ဖော်သင့်ပြီ ဖြစ်ပါသည်။

(ဇ) နိုင်ငံရေးပါတီနှင့် လူထုအသင်းအဖွဲ့များ

နိုင်ငံရေးပါတီများဆိုသည်မှာ နိုင်ငံရေးကို စိတ်ဝင်စားသူများဖြင့် စုဖွဲ့ကြပြီး ၎င်းတို့၏ မူဝါဒများ၊ ရည်မှန်းချက်များကို ထုတ်ဖော်ကြေညာကာ ပြည်သူလူထုများအတွင်း ပါတီဝင်များစုဆောင်း၍ ရွေးကောက်ပွဲတွင် ဝင်ရောက်ယှဉ်ပြိုင်သောနည်းလမ်းဖြင့် နိုင်ငံရေးအာဏာရယူ ကြမည့် အဖွဲ့အစည်းများဖြစ်ကြသည်။ နိုင်ငံရေးပါတီများသည် ရွေးကောက်ပွဲ၌ အနိုင်ရရှိသွားသည့်အခါတွင် အစိုးရဖြစ်သွားပြီး အစိုးရ၏လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှုများကို ပြုလုပ်ဆောင်ရွက်ကြမည်ဖြစ်ပါသည်။ ရွေးကောက်ပွဲတွင် အနိုင်မရသော်လည်း အမတ်နေရာအချို့ ရထားကြသည့် ပါတီများသည် လွှတ်တော်ထဲတွင် အတိုက်အခံအဖြစ် ဆက်လက်ရပ်တည်နေမည်ဖြစ်သဖြင့် အစိုးရ၏ လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှုများကို ထိရောက်စွာ ထိန်းကျောင်းကြပ်မတ်နိုင်မည်ဖြစ်သည်။

လူထုအသင်းအဖွဲ့များဆိုသည်မှာ အလုပ်သမားသမဂ္ဂ၊ လယ်သမားသမဂ္ဂ၊ ကျောင်းဆရာများသမဂ္ဂ၊ ကုန်သည်ကြီးများအသင်း၊ လုပ်ငန်းရှင်များအသင်း၊ ရှေ့နေအသင်း၊ ဆရာဝန်အသင်း၊ ရုံးဝန်ထမ်းများသမဂ္ဂ၊ မြို့နယ်အသင်း၊ တိုင်းရင်းသားစာပေနှင့် ယဉ်ကျေးမှုအဖွဲ့ စသည့်ဖြင့် အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းဆိုင်ရာ (သို့မဟုတ်) စာပေ၊ ယဉ်ကျေးမှု၊ ဘာသာရေး၊

လူမျိုးရေး စသည့်အကြောင်းရပ်တစ်ခုခုဆိုင်ရာ၊ ကျန်းမာရေး၊ ပညာရေး၊ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် စသည့် ပြဿနာရပ်တစ်ခုခုဆိုင်ရာတို့ကို စူးစိုက်အခြေပြုကာ တိုးတက်အောင် ရည်မှန်းလုပ်ဆောင်ကြသော အဖွဲ့အစည်းများဖြစ်သည်။

လူထုအသင်းအဖွဲ့များသည် မိမိနိုင်ငံလူ့အဖွဲ့အစည်းအတွက် မိမိတို့ကျွမ်းကျင် ဝါသနာပါရာရှိဒေသမှ ကောင်းကျိုးပြုရန် ကြိုးပမ်းကြသည်။ ထို့အပြင် အုပ်ချုပ်နေသော အစိုးရ၏

လုပ်ငန်းဆောင်တာများကို စောင့်ကြည့်လေ့လာကာ ကောင်းမွန်လျှင် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ပြီး အားနည်းချက်များရှိပါက ထောက်ပြဝေဖန်သည့်နည်းလမ်းဖြင့် အစိုးရ၏အခွင့်အာဏာအပေါ် ထိမ်းညှိသည့် တာဝန်ထမ်းဆောင်ကြသည်။

လွတ်လပ်၍ လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွက် ကောင်းကျိုးပြုနိုင်သော လူထုအသင်းအဖွဲ့များ၏ အခန်းကဏ္ဍမှာ နိုင်ငံတော်တော်များ၌ အရေးကြီးသောနေရာများတွင် ပါဝင်လာ

သည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင်မူ အသင်းအဖွဲ့ ဖွဲ့စည်းလှုပ်ရှား၊ လည်ပတ်ခြင်းဆိုင်ရာများကို တင်းကြပ်စွာဖိနှိပ်ချုပ်ချယ်ထားရှိခြင်းအားဖြင့် ပြည်သူလူထု၏ နိုင်ငံရေး၌ ပါဝင်နိုင်မှု၊ လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွက် ကောင်းကျိုးပြုနိုင်မှုအနေအထားများကို ငြင်းပယ်ခြင်းခံနေရဆဲဖြစ်သည်။

၁၉၄၇ ခုနှစ် အခြေခံဥပဒေပုဒ်မ (၁၇) (ဂ) တွင် အသင်းအဖွဲ့များ လွတ်လပ်စွာ ဖွဲ့စည်းနိုင်ခွင့်ကို ပြဋ္ဌာန်းထားသည်။ သို့သော် တရားဥပဒေနှင့်သော်လည်းကောင်း၊ ငြိမ်ဝပ်ပိပြားရေးနှင့်လည်းကောင်း၊ ပြည်သူ့ကိုယ်ကျင့်တရားနှင့်သော်လည်းကောင်း မဆန့်ကျင်စေရန် ပြဋ္ဌာန်းကန့်သတ်ထားသည်။ တရားဥပဒေအရ ကန့်သတ်ရာတွင် လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွက် အကျိုးဖြစ်စေသော ပြဋ္ဌာန်းချက်များသာဖြစ်သင့်ပါသည်။ ထို့အပြင် သံသယစိတ်ဖြင့် ကန့်သတ်သော ပြဋ္ဌာန်းချက်များ မဖြစ်သင့်ပေ။ ငြိမ်ဝပ်ပိပြားရေးနှင့်ပတ်သက်၍ ငြိမ်ဝပ်ပိပြားမှုကို ထိခိုက်စေသော အချက်များကို တိကျရှင်းလင်းစွာ ဖော်ပြရန်လိုမည်။ ထို့အတူ ပြည်သူ့ကိုယ်ကျင့်တရားဆိုသည်ကိုလည်း တတ်နိုင်သမျှ ရှင်းလင်းစွာ ဖွင့်ဆိုပေးရန်လိုမည်။

လွတ်လပ်စွာ အသင်းအဖွဲ့များ ဖွဲ့စည်းလှုပ်ရှားမှုကို ၁၉၆၂ ခုနှစ် စစ်အာဏာသိမ်းပြီးနောက်ပိုင်းတွင် ကန့်သတ်မှုတိုးလာခဲ့သည်။ ၁၉၇၄ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ပေါ်ပေါက်လာပြီးနောက် ပို၍ကန့်သတ်ခံလာခဲ့ရပြီး ၁၉၈၈ ခုနှစ် စစ်တပ်အာဏာ ထပ်မံသိမ်းခဲ့သည်မှစ၍ ယခုအချိန်အထိ ကန့်သတ်မှု အပြင်းထန်ဆုံးအခြေအနေတွင် ရောက်လျက်ရှိသည်။

စစ်အုပ်စုမှ ၁၉၈၈ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလ (၃၀) ရက်နေ့တွင် အတည်ပြုပြဋ္ဌာန်းခဲ့သည့် အသင်းအဖွဲ့များဖွဲ့စည်းခြင်းဆိုင်ရာဥပဒေအခန်း (၂) ပုဒ်မ (၃) အပိုဒ်ခွဲ (ဂ) တွင် “ ခွင့်ပြုချက်မရသော အသင်းအဖွဲ့များကို ဖွဲ့စည်းခြင်း (သို့) ဆက်လက်ရပ်တည် လှုပ်ရှားခြင်း မပြုရ ” ဟူ၍ ပြဋ္ဌာန်းထားသည်။ အခန်း (၃) ပုဒ်မ (၅) တွင် -

(က) ၁၉၈၈ ခုနှစ် နိုင်ငံရေးပါတီများမှတ်ပုံတင်ခြင်း ဥပဒေအရ မှတ်ပုံတင်ခွင့်မရသော အသင်းအဖွဲ့၊ မှတ်ပုံတင်ခွင့်ရသော်လည်း ပါတီစုံဒီမိုကရေစီအထွေထွေရွေးကောက်ပွဲကျင်းပရေးကော်မရှင်က မှတ်ပုံတင်ထားခြင်းကို ပယ်ဖျက်ခြင်းခံရသော အသင်းအဖွဲ့။

(ခ) တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး၊ နယ်မြေအေးချမ်းသာယာရေးကိုဖြစ်စေ၊ လမ်းပန်းဆက်သွယ်မှု လုံခြုံချောမွေ့စေရေးကိုဖြစ်စေ တနည်းနည်းအားဖြင့် ထိခိုက်စေရန် အားထုတ်သော၊ လှုံ့ဆော်သော၊ တိုက်တွန်းအားပေးသော၊ ကူညီသော၊ ပြုလုပ်သောအသင်းအဖွဲ့။

(ဂ) နိုင်ငံတော် အုပ်ချုပ်ရေးယန္တရားလည်ပတ်မှုကို ထိခိုက်စေရန် (သို့) ရပ်တန့်သွားစေရန် အားထုတ်သော၊ လှုံ့ဆော်သော၊ တိုက်တွန်းသော၊ အားပေးကူညီသော၊ ပြုလုပ်သော အသင်းအဖွဲ့။

(ဃ) နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်သောယန္တရားရှိ ပြည်သူ့တပ်မတော်၊ ပြည်သူ့ရဲတပ်ဖွဲ့ စသော ကာကွယ်ရေးတပ်ဖွဲ့ဝင်များ ပြည်သူ့ဝန်ထမ်းအဖွဲ့အစည်းအသီးသီး၊ ဝန်ထမ်းများ (သို့) နိုင်ငံ တော် ဘဏ္ဍာငွေမှ လစာရယူကြသော ဝန်ထမ်းတစ်ဦးဦး

(သို့) ဝန်ထမ်းများ ပါဝင်ဖွဲ့စည်းထားပြီး နိုင်ငံရေးအသင်းအဖွဲ့ တခုခုမှ ဩဇာခံ ယူသော (သို့) နိုင်ငံရေးအသင်းအဖွဲ့တခုနှင့် ဆက်သွယ်သော အဖွဲ့များကို ဖွဲ့စည်းခွင့်မပြုရန်လည်းကောင်း၊ ပြဋ္ဌာန်းထားခြင်းအားဖြင့် လူထုအသင်းအဖွဲ့ များ လွတ်လပ်စွာ ဖွဲ့စည်းလှုပ်ရှားနိုင်မှုကို ကြီးမားစွာ အဟန့်အတားဖြစ်စေ သည်။

သို့ဖြစ်၍ လွတ်လပ်စွာ အသင်းအဖွဲ့များ ဖွဲ့စည်းလှုပ်ရှားနိုင်ခွင့်ကို လိုလားသော ပြည်သူများအနေဖြင့် အနာဂတ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် မည်သို့ပြဋ္ဌာန်း၍ ကာကွယ် စောင့်ရှောက်သင့်ကြောင်း သဘောထားများ ထုတ်ဖော်သင့်ပြီဖြစ်ပါသည်။ သို့မှသာ လွတ် လပ်စွာ အသင်းအဖွဲ့များ ဖွဲ့စည်းလှုပ်ရှားနိုင်ခွင့်ကို ကန့်သတ်ဟန့်တားသော မတရားသည့် ဥပဒေများ ချုပ်ငြိမ်းသွားပြီး ပြည်သူလူထုအနေဖြင့် ဒီမိုကရေစီအခွင့်အရေးများကို စတင်ကျင့် သုံးနိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။

(၅) အမျိုးသမီးအခွင့်အရေးနှင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ

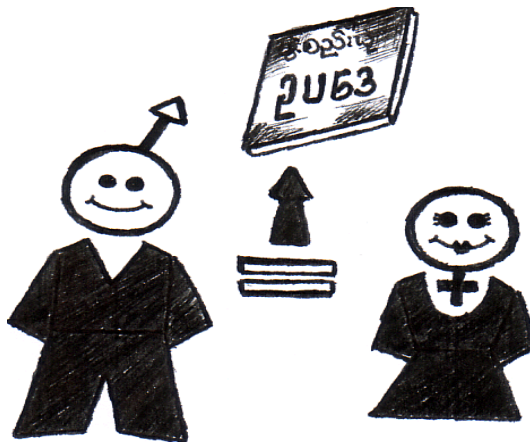
ယနေ့မျက်မှောက်ခေတ် ကမ္ဘာ့နိုင်ငံအသီးသီးတွင် အမျိုးသမီးများသည် အမျိုးသား များနှင့် တန်းတူအခွင့်အရေးများ ခံစားခွင့်ရှိကြောင်းကို နိုင်ငံတိုင်းလိုလိုတွင် အသိမှတ်ပြု ဖော်ဆောင်လျက်ရှိသည်။ အမျိုးသမီးများ၏ ပူးပေါင်းပါဝင်မှုသည် လူ့အဖွဲ့အစည်း ဖွံ့ဖြိုးတိုး တက်ရေးအတွက် အဓိကကျသည်ဟု ခံယူလျက် နယ်ပယ်အသီးသီးတွင် အမျိုးသမီးဘဝ မြှင့်မားတိုးတက်ရေး၊ စွမ်းရည်မြှင့်တင်ရေးများကို ကြိုးစားဆောင်ရွက်လာကြသည်။ မတူကွဲ ပြားမှုများအပေါ် အခြေခံသော ခွဲခြားဆက်ဆံမှုများသည် လူ့အဖွဲ့အစည်းတခုလုံးအတွက် ဆုတ်ယုတ်နိုင်ကျခြင်းများကိုသာ ပေးဆောင်လျက်ရှိကြောင်း ကမ္ဘာနှင့်အဝှမ်း မငြိမ်းချမ်းမှု များက သက်သေပြလျက်ရှိသဖြင့် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုများ ပပျောက်ရေးကို ရည်မှန်းချက်တရပ် အဖြစ် ထားရှိသင့်ပေသည်။

အမျိုးသမီးများ နည်းမျိုးစုံဖြင့် ဖိနှိပ်ခွဲခြားထားမှုများရှိနေသည်ကို အသိမှတ်ပြု လက်ခံ သောကြောင့် အမျိုးသမီးများအား နည်းမျိုးစုံဖြင့် ခွဲခြားထားမှုများအားလုံး ဖျက်သိမ်းရေး သဘောတူစာချုပ်ကို အမျိုးသမီးများ၏အခွင့်အရေးကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်သော စာချုပ်အဖြစ် ကမ္ဘာက အလေးထားလျက်ရှိသည်။ စာချုပ်တွင် အဓိကအားဖြင့် အမျိုးသမီး များ၏ နိုင်ငံသားအခွင့်အရေး၊ အမျိုးသမီးများအတွက် ဥပဒေအရ သတ်မှတ်ပေးထားသည့် အဆင့်အတန်းစံများအပြင် အမျိုးသမီးမျိုးဆက်ပြန့်ပွားရေး အခွင့်အရေးနှင့် အချို့သော ယဉ်ကျေးမှုများအား ကျင့်သုံးရာတွင် လိင်အရ ခွဲခြားမှုဖြစ်စေသည့်အချက်များ စသည်တို့ ကိုပါ ထည့်သွင်းရေးဆွဲထားသောကြောင့် ထူးခြားသည့်စာချုပ်ဖြစ်သည်။

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေးကြေညာစာတမ်း အပိုဒ် (၁) အရ ခွဲခြားထား မှုများကိုလက်မခံဘဲ လူသားအားလုံးသည်မွေးဖွားသန့်စင်သည့်အချိန်မှစ၍ လွတ် လပ်ပြီး တူညီသော လူ့သိက္ခာနှင့်တူညီသော အခွင့်အရေး ကိုယ်စီရှိကြောင်း အတိအလင်းပြဋ္ဌာန်းထားသည်။ လူတိုင်းလူတိုင်းသည် လိင်ပေါ်တွင်အခြေခံသော ခွဲခြားမှု

များအပါအဝင် မည်သည့်ခွဲခြားမှုမှ မရှိစေရဘဲ ကြေညာစာတမ်းတွင်ဖော်ပြထားသော အခွင့်အရေးများနှင့်လွတ်လပ်မှုများကို ခံစားပိုင်ခွင့်ရှိသည်ဟူသည်ကို ခိုင်ခိုင်မာမာပြဋ္ဌာန်းထားခြင်း ဖြစ်သည်။

နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေးစံသတ်မှတ်ချက်များကို လေးစားလိုက်နာသော နိုင်ငံများ အနေဖြင့် အမျိုးသားများနှင့် အမျိုးသမီးများသည် စီးပွားရေးဘဝတွင်လည်းကောင်း၊ လူမှုရေးဘဝတွင်လည်းကောင်း၊ ယဉ်ကျေးမှုဘဝတွင်လည်းကောင်း၊ နိုင်ငံသားအခွင့်အရေးနှင့် နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးများတွင်လည်းကောင်း တန်းတူခံစားပိုင်ခွင့်ရှိသည်ကို အာမခံချက်ပေးရန် ဝတ္တရားရှိသည်။ နိုင်ငံတနိုင်ငံ၏ ဘက်စုံပြည့်ဝစွာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု၊ ကမ္ဘာကြီး၏ ဖူလုံမှုနှင့် ငြိမ်းချမ်းမှုတို့ကိုရရှိရန်အတွက် အမျိုးသမီးများသည် ကဏ္ဍတိုင်းတွင် အမျိုးသားများနှင့် တန်းတူ အများဆုံး ပါဝင်ပိုင်ခွင့်ရှိရန် လိုအပ်ပေသည်။ အမျိုးသားများနှင့် အမျိုးသမီးများအကြား ပြည့်ဝသော တန်းတူညီမျှမှုရရှိရေးအတွက် လူ့အဖွဲ့အစည်းတွင်လည်းကောင်း၊ မိသားစု

အတွင်းတွင်လည်းကောင်း၊ အမျိုးသားများနှင့် အမျိုးသမီးများ၏ ဆက်ဆံရေးအပေါ် အကျိုးသက်ရောက်မှုရှိစေသည့် ဓလေ့ထုံးစံအစဉ်အလာပိုင်းဆိုင်ရာများကို လေ့လာသုံးသပ်ရန်နှင့် ပြုပြင်တန်သည်များကို ပြုပြင်ရန် လိုအပ်ကောင်းလိုအပ်ပါသည်။

အမျိုးသားနှင့် အမျိုးသမီးအကြား ပြည့်ဝသော တန်းတူမှုကိုရှာဖွေသည့်တချိန်တည်းမှာပင် လူ့အဖွဲ့အစည်းတရပ်လုံးက ရှာဖွေသည့်တန်ဖိုး၊ အထူးသဖြင့် လူ့အဖွဲ့အစည်း၏ အခြေခံဖြစ်သော မိသားစုဘဝတခုချင်းစီအတွင်း၌ ရှာဖွေသည့်တန်ဖိုးကိုလည်း လျစ်လျူရှုမထားသင့်ပါ။ လူ့အဖွဲ့အစည်းတရပ်လုံးက ရှာဖွေသည့်တန်ဖိုးမှာ လွတ်လပ်မှု၊ ငြိမ်းချမ်းမှုနှင့် တရားမျှတမှုဟူ၍ ယေဘုယျအားဖြင့် လက်ခံကြသည်။ အမျိုးသမီးနှင့် အမျိုးသားအကြား တန်းတူမှုခံစားနိုင်ရန် ကြိုးပမ်းခြင်းသည် လူ့အဖွဲ့အစည်းကရှာဖွေနေသော လွတ်လပ်မှု၊ ငြိမ်းချမ်းမှုနှင့် တရားမျှတမှု ရရှိခံစားနိုင်ရေးအတွက် အထောက်အပံ့ရစေရန်ဖြစ်သည်။ ဖျက်ဆီးရန်မဟုတ်ပါ။ လူ့အဖွဲ့အစည်းကို အမျိုးသမီးများနှင့် အမျိုးသားများအတူ လက်တွဲတည်

ဆောက်ကြသည်။ သို့ဖြစ်၍ အမျိုးသမီးများနှင့် အမျိုးသားများအကြား တန်းတူမှုခံစားနိုင်ရန် ကြိုးပမ်းခြင်းသည် အဆိုပါ လက်တွဲမှုကို ပိုမိုခိုင်မြဲလာစေပြီး လူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်လုံးအတွက် တရားမျှတမှုကို ပိုမိုဆောင်ကြဉ်းပေးနိုင်စေရန်ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် အမျိုးသမီးများနှင့် အမျိုးသားများအကြား တန်းတူမှုခံစားနိုင်ရန် အတင်းအကြပ် ကြိုးပမ်းခြင်းကြောင့် လက်တွဲမှု ပျက်စီးသွားပြီး လူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်လုံးက ရှာဖွေနေသည့် တရားမျှတမှုနှင့် ဝေးကွာသွားမည့် အဖြစ်မျိုးလည်း မဖြစ်သင့်ပါ။

မိသားစုသည် လူ့အဖွဲ့အစည်းတွင် အရေးကြီးသော အုတ်မြစ်ဖြစ်သည်။ ယင်းအခြေခံတွင် ရှာဖွေသည့်တန်ဖိုးမှာ မိသားစုတစ်ခုချင်းစီအတွင်း၌ မေတ္တာတရားလွှမ်းခြုံသည့် စုစည်းညီညွတ်မှုတည်ဆောက်ရန်ဖြစ်သည်။ မိသားစုတစ်ခုအတွင်း၌ လင်ယောက်ျားနှင့် ဇနီးမယားအကြား တန်းတူမှုခံစားရန်ကြိုးပမ်းခြင်းသည် မိသားစုအတွင်း တည်ရှိရန် မျှော်မှန်းသော မေတ္တာတရားလွှမ်းခြုံသည့် စုစည်းညီညွတ်မှုကို ပိုမိုအားကောင်းလာစေရန်ဖြစ်သည်။ မိသားစုတစ်ခုအတွင်း၌ လင်ယောက်ျားနှင့်ဇနီးမယားအကြား အကြွင်းမဲ့တန်းတူမှုကို တည်ဆောက်ရန်ကြိုးပမ်းလိုက်ခြင်းကြောင့် တည်ရှိနေသော မေတ္တာတရားလွှမ်းခြုံသည့် စုစည်းညီညွတ်မှုကို ပျက်စီးစေခြင်းမျိုး မဖြစ်သင့်ပါ။

အမျိုးသားနှင့်အမျိုးသမီး တန်းတူအခွင့်အရေးကို စဉ်းစားရာတွင် လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်း၌ အကြွင်းမဲ့တန်းတူရေး (**Absolute Equality**) ကို ကျင့်သုံးသင့် မသင့်ဟူသော အချက်နှင့်ဆက်စပ်ပါသည်။ လူ့အဖွဲ့အစည်းတွင် လူတယောက်နှင့် တယောက် သဘာဝအားဖြင့် အကြွင်းမဲ့တူညီမှု မရှိနိုင်ပေ။ ဉာဏ်ပညာအရ၊ ရုပ်ရည်အရ၊ ခန္ဓာကိုယ်အရ၊ မွေးဖွားလာမှု ပတ်ဝန်းကျင်အရ၊ အရည်အချင်းအရ၊ ကြိုးစားမှုအရ ကွာခြားမှုများရှိနိုင်ပေသည်။ ထိုသို့သောကွာခြားမှုများရှိနေသည့်အတွက် ရလာသည့်အကျိုးခံစားခွင့်အပေါ်တွင်လည်း တူညီသောအကျိုးခံစားခွင့်မရနိုင်ပေ။ မတူညီမှုများအပေါ်အခြေခံပြီး မတူညီသော အကျိုးခံစားခွင့်များကိုလည်းပေးသင့်ပေသည်။ ဤသည်ကိုလက်ခံလျှင်လူ့အဖွဲ့အစည်းတွင် အကြွင်းမဲ့ တန်းတူမှုကို ကျင့်သုံးဖော်ဆောင်ရန် မဖြစ်နိုင်ပေ။

လူ့အဖွဲ့အစည်းကို တန်းတူမှုအခြေခံမှ ချဉ်းကပ်ရာတွင် အခွင့်အရေးအရ တန်းတူမှု (**Equal Rights**)၊ အခွင့်အလမ်းအရ တန်းတူမှု (**Equal Opportunity**) နှင့် ဥပဒေရှေ့မှောက်တွင် တန်းတူမှု (**Equality before the Law**) ဟူ၍ ယေဘုယျအားဖြင့် သုံးမျိုးရှိသည်။ လူ့အဖွဲ့အစည်းတွင်းရှိ လူတိုင်းနှင့်တိုင်းအကြားတွင် အခွင့်အရေးအရ တန်းတူမှုကျင့်သုံးသင့်ကြောင်းကို လူတိုင်းချင်းစီအနေနှင့်ဖြစ်စေ လူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်လုံးအနေနှင့်ဖြစ်စေ အတွေးအခေါ်အရ အသိအမှတ်ပြုရန်လိုအပ်သည်။ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလူ့အခွင့်အရေးကြေညာစာတမ်းသည် ဤအတွေးအခေါ်ကို အခိုင်အမာ ထင်ဟပ်ဖော်ပြသည်။ ဤသည်ကိုလက်ခံလျှင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် အတိအလင်းထည့်သွင်းပြဋ္ဌာန်းသွားရန်ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် အခွင့်အရေးအရ တန်းတူမှုကို လက်ခံသည်ဆိုရုံနှင့်မပြီးသေးပါ။ အခွင့်အရေးအရ တန်းတူမှုကို လူတိုင်းချင်းစီရော၊ လူအုပ်စုများပါ ကျင့်သုံးခွင့်ရလာစေရန် အခွင့်အလမ်းအရ တန်းတူမှုအခြေအနေများကို ဖန်တီးပေးရန် အရေးကြီးသည်။

တဖန် လူတိုင်းချင်းစီ၏ အခြေခံလွတ်လပ်ခွင့်များကို ကျင့်သုံးခွင့်ရှိသည်ဟု လူ့အဖွဲ့အစည်းက လက်ခံရုံတင်သာမက လူတိုင်းချင်းစီအနေဖြင့် အဆိုပါလွတ်လပ်ခွင့်များကို ကျင့်သုံးခွင့်ရနိုင်သည့် အနေအထားများကိုလည်း ဖန်တီးပေးထားရန် လူ့အဖွဲ့အစည်းတွင် တာဝန်ရှိသည်။ ဆိုလိုသည်မှာ အခြေခံလွတ်လပ်ခွင့်များမှာ မည်သည့်အရာများဖြစ်မှန်း တိုင်းချင်းပြည်သူများမသိလျှင် ထိုအခြေခံလွတ်လပ်ခွင့်များကို မည်သို့ကျင့်သုံးရမည်ကိုလည်း သိနိုင်မည်မဟုတ်ပေ။ ထို့အပြင် ထိုအခြေခံလွတ်လပ်ခွင့်များရရှိအောင် မည်သို့ကြိုးပမ်းရမည်၊ ရရှိထားသည့် လွတ်လပ်ခွင့်များဆုံးရှုံးသွားလျှင်လည်း ပြန်လည်ကုစားခွင့်ရအောင် မည်သို့ဆောင်ရွက်မည်၊ စသည်တို့ကိုလည်း သိနိုင်တော့မည်မဟုတ်ပေ။ သို့ဖြစ်၍ လူထုပညာပေးရေးလုပ်ငန်းများသည် အရေးကြီး၍ ထိုလုပ်ငန်းများကို အမျိုးသမီးများရော အမျိုးသားများပါ ပါဝင်လုပ်ကိုင်သင့်ကြသည်။

အမျိုးသမီးများသည် အမျိုးသားများနှင့် နိုင်ငံရေး၊ လူမှုရေး၊ စီးပွားရေးနယ်ပယ် အသီးသီးတွင် တန်းတူပါဝင်နိုင်ရန် လူ့အဖွဲ့အစည်းသည် အခွင့်အလမ်းများဖန်တီးပေးရန် လိုအပ်သည်။ အမျိုးသမီးများသည် အမျိုးသားများနှင့် တန်းတူအခွင့်အရေးရှိသည်ဟု မည်သို့ပင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ပြဌာန်းထားသော်လည်း အနေအထားအမျိုးမျိုးကြောင့် နောက်ကျကျန်ခဲ့ရသော အမျိုးသမီးများအတွက် အခွင့်အလမ်းများကို ဖန်တီးပေးမထားလျှင် တန်းတူအခွင့်အရေးဟူသော ပြဌာန်းချက်သည် စာရွက်ပေါ်မှာသာ ရှိနေမည်ဖြစ်သည်။ သို့ဖြစ်၍ မြန်မာနိုင်ငံရှိအမျိုးသမီးများသည် သဘာဝအရ ယဉ်ကျေးမှုဓလေ့ထုံးစံအရ၊ မိသားစုတာဝန်အရ စသဖြင့် အကြောင်းအမျိုးမျိုးကြောင့် တိုးတက်ဖွံ့ဖြိုးမှုတွင် နောက်ကျကျန်ခဲ့သော အမျိုးသမီးများကို တိုးတက်ဖွံ့ဖြိုးမှုအရ ရှေ့ရောက်နေသော အမျိုးသားများနှင့် တန်းတူနိုင်ရေးအတွက် တူညီသောအခွင့်အလမ်းများ ဖန်တီးပေးထားရန်လိုအပ်ပါသည်။ ဤအခြေခံမှနေ၍ လက်ရှိတည်ဆဲဥပဒေများကို ချဉ်းကပ်ကာ တူညီသောအခွင့်အလမ်းများကို ထိခိုက်စေသည့် ဥပဒေများရှိနေလျှင် ရုတ်သိမ်းသွားရန်ဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအသစ်ကို ကိုးကားပြီး နောက်ထပ်ပေါ်ပေါက်လာမည့် ဥပဒေများသည်လည်း ဤအချက်ကို ထင်ဟပ်ပြဌာန်းရန် လိုအပ်လာသည်။

အမျိုးသမီးများ နိုင်ငံရေးတွင် ပါဝင်မှုနည်းနေခြင်းမှာ လူ့အဖွဲ့အစည်း၏ ထောက်ခံအားပေးမှုနည်းနေခြင်းသည် အဓိကအချက်တချက်ဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံရှိ လူ့အဖွဲ့အစည်းမှ လက်ခံထားသော ဓလေ့ထုံးစံများအနက် အမျိုးသမီးများကို တန်ဖိုးထားသည်များ ရှိသကဲ့သို့၊ အချို့မှာ အမျိုးသမီးများကို အထင်ကြီးလေးစားမှုမရှိဘဲ နှိမ့်ချဆက်ဆံမှုများရှိနေသေးသဖြင့်လည်း အမျိုးသမီးများရှေ့သို့ ရောက်မလာဘဲ နောက်ကျကျန်ခဲ့ရသည်။ သို့ဖြစ်၍ အမျိုးသမီးများအနေဖြင့် ထိုသို့နှိမ့်ချဆက်ဆံမှုများကို ကျော်လွှားကာ နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးများကို ရရှိစားနိုင်ရေးအတွက် တိုင်းပြည်၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် မည်သို့ထည့်သွင်းပြဌာန်းသင့်သည်ကို စဉ်းစားရန် လိုအပ်လာသည်။

တချို့က ဥပဒေပြုလွှတ်တော်၊ အစိုးရအဖွဲ့များနှင့် တရားရုံးများတွင် အမျိုးသမီးများ ပါဝင်ခွင့် အာမခံချက်ရရှိနိုင်ရေးအတွက် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် အမျိုးသမီးအရေအ

တွက်သတ်မှတ်ပြဋ္ဌာန်းသင့်သည်။ သို့မှသာ အမျိုးသမီးထုအနေဖြင့် အခွင့်အလမ်းများရရှိလာပြီး ၎င်းတို့၏အရည်အချင်း အစွမ်းအစများကို ပိုမိုပြသနိုင်ခွင့်များရရှိလာမည်။ အခွင့်အလမ်းအတွက် နေရာအရေအတွက်များသတ်မှတ်ပေးမထားလျှင် မြန်မာနိုင်ငံ၏လက်ရှိပကတိအခြေအနေ၌ အမျိုးသမီးများနှင့် အမျိုးသားများ ယေဘုယျ တန်းတူအခြေအနေအောက်တွင်သာ ယှဉ်ပြိုင်ခွင့်ရမည်ဆိုပါက ဥပဒေပြုလွှတ်တော်၊ အစိုးရအဖွဲ့များနှင့် တရားရုံးများတွင် အမျိုးသမီးများပါဝင်နိုင်မှုအချိုးအစားမှာ များစွာနည်းနေမည်ဟု အဆိုပြုသူများရှိသည်။

အချို့ကလည်း တူညီသော အခွင့်အလမ်းဆိုသည်မှာ အမျိုးသမီးများအတွက် သီးခြားထည့်သွင်းပြဋ္ဌာန်းပေးခြင်းကို ဆိုလိုခြင်းမဟုတ်၊ အမျိုးသမီး အမျိုးသား တန်းတူရွေးကောက်ပွဲဝင်နိုင်ခွင့်၊ အစိုးရအဖွဲ့ဝင် ဝန်ကြီးများအဖြစ်လည်းကောင်း၊ သမ္မတအဖြစ်လည်းကောင်း တန်းတူရွေးချယ်ခံပိုင်ခွင့် စသည်တို့ကိုသာ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေက အာမခံပြဋ္ဌာန်းပေးထားလျှင်လုံလောက်သည်။ အမျိုးသမီးဦးရေ အရေအတွက်နေရာများ ထည့်သွင်းပြဋ္ဌာန်းပေးစရာမလို၊ အာဏာရှင်စနစ်မှ ဒီမိုကရေစီစနစ်သို့ ကူးပြောင်းနေစဉ်ကာလတွင် ပေါ်ပေါက်လာမည့် ဥပဒေပြုလွှတ်တော်၊ အစိုးရအဖွဲ့နှင့် တရားရုံးများတွင် တိုင်းပြည်၏ ပြဿနာပေါင်းစုံကို ဖြေရှင်းပေးနိုင်မည့် အရည်အချင်းရှိသူများ လိုအပ်နေသဖြင့် အမျိုးသမီးများကိုလည်း အရည်အချင်းရှိမှသာ နေရာယူခွင့်ပြုစေလိုသည်ဟု အဆိုပြုသူများလည်းရှိသည်။

တဘက်မှ ပြန်စဉ်းစားလျှင်လည်း နေရာအရည်အတွက်ကို ပုံသေသတ်မှတ်ပြဋ္ဌာန်းထားလျှင် သတ်မှတ်သည့်ရာခိုင်နှုန်းထက် ပိုမိုများပြားသော အရည်အချင်းရှိသည့် အမျိုးသမီးများပေါ်ထွက်လာပါက ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတည်မြဲနေသရွေ့ ထိုအမျိုးသမီးများအတွက် အခွင့်အရေးဆုံးရှုံးရပေမည်။ ထိုကဲ့သို့ သတ်မှတ်ပြဋ္ဌာန်းပေးခြင်းထက် အမျိုးသမီးများကို အမျိုးသားများနှင့် တူညီသောအခွင့်အလမ်းများ ဖန်တီးပေးရေးသည် ပို၍အခြေခံကျပြီး အရည်အချင်းရှိသော မည်သည့် အမျိုးသမီးမဆို ဥပဒေပြုလွှတ်တော်၊ အစိုးရအဖွဲ့နှင့် တရားရုံးများတွင် ပါဝင်နိုင်မည်။ သို့မှသာ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသည် မည်သည့် လူ့အလွှာကိုမျှ အထူးအခွင့်အရေးပေးထားရာ မရောက်တော့ဘဲ တန်းတူရေးကို အာမခံချက်ပေးနိုင်မည်ဟု ထောက်ပြသော ပညာရှင်များလည်းရှိသည်။

အမေရိကန်အခြေခံဥပဒေနှင့် ဩစတေးလျအခြေခံဥပဒေများတွင် အမျိုးသမီးများလွှတ်တော်ထဲပါဝင်နိုင်ရေးကို အခြေခံဥပဒေတွင် သတ်မှတ်ပြဋ္ဌာန်းထားခြင်းမရှိပေ။ ထို့ကြောင့် အမေရိကန်အထက်လွှတ်တော်တွင် အမျိုးသမီးအမတ် (၆၂) ယောက်ရှိပြီး အောက်လွှတ်တော်တွင် အမျိုးသမီးအမတ် (၁၄) ယောက်ရှိသည်။ ဩစတေးလျနိုင်ငံတွင် ပြည်နယ် (၇) ခုရှိသည်။ ပြည်နယ်တိုင်း၏ အထက်လွှတ်တော်နှင့် အောက်လွှတ်တော်တွင် အမျိုးသမီးလွှတ်တော်အမတ်များ ပါဝင်နေသည်ကိုတွေ့ရသည်။

တဖန် စစ်အာဏာရှင်စနစ်၏ ဖိနှိပ်အုပ်ချုပ်မှုအောက်တွင် အမျိုးသမီးများ ခံစားခဲ့ရသော ဒဏ်ရာဒဏ်ချက်များကို ပြန်လည်ကုစားမှုပေးနိုင်ရေး၊ နောင်ကို အလားတူဖိနှိပ်ရက်စက်မှုများ ထပ်မံမကြုံတွေ့ရစေရေး၊ ကြုံတွေ့လာလျှင်လည်း အမျိုးသမီးများကိုယ်တိုင် အရေးယူဆောင်ရွက်နိုင်သည့် အခွင့်အလမ်းများရှိစေရေးတို့အတွက်လည်း ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေရှုဒေသရာဇ်မှ စဉ်းစားအုတ်မြစ်ချပေးရန် လိုအပ်လာသည်။ ဤစဉ်းစားချက်များကို အခြေခံလျက်

အောက်ပါအကြောင်းရပ်များအပေါ်တွင် ပြည်သူလူထုအနေဖြင့် သဘောထားများ ထုတ်ဖော်တင်ပြသင့်သော အချိန်သို့ရောက်ပြီဖြစ်ပါသည်။

- (၁) မိမိတို့သဘောဆန္ဒအလျောက် ဖွဲ့စည်းပြီး၊ မည်သည့် နိုင်ငံရေးပါတီအဖွဲ့အစည်းများ၏ လက်အောက်ခံမျှမဟုတ်သော လွတ်လပ်သည့် အမျိုးသမီးအသင်းအဖွဲ့များ ဖွဲ့စည်းရပ်တည်လှုပ်ရှားလုပ်ဆောင်ခွင့်ကို ပြည်ထောင်စုဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင်ဖြစ်စေ၊ ပြည်နယ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများတွင်ဖြစ်စေ၊ ထည့်သွင်းပြဋ္ဌာန်းသင့် မသင့်။
- (၂) ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်တွင်ဖြစ်စေ၊ ပြည်နယ်လွှတ်တော်များတွင်ဖြစ်စေ အမျိုးသမီးများ၏ ပါဝင်မှုကို အာမခံချက်ပေးနိုင်ရန် ရာခိုင်နှုန်းအချိုးအစားဖြင့် ထည့်သွင်းပြဋ္ဌာန်း သင့် မသင့်။
- (၃) ပြည်ထောင်စုအစိုးရတွင်ဖြစ်စေ၊ ပြည်နယ်အစိုးရများတွင်ဖြစ်စေ အမျိုးသမီးများ ပါဝင်မှုကို အာမခံချက်ပေးနိုင်ရန် ဝန်ကြီးဦးရေ ရာခိုင်နှုန်းအချိုးအစားဖြင့် သတ်မှတ်သင့် မသင့်။ ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံမှာကဲ့သို့ အမျိုးသမီးရေးရာ ဝန်ကြီးဌာနတခု သီးခြားထားရှိသင့် မသင့်။
- (၄) ပြည်ထောင်စုတရားရုံးချုပ်တွင် ဖြစ်စေ၊ ပြည်နယ်တရားရုံးချုပ်များတွင်ဖြစ်စေ၊ ၎င်းတို့၏ လက်အောက်ခံတရားရုံးများတွင်ဖြစ်စေ၊ အမျိုးသမီးတရားသူကြီးများ ပါဝင်နိုင်ရေးကို ထည့်သွင်းပြဋ္ဌာန်းသင့် မသင့်။
- (၅) တောင်အာဖရိကနိုင်ငံ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေမှာကဲ့သို့ အစိုးရ၏ လက်အောက်ခံမဟုတ်ဘဲ သီးခြားကင်းလွတ်သော အမျိုးသမီးရေးရာကော်မရှင်တရပ် ဖွဲ့စည်းကာ ၎င်း၏လုပ်ပိုင်ခွင့်များကို ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ထည့်သွင်းပြဋ္ဌာန်းသင့် မသင့်။

(ဥ) သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးနှင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ

သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရန် အရေးကြီးပုံ

လူသားတို့သည် စီးပွားရေးအကျိုးအမြတ်ကို မျှော်ကိုး၍ သစ်တောထွက်ပစ္စည်းများနှင့် အဖိုးတန်သစ်များကို ခုတ်ဖြတ်ရောင်းခြင်းကြောင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ဆုတ်ယုတ်ပျက်စီးခြင်းများဖြစ်ပေါ်လာရသည်။ သစ်တောများကိုမှီခို၍ တောရိုင်းတိရိစ္ဆာန်မျိုးစုံတို့ ကျက်စားနေထိုင်ကြသည်။ လူသားများသည်လည်း သဘာဝသစ်တောများကို မှီခိုနေထိုင်ကြရသည်။ သစ်တောများကို ခုတ်ယူဖျက်ဆီးလိုက်သောအခါ တောရိုင်းတိရိစ္ဆာန်နှင့် သက်ရှိအမျိုးမျိုးတို့ ပြောင်းရွှေ့ရှားပါးသွားပြီး တိရိစ္ဆာန်များ မျိုးတုန်းနိုင်သည့် အန္တရာယ်ကျရောက်လာသည်။ သစ်တောများရှိခြင်းအားဖြင့် မြေဆီလွှာတိုက်စားခြင်း၊ မြေပြိုခြင်းတို့ကိုလည်း ကာကွယ်ပေးနိုင်သည်။ သစ်တောများမရှိတော့သည့်အခါတွင် မြေဆီလွှာများ ပျောက်ပျက် ကုန်ဆုံးသွားပြီး နောင်တချိန်တွင် စိုက်ပျိုးရေးအတွက် လွန်စွာအခက်အခဲဖြစ်လာနိုင်သည်။ ထို့အပြင် ရာသီဥတုဖောက်ပြန်မှုများလည်း ဖြစ်ပွားနိုင်သဖြင့် လူသားများအတွက်လည်း အကျိုးထိခိုက်နစ်နာရသည်။

မြစ်ချောင်းအင်းအိုင်များ ခန်းခြောက်သွားနိုင်ပြီး မိုးခေါင်ရေရှားမှုကြောင့် ကပ်ဆိုးကြီး ဆိုက်ရောက်လာနိုင်သည်။ ထိုအချိန်တွင် မြစ်ချောင်း၊ အင်းအိုင်ထဲတွင် နေထိုင်ကျက်စားသော ရေသတ္တဝါများလည်း ရှားပါးဆုံးရှုံးသွားမည်ဖြစ်ပါသည်။ ရာသီဥတု မူမမှန်ခြင်းများကြောင့် မြစ်ရေချောင်းရေများလျှံလာကာ မြို့များ၊ ရွာများ၊ နေအိမ်များ ရေလွှမ်းမိုးကာ မမျှော်လင့်သည့် ပျက်စီးဆုံးရှုံးမှုများ ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်ပါသည်။ သဘာဝတောမှ ဆေးမြစ်ဆေးနွယ်များ ရရှိပြီး ၎င်းသစ်တောများ ပျက်စီးဆုံးရှုံးသွားသည့်အချိန်တွင် ၎င်းဆေးမြစ်ဆေးပင်များကို ထပ်မံ၍ ရရှိနိုင်တော့မည်မဟုတ်ပါ။

ရေကာတာများတည်ဆောက်သည့်နည်းလမ်းဖြင့် တိုးတက်ဖွံ့ဖြိုးမှုကို ဖော်ဆောင်ရန် ကြိုးပမ်းရာ၌ တဘက်တွင် လျှပ်စစ်မီးများရရှိခြင်း၊ စက်ယန္တရားများ လည်ပတ်နိုင်ခြင်း စသည့် ကောင်းမွန်သည့်အကျိုးကျေးဇူးများ ရရှိနိုင်သော်လည်း ကျန်တဖက်တွင် ကြီးမားသော မြေငလျင်လှုပ်ခြင်း၊ သဘာဝအလှအပများ ပျက်စီးသွားခြင်း၊ ဝမ်းရောဂါများဖြစ်လာခြင်း၊ ရှေးရိုးထုံးတမ်းစဉ်လာ အမွေအနှစ်များ ပျောက်ကွယ်သွားခြင်း၊ ရွာပေါင်းများစွာ ပြောင်းရွှေ့နေထိုင်သွားရခြင်း စသည့်ကြီးမားသည့် သဘာဝအနေအထားဆုံးရှုံးမှုများ ဖြစ်လာနိုင်ပါသည်။ ထို့အပြင် အပူအအေးမမျှတမှုကြောင့် ကျန်းမာရေးများ ထိခိုက်လာနိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းကာကွယ်ရေးမှာ လွန်စွာမှ အရေးကြီးလှသည်။

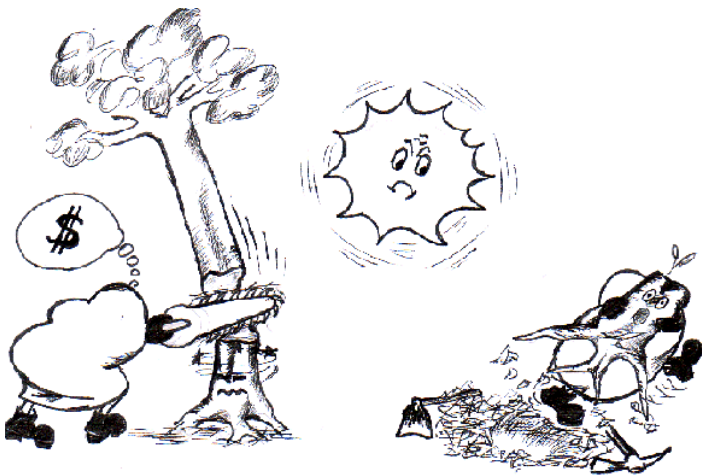
မြန်မာနိုင်ငံလက်ရှိသဘာဝပတ်ဝန်းကျင်အခြေအနေ

(၁၉၈၈) နဝတ အစိုးရတက်လာသောအခါ ပြဿနာမြောက်များစွာ ရင်ဆိုင်လာရပြီး ၎င်းပြဿနာများကို ဖြေရှင်းရန် ငွေကြေးမြောက်များစွာ လိုအပ်နေသည်။ ထို့ကြောင့် နိုင်ငံခြားမှ သစ်ကုန်သည်များကို ဖိတ်ခေါ်ကာ သစ်ထုတ်လုပ်ခွင့်လိုင်စင်များ ချပေးခဲ့သည်။ ထိုကုမ္ပဏီများမှ ရရှိသောငွေကြေးများဖြင့် လက်နက်ပစ္စည်းများကို ဝယ်ယူကာ တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေးအဖွဲ့ အစည်းများကို တိုက်ခိုက်ရာတွင် အသုံးပြုခဲ့သည်။^၁ ထို့နည်းတူစွာ လက်နက်ကိုင် တိုင်းရင်းသားအဖွဲ့အစည်းအတော်များများသည်လည်း ၎င်းတို့ချုပ်ကိုင်လွှမ်းမိုးထားနိုင်သော နယ်မြေများအတွင်းရှိသစ်များကို ထုတ်ယူရောင်းချကာ လက်နက်ပစ္စည်းများဝယ်ယူ၍ တော်လှန်ရေးအတွက် ပြန်လည်အသုံးပြုနေကြသည်။ အကျိုးဆက်အဖြစ် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ပျက်စီးဆုံးရှုံးမှုများ ဆက်တိုက်ဖြစ်ပေါ်လျှက်ရှိနေသည်။

နဝတ၊ နအဖ စစ်အစိုးရသည် နိုင်ငံတကာမှ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ကာကွယ်ထိန်းသိမ်းရန် ပေးအပ်သောရံပုံငွေများကို သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ကာကွယ်ထိန်းသိမ်းရေးအတွက် အသုံးမပြုပဲ စစ်အတွက်သာ အသုံးပြုလိုက်သဖြင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ကာကွယ်ရေးမှာ ထိရောက်အောင်မြင်သင့်သလောက် မအောင်မြင်ချေ။ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် သစ်တောဥပဒေ အခန်း (၁၀) တွင် ရှာဖွေခြင်း၊ ဖမ်းဆီးခြင်းနှင့် စီမံခန့်ခွဲရေးနည်းလမ်းအရ အရေးယူခြင်းကို ပုဒ်မ (၃၂) မှ (၃၆) အထိ ပြဋ္ဌာန်းထားသည်။ ပုဒ်မ (၃၃) (က) တွင် သစ်တောအရာရှိသည် သစ်တောထွက်ပစ္စည်းများ ဖမ်းဆီးရမိပါက အရေးယူရမည့် နည်းလမ်းအချို့ကို ပြဋ္ဌာန်းထားသည်။

သို့ရာတွင် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့်စပ်လျဉ်း၍ အရေးယူဆောင်ရွက်ရန် ဥပဒေပြဋ္ဌာန်းချက်များမှာ အားနည်းနေသည့်အပြင် **နအဖ** စစ်အစိုးရ အရာရှိများသည် သစ်မှောင်ခိုနှင့် သဘာဝသယံဇာတ ကုန်ကူးသူများထံမှ လာဘ်ငွေမြောက်များစွာ ရရှိစားသုံးထားသောကြောင့် ထိရောက်မှုမရှိချေ။ သစ်ကားများကို အစိုးရတာဝန်ရှိသူများက ဖမ်းမိသော်လည်း သစ်ထုတ်လုပ်သူများက လာဘ်ထိုးနိုင်သဖြင့် အပြစ်ပေးခြင်းမရှိသောကြောင့် သစ်ခိုးထုတ်မှုများ အဆမတန် ပိုမိုများပြားလာသည်ကို တွေ့ရသည်။

သစ်ကုန်သည်များသည်လည်း ငွေကြေးပေးလျှင် လွယ်ကူစွာ သစ်ထုတ်ယူသွားနိုင်သည့်အတွက် **နအဖ** စစ်အစိုးရ ထုတ်ထားသည့် မည်သည့် ဥပဒေများကိုမှ ကြောက်ရွံ့မှုမရှိတော့ပေ။ **နအဖ** အရာရှိများကိုယ်တိုင်ထုတ်ထားသည့် ဥပဒေများအား ၎င်းတို့ကိုယ်တိုင်

လိုက်နာမှုမရှိသည့်အတွက် ဥပဒေသည် စာအုပ်ထဲတွင်သာရှိပြီး အသက်မဝင်ဘဲဖြစ်နေသည်။ ဤသို့ဖြင့် ကချင်ပြည်နယ်အတွင်းရှိ သစ်များပြုန်းတီးလာမှုကြောင့် (၂၀၀၄) ခုနှစ် ဇူလိုင်လ (၁၈) ရက်မှ (၂၂) အထိ မြစ်ကြီးနားမြို့တွင် မြစ်ရေလျှံကာ မြစ်ကြီးနားတမြို့လုံး ရေလွှမ်းမိုး၍ ပြည်သူလူထုများ အိုးမဲ့ အိမ်မဲ့ သေကြေပျက်ဆီးသူများ၊ ဖျားနာသူများ ဘေးဒုက္ခများ အမျိုးမျိုးနှင့် ပျက်စီးဆုံးရှုံးမှုများ ကြုံတွေ့ခဲ့ရသည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် နှစ်စဉ်သစ်တောပြုန်းတီးမှု (၃.၂) ရာခိုင်နှုန်း ပျက်စီးနေသည်ဟု ပညာရှင်များက သုံးသပ်ဝေဖန်ထားသည်။ ကမ္ဘာတွင် ဘရာဇီး၊ အင်ဒိုနီးရှား၊ ပြီးလျှင်မြန်မာနိုင်ငံသည် တတိယအဆင့် သစ်တောအပြုန်းတီးဆုံးနိုင်ငံ ဖြစ်သည်ဟု (ပညာရှင်နော်မန် မိုင်ယာဖ်၏ ၁၉၉၁ ခုနှစ်) လေ့လာဆန်းစစ်ချက်အရ တွေ့ရှိရသည်။^၂

အနာဂတ်တွင် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆုံးရှုံးမှုထပ်မံ၍ မဖြစ်ပေါ်ရန် ဥပဒေနှင့်အညီ ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေး

ဤကဲ့သို့ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်များပျက်စီးဆုံးရှုံးကာ မမျှော်လင့်သည့် သဘာဝ အန္တရာယ်များ အနာဂတ်တွင် ထပ်မံ၍ မဖြစ်ပေါ်စေရန် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် အခြား သက်ဆိုင်သောဥပဒေများ တိတိကျကျပြဋ္ဌာန်းထားရှိရန် လိုအပ်လာသည်။ ထိုဥပဒေများ နှင့်အညီ အရေးယူဆောင်ရွက်နိုင်ရန်အတွက် ကောင်းမွန်သည့် ပြည်ထောင်စုအစိုးရနှင့် ပြည် နယ်အစိုးရများ တည်ရှိပါမှလည်း ထိရောက်စွာကာကွယ်စောင့်ရှောက်နိုင်မည်။ ထို့ပြင် ပြည်ထောင်စုအစိုးရအဖွဲ့ဝင်များဖြစ်စေ၊ ပြည်နယ်အစိုးရ အာဏာပိုင်များဖြစ်စေ နိုင်ငံခြားမှ သဘာဝသယံဇာတထုတ်လုပ်ရောင်းချသော ကုမ္ပဏီများ၊ နိုင်ငံခြားသစ်ကုမ္ပဏီများထံမှ လာဘ်ငွေများကိုလက်ခံကာ မိမိတို့ဒေသများအတွင်းရှိ သစ်နှင့် အခြားသဘာဝသယံဇာတ များကို သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်အား ထိခိုက်စေနိုင်လောက်သည်အထိ ရောင်းစားပစ်ခြင်းများ ထပ်မံမပြုစေရန် အမျိုးသားအကတိလိုက်စားမှု ဆန့်ကျင် တိုက်ဖျက်ရေးကော်မရှင်ကဲ့ သို့သော အစိုးရလက်အောက်ခံမဟုတ်သည့် အာဏာပိုင်အဖွဲ့အစည်းများ၊ သဘာဝပတ် ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာပညာပေးရေးနှင့် ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေး လုပ်ငန်းများလုပ်ဆောင်သည့် အစိုးရမဟုတ်သည့် အဖွဲ့အစည်းများ၊ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် သုတေသနလုပ်ငန်းစဉ်များ၊ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ပြုန်းတီးစေမည့် သတင်းမှန်သမ္မတီ ထုတ်ဖော်တင်ပြနေမည့် လွတ်လပ် သည့် သတင်းဌာနများလည်းရှိဖို့ရန် လိုအပ်ပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံသဘာဝပတ်ဝန်းကျင်များ အကြီးအကျယ်ပျက်စီးဆုံးရှုံးရာတွင် ထိခိုက် ခံစားနေရသူများမှာ အဓိကအားဖြင့် ဒေသခံပြည်သူလူထုများဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် ပြဿ နာမှာ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ကို ထိန်းသိမ်း၊ ကာကွယ်၊ စောင့်ရှောက်၊ အသုံးပြုရေးလုပ် ငန်းများလုပ်ဆောင်ရာ၌ ပြည်သူလူထု၏ပါဝင်ပတ်သက်မှုကို လုံးဝငြင်းပယ်ဥပေက္ခာပြုထား ခြင်းဖြစ်သည်။ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်အတွက် အရေးကြီးဆုံးဖြစ်သော သစ်တောများနှင့် အခြားသယံဇာတပစ္စည်းများကို မည်သို့အသုံးပြုမည်ကို ဆုံးဖြတ်လုပ်ကိုင်နေသူများမှာ နအဖ၊ စစ်အစိုးရအာဏာပိုင်များနှင့် အခြားဒေသဆိုင်ရာ လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်း အာဏာပိုင်များသာဖြစ်လျက်ရှိသည်။ ဒေသခံဖြစ်သော အခြေခံပြည်သူလူထုထံမှ သဘော ထားတောင်းခံခြင်း၊ အခြေခံ ပြည်သူလူထုများနှင့် ညှိနှိုင်းတိုင်ပင်ခြင်းများ လုံးဝလုပ်ဆောင် ခြင်းမရှိကြပေ။

တရုတ်ပြည်ယူနန်နယ်တွင် (၁၉၉၆) ခုနှစ် သစ်ထုတ်ယူခွင့်ကို တားမြစ်ပိတ်ပင် ခဲ့သည်။ ထိုင်းနိုင်ငံတွင် သစ်ထုတ်လုပ်ခွင့်ကို တနိုင်ငံလုံးအတိုင်းအတာအရ (၁၉၈၈) ခုနှစ်မှ စတင်၍လုံးဝပိတ်ပင်တားမြစ်ခဲ့သည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ပျက်စီး ဆုံးရှုံးမှုများကြောင့် ထိုင်းနိုင်ငံတောင်ပိုင်းဒေသတွင် ကြီးမားသော ရေလွှမ်းမိုးမှုများဖြစ်ပေါ်ကာ အမြောက်အမြား ပျက်ဆီးဆုံးရှုံးခဲ့သောကြောင့်ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ထိုင်းနိုင်ငံဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေပုဒ်မ (၇၉) တွင် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ထိန်းသိမ်း၊ ကာကွယ်၊ စောင့်ရှောက်၊ အသုံးပြုရာ၌ ပြည်သူလူထု၏ ပါဝင်ပတ်သက်မှုကို နိုင်ငံတော်အနေဖြင့် တိုးမြှင့်ဖော်ဆောင် ရမည်ဟု အတိအလင်း ထည့်သွင်းပြဋ္ဌာန်းလာခဲ့သည်။ အကျိုးဆက်အဖြစ် ထိုင်းနိုင်ငံ ပြည်သူ

လူထုများသည် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ ပညာပေးရေး၊ သုတေသန၊ ကာကွယ် စောင့်ရှောက်ရေး စသောလုပ်ငန်းများကို အဖွဲ့အစည်းများ ဖွဲ့စည်းကာ လွတ်လွတ်လပ်လပ်ရှာလုပ်ဆောင်ခွင့်ရလာကြသည်။ အစိုးရအရာရှိများ၊ ဒေသဆိုင်ရာ အာဏာပိုင်များ၏ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ စီမံခန့်ခွဲမှု ညံ့ဖျင်းမှုများကို ထောက်ပြလာနိုင်ကြသည်။ နိုင်ငံခြားကုမ္ပဏီပိုင် စက်ရုံများကြောင့် လူထု၏ကျန်းမာရေး ထိခိုက်ပျက်ပြားစေမှုများအတွက် တရားရုံးများတွင် ထိရောက်စွာ တရားစွဲဆိုကာ လျော်ကြေးများ တောင်းနိုင်လာကြသည်။

သို့ဖြစ်၍ မြန်မာနိုင်ငံတွင် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ကို ထိရောက်စွာကာကွယ်စောင့်ရှောက်နိုင်ရေးအတွက် လိုအပ်နိုင်မည့် အချက်မှန်သမျှကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားကာ ဥပဒေစိုးမိုးရေး၏ အခြေခံဖြစ်သော ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် မည်သို့ထည့်သွင်းပြဋ္ဌာန်းသင့်သည်ကို ပြည်သူလူထုအနေဖြင့် သဘောထားထုတ်ဖော်တင်ပြရန် အချိန်ရောက်ပြီဖြစ်ပါသည်။

(၄) တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏ ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့်ကို ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့်အညီ ကျင့်သုံးခြင်း

ပြည်ထောင်စုနိုင်ငံတစ်ခုအတွက် ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့်ဆိုသည်မှာ အမျိုးသားရေးလက္ခဏာသတ်မှတ်ချက်များနှင့်ညီညွတ်သော အမျိုးသားလူမျိုးများ သို့မဟုတ် ဖွဲ့စည်းမှု ယူနစ်များ (**Constituent Units**) သည် ပြည်နယ်အနေဖြင့် ပြည်ထောင်စုနိုင်ငံအတွင်း၌ ပါဝင်နေလျှင် ၎င်းတို့၏ ဥပဒေပြုရေး၊ အုပ်ချုပ်ရေး၊ တရားစီရင်ရေး အာဏာကျင့်သုံးပိုင်ခွင့်ကို ဆိုလိုသည်။

သမိုင်းကြောင်းနောက်ခံ

မြန်မာနိုင်ငံတွင် တိုင်းရင်းသားများဖြစ်ကြသော ကချင်၊ ကရင်၊ ကရင်နီ၊ ချင်း၊ ရှမ်း၊ မွန်၊ ဗမာ၊ ရခိုင် အစရှိသော လူမျိုးများတို့မှာ ဌာနေတိုင်းရင်းသားများဖြစ်ပြီး ရှေးပဝေသနီပဒေသရာဇ် ခေတ်ကာလကတည်းက ကိုယ့်ဘုရင် စော်ဘွား၊ ဒူးဝါး၊ စောဖျာ စသည်တို့ဖြင့် လွတ်လပ်စွာနေထိုင်လာခဲ့ကြသည်။ တဦးအပေါ်တစ်ဦး လက်အောက်ခံမဟုတ်ကြပေ။ ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့် အပြည့်အဝရှိခဲ့သည်။

အင်္ဂလိပ်ကိုလိုနီ လက်အောက်မှ လွတ်လပ်ရေး ကြိုးပမ်းသည့်အချိန်တွင် ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းနှင့် ရှမ်း၊ ကချင်၊ ချင်းခေါင်းဆောင်များ အမြော်အမြင်ကြီးစွာဖြင့် တိုင်ပင်ဆွေးနွေးကြပြီးမှ ပြည်ထောင်စုတစ်ခုအဖြစ် ဖွဲ့စည်းပြီး စုပေါင်းနေထိုင်နိုင်ကြရေးအတွက် သမိုင်းဝင်ပင်လုံစာချုပ်ကိုချုပ်ဆိုခဲ့ကြခြင်းဖြစ်သည်။ ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းကျဆုံးသွားပြီးနောက်တွင် အတည်ပြုပေါ်ပေါက်လာသော ၁၉၄၇ ခုဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသည် ပင်လုံစိတ်ဓါတ် အခြေခံမှုမှ သွေဖီအားနည်းသွားခဲ့ကာ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ မျှော်မှန်းသည့် အမျိုးသားတန်းတူရေးနှင့် ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့်ကို ဖော်ဆောင်ပေးနိုင်ခဲ့ခြင်းမရှိဟု ဝေဖန်သုံးသပ်ခဲ့ကြသည်။ ထို့အပြင် လွတ်လပ်ရေးရရှိပြီးနောက် ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံအခြေခံဥပဒေ အသက်ဝင်လာပြီး မကြာမီမှာပင် နိုင်ငံရေးပါတီများ လွတ်လပ်စွာရပ်တည်လှုပ်ရှားခွင့်ကိုပါ ဖိနှိပ်မှုများရှိလာသောအခါ ပြည်တွင်းစစ်မီး စတင်လောင်ကျွမ်းခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။

၁၉၄၇ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ လွတ်လပ်သော တရားစီရင်ရေးစနစ်ကို ကျင့်သုံးပြီး တဦးချင်း၏အခြေခံလွတ်လပ်မှုများကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ကာ ဥပဒေစိုးမိုးရေး အခြေခံကို ဖော်ဆောင်ပေးနိုင်ခဲ့ခြင်းကြောင့် အကျိုးဆက်အဖြစ် တိုင်းပြည်စီးပွားရေး တိုးတက်ဖွံ့ဖြိုးမှုများရှိခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် ဗမာလူမျိုး အများစုနေထိုင်သော နယ်မြေဒေသကို ပြည်မအဖြစ်သတ်မှတ်ကျင့်သုံးခဲ့ခြင်း၊ စီးပွားရေးခံစားခွင့်များကို ခွဲဝေရာ၌ မမျှမတ ဖြစ်ခဲ့ခြင်းများ အပါအဝင် လူမျိုးရေးအရတန်းတူမှုကို ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့်အညီ ကျင့်သုံးရန် ကြိုးပမ်းရာ၌ အားနည်းချက်များ အမြောက်အမြားရှိခဲ့သည်။ ၁၉၇၄ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသည် ဆိုရှယ်လစ်အသွေးအရောင်နောက်ခံတွင် စစ်အုပ်စုလူတစ်စုနေပြီး ပြည်သူလူထုတစ်ရပ်လုံးအပေါ်စိုးမိုးအုပ်စိုးနိုင်ရေးအတွက် ဖော်ဆောင်ပေးထားသော ဖွဲ့စည်းပုံဖြစ်ခဲ့သည်။ အကျိုးရလဒ်အဖြစ် မြန်မာနိုင်ငံသည် လွတ်လပ်ရေးရပြီးနောက်ပိုင်း စီးပွားရေးအရ ခေါင်းမော်ခဲ့သော အဆင့်မှ ကမ္ဘာ့အဆင်းရဲဆုံးနိုင်ငံစာရင်းဝင် အဆင့်သို့ ကျဆင်းသွားခဲ့ရပြီး ရှစ်လေးလုံးလူထုအုံကြွမှုကြီးပေါ်ပေါက်ကာ ၁၉၇၄ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေမှာ နိဂုံးချုပ်သွားခဲ့ရသည်။

အချုပ်အားဖြင့်ဆိုရလျှင် လူတဦးချင်းစီ၏ အခြေခံလွတ်လပ်မှုနှင့် ဒီမိုကရေစီအခွင့်အရေးများ၊ တိုင်းရင်းသားများ၏ ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့် အခွင့်အရေးများကို ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့်အညီ မည်သို့ ပြဋ္ဌာန်းကာကွယ်စောင့်ရှောက်သင့်သည်ဟူသောအချက်မှာ ယနေ့ မြန်မာနိုင်ငံလူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ရပ်လုံး ရင်ဆိုင်နေရသည့် အဓိကပြဿနာကြီးဖြစ်သည်။ ထိုအခွင့်အရေးများကို အနာဂတ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် သင့်တင့်လျောက်ပတ်စွာ ထည့်သွင်းပြဋ္ဌာန်းပြီး လက်တွေ့ ဖော်ဆောင်နိုင်မှသာ မြန်မာနိုင်ငံသည် ငြိမ်းချမ်းမှု၊ လွတ်လပ်မှု၊ နှင့် တရားမျှတမှုတို့ကို ခံစားနိုင်မည်ဖြစ်ပြီး တိုးတက်ဖွံ့ဖြိုးသော ပြည်ထောင်စုနိုင်ငံဖြစ်လာနိုင်ဖွယ် ရှိသည်။

ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့်နှင့်ခွဲထွက်ခွင့်

ယနေ့မြန်မာနိုင်ငံတွင် တိုင်းရင်းသားအဖွဲ့အစည်းများ၊ ခေါင်းဆောင်များအားလုံးနီးပါးသည် ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့်ဟူသည်ကို ၎င်းတို့ရရှိသင့်သော နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးတရပ်အဖြစ် လက်ခံကြသည်။ ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့်ရရှိရေးဟူ၍ ကြွေးကြော်ကာ နှစ်ပေါင်းဆယ်စုနှစ်အချို့ကြာသည်အထိ တိုက်ပွဲဝင်လျက်ရှိသော လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းအမြောက်အမြားလည်း ရှိနေဆဲဖြစ်သည်။

ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့်ဟူသော ဝေါဟာရနှင့်ပတ်သက်၍ နိုင်ငံရေးနယ်ပယ်တွင်သော်လည်းကောင်း၊ ဥပဒေနယ်ပယ်တွင်လည်းကောင်း၊ တိကျသော အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုမှုမရှိသေးဘဲ အငြင်းပွားနေဆဲဖြစ်သည်။ ထိုဝေါဟာရကို ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂ ပဋိညာဉ်စာတမ်း (The Charter of the United Nations) နှင့် အခြားနိုင်ငံတကာ လူ့အခွင့်အရေးဥပဒေများတွင် ထည့်သွင်းသုံးစွဲထားသော်လည်း တိကျသောအဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုမှု မလုပ်နိုင်ခြင်းအပေါ် အချို့က ဝေဖန်ကြသည်။ အဓိကအငြင်းပွားရသောအချက်မှာ ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့်တွင် ခွဲထွက်ခွင့် ပါ မပါဆိုသည့်အချက်တွင်ဖြစ်သည်။ ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့်ကို အတိအကျ အဓိပ္ပါယ်

ဖွင့်ဆိုလိုက်လျှင် ကောင်းကျိုးထက် ဆိုးကျိုးများ ပိုလာနိုင်ဖွယ်ရာရှိသည်ဟု ကုလသမဂ္ဂလူ့ အခွင့်အရေးကော်မတီက မှတ်ချက်ချခဲ့ဖူးသည်။

မြန်မာနိုင်ငံရှိ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးအသီးသီးက ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့်နှင့်စပ်လျဉ်း၍ ၎င်းတို့၏ နိုင်ငံရေးကံကြမ္မာကို ၎င်းတို့ဖာသာ ဖြေရှင်းခွင့်အခွင့်အရေးဟု ယေဘုယျအားဖြင့် လက်ခံထားကြသည်။ ထိုအခွင့်အရေးတွင် ခွဲထွက်ခွင့် ပါ။ မပါနှင့်ပတ်သက်၍ အမျိုးမျိုးသော ယူဆချက်များရှိနေကြသည်။

ခွဲထွက်ခွင့်ကို ပြည်ထောင်စုဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ထည့်သွင်း ပြဋ္ဌာန်းသင့်ကြောင်း

လူတိုင်းချင်းစီသည် မိမိ၏ ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့်ကိုကျင့်သုံးရာတွင် တဦးနှင့်တဦး မတူ ကွဲပြားခြားနားသည်။ လူ့အဖွဲ့အစည်းတခုလုံး ပြည်ထောင်စုတခုလုံးဆိုလျှင် မတူညီမှုများ သာ၍ပင်ဖြစ်ပေါ်နေမည်။ ထိုမတူညီမှုများကို တဦးချင်း (သို့) တဖွဲ့ချင်းအလိုက် စနစ်တကျ စုပေါင်းထားနိုင်ခြင်းသည် ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့်ကို စနစ်တကျ ကျင့်သုံးခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့်ဟူသည်မှာ ခွဲထွက်ခွင့်ပါဝင်မှသာ အဓိပ္ပါယ်ပြည့်စုံသဖြင့် ခွဲထွက်ခွင့် အခွင့်အရေးကို ပြည်ထောင်စုဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် အတိအလင်းထည့်သွင်း ပြဋ္ဌာန်းသင့်သည်။ ယင်းသို့ ပြဋ္ဌာန်းထားခြင်းအားဖြင့် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများမှာ စိတ်ဓါတ်ရေးရာအရလည်း လုံခြုံမှုရှိမည်ဖြစ်ပြီး အုပ်ချုပ်နေသော ပြည်ထောင်စုအစိုးရသည်လည်း ပြည်ထောင်စုအဖွဲ့ဝင်ပြည်နယ်များ ခွဲထွက်သွားမည်ကိုစိုးရိမ်သဖြင့် ဖိနှိပ်မှုများလုပ်ဆောင်ရလိမ့်မည် မဟုတ်ပေ။ အကယ်၍ ယင်းသို့ ပြဋ္ဌာန်းထားပါလျက် လူမျိုးတမျိုးက အခြားလူမျိုးတမျိုးကို ဖိနှိပ်မှုများ ရှိလာပါက သို့မဟုတ် ပြည်ထောင်စုအစိုးရက ပြည်ထောင်စုအဖွဲ့ဝင် ပြည်နယ်များအပေါ် ဖိနှိပ်မှုများရှိလာပါက မတတ်သာသည့်အဆုံးတွင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့်အညီ ခွဲထွက်ခွင့်ကို တရားဝင်ဖော်ဆောင်ခြင်းအားဖြင့် မိမိတို့တိုင်းရင်းသားလူမျိုးအသီးသီးသည် မိမိတို့အခွင့်အရေးကို ဥပဒေနှင့်အညီ စနစ်တကျ ကျင့်သုံးခွင့်ရနိုင်မည်ဖြစ်သည်။

၁၉၄၇ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ခွဲထွက်ခွင့်ကို အောက်ပါအတိုင်း ပြဋ္ဌာန်းပါရှိခဲ့သည်။

အခန်း (၁၀) ခွဲထွက်နိုင်သော အခွင့်အရေး

၂၀၁။ ။ ဤအခြေခံဥပဒေ၌သော်လည်းကောင်း၊ ပုဒ်မ ၁၉၉ အရ ပါလီမန်ကပြုသော အက်ဥပဒေ၌သော်လည်းကောင်း အခြားပြဋ္ဌာန်းချက်ပြုထားခြင်းမရှိလျှင် အောက်၌ပြဋ္ဌာန်းထားသော စည်းကမ်းချက်များနှင့်အညီ၊ ပြည်ထောင်စုနိုင်ငံမှ ခွဲထွက်နိုင်ရန် ပြည်နယ်တိုင်း၌ အခွင့်အရေးရှိရမည်။

၂၀၂။ ။ ဤအခြေခံဥပဒေအာဏာတည်သည့်နေ့မှ ဆယ်နှစ်အတွင်း ခွဲထွက်နိုင်သော အခွင့်အရေးကို အသုံးမပြုရ။

ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းကိုယ်တိုင်ကပင်လျှင် လက်ခံ၍ ခွဲထွက်ခွင့်ကို ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ထည့်သွင်းပြဋ္ဌာန်းခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့်မိမိတို့တိုင်းရင်းသား ခေါင်းဆောင်များ နိုင်ငံ

ရေးဦးဆောင်လှုပ်ရှားခွင့်ရသောခေတ်တွင် မူလရရှိထားပြီးသော အခွင့်အရေးပါ ဆုံးရှုံးသွားမည်ဆိုလျှင် မသင့်လျော်၊ သို့ဖြစ်၍ အနာဂတ်ပြည်ထောင်စုဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ရေးဆွဲရာတွင် ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့်တွင် ခွဲထွက်ခွင့်ပါ ပါဝင်ကြောင်းကို ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် အတိအလင်း ထည့်သွင်းပြဋ္ဌာန်းသင့်သည် — အစရှိသဖြင့် တင်ပြသူများရှိသည်။

ခွဲထွက်ခွင့်ကို ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ထည့်သွင်းပြဋ္ဌာန်းရန် မသင့်ကြောင်း။

အခြေခံဥပဒေတွင် ရေးထားသည်ဖြစ်စေ၊ မရေးသားထားသည်ဖြစ်စေ၊ ပြည်ထောင်စုအဖွဲ့ဝင်ပြည်နယ်တခု သို့မဟုတ် လူမျိုးတမျိုးသည် အမှန်တကယ် ခွဲထွက်ချင်လာပြီဆိုလျှင် တားဆီး၍ရနိုင်မည်မဟုတ်။ ထို့ကြောင့် အခြေခံဥပဒေတွင် ပြဋ္ဌာန်းထားခြင်း၊ မပြဋ္ဌာန်းထားခြင်းမှာ အဓိကမဟုတ်။ ၎င်းတို့၏ နိုင်ငံရေးလိုအပ်ဆန္ဒသာ အဓိကဖြစ်သည်။ ခွဲထွက်ခွင့်သည် အခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ ပြဿနာမဟုတ်။ နိုင်ငံရေးပြဿနာသာဖြစ်သည်။ ပြည်ထောင်စုကြီးသည် ခွဲထွက်ချင်လောက်အောင်စည်းရုံးမှု ပြုကွဲနေလျှင်၊ ခွဲထွက်နိုင်လောက်သည့် ပြည်တွင်း ပြည်ပအင်အားအခြေအနေပေးလျှင်လည်း ခွဲထွက်သွားကြမည်သာဖြစ်သည်။

သာဓကအားဖြင့် ယူနိုက်တက်ကင်းဒမ်း (ခ) ဗြိတိန်နိုင်ငံတွင် ခွဲထွက်ပိုင်ခွင့်ကို ရေးသားထားဖို့မဆိုထားဘိ။ စာဖြင့်ရေးသားထားသော အခြေခံဥပဒေပင်မရှိ။ တပြည်ထောင်နိုင်ငံလည်းဖြစ်သည်။ သို့သော် တောင်အိုင်ယာလန်နိုင်ငံ ခွဲထွက်ခဲ့သည်ကို တားဆီး၍မရပေ။ ပါကစ္စတန်နိုင်ငံသည် အခြေခံဥပဒေရှိရာ ခွဲထွက်ပိုင်ခွင့် ပြဋ္ဌာန်းမထားချေ။ သို့သော် မကျေနပ်မှုများကြီးမားလာ၍ ပြည်တွင်းပြည်ပအခြေအနေကလည်း ပေးလာသောအခါ ခွဲထွက်ပြီး၊ လက်ရှိ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံ ထူထောင်ခဲ့သည်။ လောလောဆယ် ဆိုဗီယက်ပြည်ထောင်စုမှ ပြည်နယ် (၁၅) ခုသည် ခွဲထွက်ကြကုန်သည်။ သို့သော် အခြေခံဥပဒေတွင် ခွဲထွက်ခွင့်ပေးထားခြင်းသည် အကြောင်းရင်းမဟုတ်။ ပြည်ထောင်စုဟု အမည်တပ်ထားခဲ့သော်လည်း ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုတင်းကြပ်လွန်းစွာ ကျင့်သုံးခဲ့သောကြောင့် ခွဲထွက်လိုသောစိတ်၊ မူလကပင် ကိန်းအောင်းနေပြီးဖြစ်ရာ အခြေအနေပေးသည့်အခါတွင် ၎င်းအခွင့်အရေးကို သုံးလာခြင်းဖြစ်သည်။ ယူဂိုဆလားဗီးယားတွင် “ ခွဲထွက်ပိုင်ခွင့် ” ပြဋ္ဌာန်းထားခြင်းမရှိပါ။ ယခုခွဲထွက်ကုန်ကြသည်။ ထို့ကြောင့် အခြေခံဥပဒေတွင် “ ခွဲထွက်ပိုင်ခွင့် ” ပြဋ္ဌာန်းခြင်းသည် အဓိကမဟုတ်၊ ခွဲထွက်ချင် လောက်အောင် စည်းရုံးမှုပြုကွဲခြင်းသည်သာ အဓိကဖြစ်ကြောင်း ပေါ်လွင်သည်။

(“ ဦးရွှေအုံး ” ရေး - တတိယ ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတော်သို့

ဘယ်တော့ ဘာကြောင့် ဘယ်လို - စာမျက်နှာ ၉၀)

ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ခွဲထွက်ခွင့်ကို ထည့်သွင်းပြဋ္ဌာန်းထားလျှင် အချို့လူမျိုးရေးအစွန်းရောက်သမားများသည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို ကိုင်ပြီး လှုံ့ဆော်လာနိုင်သဖြင့် ပြည်ထောင်စုမှ ပြည်နယ်တခု၏ သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အချို့၏ ခွဲထွက်ရေးအတွက် လှုပ်ရှားမှုများပေါ်လာနိုင်သောကြောင့် ပြည်ထောင်စု မတည်မငြိမ် ဖြစ်နိုင်သည်။ ထို့အပြင် ခွဲထွက်ရေးပြဿနာမှာ ပြည်ထောင်စုအဖွဲ့ဝင်ပြည်နယ်တခု သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အချို့က ပြည်ထောင်စုတခုလုံးမှခွဲထွက်ရန် ကြိုးပမ်းမှုများရှိလာနိုင်သကဲ့သို့ ပြည်ထောင်စုအဖွဲ့ဝင် ပြည်နယ်တခု

အတွင်းမှာပင် ပြည်နယ်ရရှိသော လူမျိုးကြီးတစ်ခု၏ ကြီးစိုးမှုအောက်မှ ပြည်နယ်မရရှိသော လူမျိုးငယ်တစ်ခုက ခွဲထွက်ရန် ကြိုးပမ်းမှုများလည်း ပေါ်ပေါက်လာနိုင်သဖြင့် ပြည်ထောင်စုကြီး ပို၍ မတည်မငြိမ်ဖြစ်လာနိုင်သည်။ ယင်းသို့ဖြစ်လျှင် ပြည်ထောင်စုကြီးကို တည်ငြိမ်အောင် စွမ်းဆောင်ထားနိုင်ပါသည်ဟု ကြွေးကြော်လေ့ရှိသော စစ်တပ်ကို နောက်တခါ အာဏာပြန် သိမ်းရန် အခွင့်အလမ်းဖော်ဆောင်ပေးသည့်သဘော ရောက်သွားနိုင်သည်။

မြန်မာနိုင်ငံသမိုင်းအတွေ့အကြုံအရ ၁၉၄၇ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ခွဲထွက် ခွင့်ကို ထည့်သွင်းပြဋ္ဌာန်းခဲ့ခြင်းသည်ပင်လျှင် ပြဿနာကြီး ဖြစ်ခဲ့သည်။ ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင် စုစစ်စစ်ဖြစ်နိုင်ရေးအတွက် ကြိုးပမ်းခဲ့ကြသော ရှမ်းခေါင်းဆောင်များ၏ အဓိကလှုပ်ရှားမှုကြီး ကို ဖုံးကွယ်ကာ ခွဲထွက်ရေးလှုပ်ရှားမှု အစိတ်အပိုင်းအချို့လောက်ကို မီးမောင်းထိုးပြပြီး ပြည်ထောင်စုကြီးပြိုကွဲတော့မယောင် ခြိမ်းခြောက်၍ စစ်တပ်က အာဏာသိမ်းခွင့်ရသွားခဲ့ သည်။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ခွဲထွက်ရေးကို ထည့်သွင်းပြဋ္ဌာန်းလျှင် ထိုဖြစ်ရပ်မျိုး နောက်တကြိမ် ထပ်မံဖြစ်ပွားနိုင်သည်။ သို့ဖြစ်၍ ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့်တွင် ခွဲထွက်ခွင့်ပါဝင် ကြောင်းဖြင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် အတိအလင်း ထည့်သွင်းပြဋ္ဌာန်းထားလျှင် ကောင်း ကျိုးထက် ဆိုးကျိုးကို ဖိတ်ခေါ်ရာ ရောက်နိုင်သည်။ ယနေ့ကမ္ဘာပေါ်၌ မည်သည့် နိုင်ငံတွင်မျှ ခွဲထွက်ခွင့်ကို ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ထည့်သွင်း ပြဋ္ဌာန်းပေးထားခြင်းမရှိတော့။ သို့ဖြစ်၍ အနာဂတ် မြန်မာနိုင်ငံဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ခွဲထွက်ခွင့်ကို ထည့်သွင်းပြဋ္ဌာန်းပေးရန် မလိုအပ်ပါ —အစရှိသဖြင့်လည်း တင်ပြသူများရှိသည်။

ခွဲထွက်ခွင့်ကို ကျင့်သုံးခြင်းနှင့် လူထု၏ဆန္ဒသဘောထား

နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်များ၊ ပါတီများ၊ အဖွဲ့အစည်းများက ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့်နှင့်စပ် လျဉ်း၍ အဓိပ္ပါယ်အမျိုးမျိုးဖွင့်ဆိုနေသော်လည်း ထိုအခွင့်အရေးကို ပိုင်ဆိုင်သူများမှာ ပြည်သူ များသာဖြစ်သည်။ ခွဲထွက်မှုကို နိုင်ငံရေးပါတီတရပ်၊ အစိုးရတရပ်က ပြည်သူလူထုထောက်ခံ မှုမရှိဘဲ ဆုံးဖြတ်၍မရနိုင်ပါ။ ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုနိုင်ငံတစ်ခုဖြစ်သော ကနေဒါနိုင်ငံတွင် ၁၉၉၅ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလက ပြည်ထောင်စုမှ ကွဲသွားပြည်နယ် ခွဲထွက်မည်ဟု ကြွေး ကြော်ကာ မဲဆွယ်စည်းရုံးခဲ့သော နိုင်ငံရေးပါတီအနိုင်ရလာသောအခါ ခွဲထွက်ရေးကိစ္စ တ ကယ်လက်တွေ့အကောင်အထည်ဖော်ရန်အတွက် လူထုဆန္ဒခံယူပွဲကျင်းပခဲ့သည်။ လူထုက အာဏာရ ထိုနိုင်ငံရေးပါတီနှင့်ဆန့်ကျင်ပြီး ခွဲထွက်ရေးဘက်က မဲပေးခဲ့ကြသဖြင့် ယနေ့ တိုင် ကွဲသွားပြည်နယ်သည် ကနေဒါပြည်ထောင်စုတွင် ပါဝင်ဖွဲ့စည်းနေသည်ကို တွေ့ရ သည်။ ထို ကနေဒါအတွေ့အကြုံက ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့် အမှန်တကယ် ကျင့်သုံးနိုင်ခွင့်ရှိသူ များမှာ ပြည်သူများသာဖြစ်ကြောင်း အတိအလင်းပြသလိုက်သည်။

ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့်အညီ ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့်ကို ကျင့်သုံးခြင်း

ပြည်ထောင်စုတည်ဆောက်ရန် ကြိုးပမ်းခြင်းမှာ ပေါင်းစည်းခြင်း၏သင်္ကေတ ဖြစ်သဖြင့် ခွဲထွက်ရေး မထွက်ရေးကိစ္စကို ဇောင်းပေးစဉ်းစားခြင်းမပြုသင့်ဘဲ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ

လိုလားသော ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့်ကို ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် လက်တွေ့အရ တတ်နိုင်သမျှ ထင်ဟပ် ဖော်ပြကျင့်သုံးသွားခြင်းသည်သာ ပို၍အကျိုးရှိနိုင်သည်ဟု ထောက်ပြသော ပညာရှင်များလည်းရှိသည်။

ဤအဆိုပြုချက်ကို လက်ခံလျှင် တိုင်းရင်းသားလူမျိုး တမျိုးချင်းစီ၏ လူမျိုးစုအလိုက် ရပိုင်ခွင့်ဖြစ်သော နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေး၊ လူမှုရေး၊ ယဉ်ကျေးမှု အစရှိသော အခွင့်အရေးများကို ပြည်ထောင်စုဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် မည်သို့ထည့်သွင်း ပြဋ္ဌာန်းကျင့်သုံးသွားသင့်သည်ကို စဉ်းစားထုတ်ဖော်ကြရန်ဖြစ်သည်။

သာဓကအားဖြင့် နိုင်ငံရေးအရာရှိလျှင် ရွေးချယ်တင်မြှောက်ခြင်းခံရသော ပြည်နယ်သားများသာ ပြည်နယ်လွှတ်တော်များနှင့် ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်များတွင်လည်းကောင်း၊ ပြည်နယ်အစိုးရများနှင့် ပြည်ထောင်စုအစိုးရများတွင်လည်းကောင်း ပါဝင်ခွင့်ကို နိုင်ငံရေးအရ ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့်အဖြစ် ပြည်ထောင်စုဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင်ဖြစ်စေ ပြည်နယ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများတွင်ဖြစ်စေ ထည့်သွင်း ပြဋ္ဌာန်းသင့် မသင့်ဟူသည်မျိုးဖြစ်သည်။

စီးပွားရေးအရာရှိလျှင် ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့် အခြေခံအရ ပြည်နယ်များတွင် ကိုယ်ပိုင်ဝင်ငွေများရှိပြီး ကိုယ်ပြည်နယ်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးလုပ်ငန်းများကို ကိုယ့်ဟာကိုယ် လုပ်ဆောင်သွားနိုင်ခွင့်အနေအထားများ ရှိဖို့လိုမည်ဖြစ်သည်။ သို့ဖြစ်၍ မည်သို့သော စီးပွားရေးလုပ်ငန်းလုပ်ပိုင်ခွင့်မျိုးကို ပြည်နယ်ကရယူထားပြီး မည်သည့်လုပ်ပိုင်ခွင့်မျိုးကို ပြည်ထောင်စုကို လွှဲအပ်ထားမည်၊ မည်သို့သော အခွန်အကောက်ဝင်ငွေမျိုးကို ပြည်နယ်မှရယူထားပြီး မည်သည်တို့ကို ပြည်ထောင်စုကိုလွှဲအပ်ထားမည်၊ ပြည်ထောင်စုနှင့်ပြည်နယ်များအကြား သို့မဟုတ် ပြည်နယ်တခုနှင့်တခုအကြားတွင် ဘဏ္ဍာငွေခွဲဝေမှုမညီမမျှ မဖြစ်စေရေးအတွက် မည်သို့ စီမံဆောင်ရွက်သွားမည် စသည်တို့ကို ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် မည်သို့ထည့်သွင်းပြဋ္ဌာန်းသင့်ကြောင်း စဉ်းစားထုတ်ဖော်ကြရန်ဖြစ်သည်။

ဩစတြေးလျနိုင်ငံကို ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုအဖြစ် လွန်ခဲ့သောနှစ်ပေါင်းတရာခန့်က စတင်တည်ဆောက်သည့်အချိန်တွင် နိုင်ငံတကာဆက်ဆံရေးမှာ အရေးမပါသေးချေ။ ထိုစဉ်က နိုင်ငံခြားရေးနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ပတ်သက်သောကိစ္စအဝဝ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်များအားလုံးကို ပြည်ထောင်စုကိုသာ အပ်နှင်းထားခဲ့သည်။ နှစ်ဆယ်ရာစုနောက်ပိုင်းတွင် နိုင်ငံတကာဆက်ဆံရေးလုပ်ငန်းများ များစွာတွင်ကျယ်လာသောအခါ ယခုအချိန်တွင် ပြည်နယ်များသည် ပြည်ထောင်စုကသာ ကိုင်တွယ်ထားခဲ့သော နိုင်ငံခြားရေးလုပ်ငန်းများ၏ အစိတ်အပိုင်းအချို့ကိုပါ ဝင်ရောက်လုပ်ကိုင်လာလိုကြသည်။ ဤအတွေ့အကြုံများကိုလေ့လာ၍ မြန်မာနိုင်ငံ၏ အနာဂတ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ပြည်နယ်များသည် နိုင်ငံခြားဆက်ဆံဆောင်ရွက်ရေးနှင့် စပ်လျဉ်း၍ မည်သို့သောလုပ်ငန်းများ လုပ်ပိုင်ခွင့်များရယူလုပ်ဆောင်လိုသည်ကို ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့်၏ အစိတ်အပိုင်းအဖြစ် စဉ်းစားထုတ်ဖော်နိုင်သည်။

လက်ရှိအချိန်မှာပင် မွန်ပြည်နယ်အတွင်း၌ မွန်တိုင်းရင်းသားဘာသာ စာပေသင်ကြားခွင့် ပိတ်ပင်ခံရခြင်းမှာ ပြဿနာဖြစ်လျက်ရှိသည်။ ဤသည်မှာ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးတမျိုး၏ ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့် အခွင့်အရေးကို တိုက်ရိုက်ထိပါးခြင်းဖြစ်သည်။ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးပေါင်းစုံနေထိုင်လျက်ရှိသော တောင်အာဖရိကနိုင်ငံတွင် တိုင်းရင်းသားဘာသာစကား (၁၀)

မျိုးကို ရုံးသုံးဘာသာအဖြစ် အတိအကျပြဋ္ဌာန်းပေးခဲ့သည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင်လည်း တိုင်းရင်းသားဘာသာစာပေ သင်ကြားခွင့်ဆိုင်ရာ ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့် အခွင့်အရေး မထိခိုက်စေရန် လူမျိုးတမျိုးချင်းစီ၏ ဘာသာစာပေသင်ကြားခွင့်များကို ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့်အညီ မည်သို့ပြဋ္ဌာန်းသင့်ကြောင်း ထုတ်ဖော်နိုင်သည်။

နိဂုံးချုပ်အနေဖြင့် အထက်ပါသုံးသပ်တင်ပြချက်များ သာဓကများအပေါ် အခြေခံလျက် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏ ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့် အခွင့်အရေးများကို ပြည်ထောင်စုဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် ပြည်နယ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများတွင် မည်သို့ထည့်သွင်းပြဋ္ဌာန်းသင့်ကြောင်း သဘောထားထုတ်ဖော်သင့်ပြီဖြစ်ပါသည်။

(င) ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် စစ်တပ်၏အခန်းကဏ္ဍ

မြန်မာနိုင်ငံတွင် လက်ရှိနိုင်ငံရေးနောက်ခံကို အခြေပြုလျက် အနာဂတ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကိုရေးဆွဲရန်ကြိုးစားသောအခါ စစ်တပ်ကို မည်သည့်အခန်းကဏ္ဍအခြေခံတွင် ထည့်သွင်းသုံးသပ်ကာ မည်သို့နေရာချထားသွားမည်ဟူသည်မှာ အရေးကြီးသောပြဿနာ ဖြစ်လာရသည်။

ယင်းမှာ အောက်ပါအကြောင်းသုံးရပ်ကြောင့်ဖြစ်သည်။

- (ဝ) စစ်တပ်သည် လက်ရှိနိုင်ငံရေးအာဏာကိုရယူကာ တိုင်းပြည်ကို အုပ်ချုပ်ထားသည်။

- (၂) ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့်အညီ စစ်တပ်က နိုင်ငံရေးဦးဆောင်မှုကို ရယူသင့်ကြောင်း အတိအလင်းတောင်းဆိုကာ အမျိုးသားညီလာခံဟူသည်ကို ကျင်းပလျက် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတရပ် ပေါ်ပေါက်လာရေးကို ကြိုးပမ်းလျက်ရှိသည်။

- (၃) တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေး အဖွဲ့အစည်းများက ထူထောင်ထားရှိသော စစ်တပ်များကို ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့်အညီ မည်သို့ ပြန်လည်နေရာချထားသင့်သည် ဟူသည်မှာလည်း အဆိုပါစစ်တပ်များတွင် တာဝန်ထမ်း

ဆောင်လျက်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်အားလုံးနှင့်သက်ဆိုင်ကာ သိရှိလိုကြသော အကြောင်းရပ်လည်းဖြစ်သည်။

အတိတ်သမိုင်းဖြစ်ရပ်၊ မျက်မှောက်ပြဿနာနှင့် အနာဂတ်ကိုပုံဖော်ခြင်း။

ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို ချဉ်းကပ်ရာတွင် သက်ဆိုင်ရာနိုင်ငံ၏ အတိတ်သမိုင်းဖြစ်ရပ်များမှ သင်ခန်းစာများကို ရယူ၍ လက်ရှိမျက်မှောက်အချိန်၌ ရင်ဆိုင်နေရသော ပြဿနာများကို သုံးသပ်ပြီးနောက် နောင်အနာဂတ်တွင် ယင်းသို့သောအဖြစ်ဆိုးများ ထပ်မံဖြစ်ပွားခြင်းမှ ရှောင်ရှားနိုင်စေရေးအတွက် တိကျသည့် ပြဋ္ဌာန်းချက်များ ထည့်သွင်းသွားနိုင်လျှင် အကောင်းဆုံး ဖြစ်ပါမည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် စစ်တပ်သည် တိုင်းပြည်အာဏာကို ၁၉၅၈ ခုနှစ်တွင် တကြိမ်ရယူခွင့်ရှိခဲ့ကာ ၁၉၆၂ နှင့် ၁၉၈၈ခုနှစ်များတွင် နှစ်ကြိမ်သိမ်းယူခဲ့သည်။ ဤသို့ဖြင့် တိုင်းပြည်ကို အုပ်ချုပ်ခဲ့သည့် ကိစ္စရပ်များနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ကောင်းကျိုးဆိုးပြစ်များကို သုံးသပ်ကာ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ထင်ဟပ်ပြဋ္ဌာန်းသွားနိုင်ရေးအတွက် စဉ်းစားသင့်ပေသည်။

ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ်ကို နိုင်ငံရေးအာဏာအပ်နှင်းခြင်းသည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့်ညီမညွှန်၊ ဒီမိုကရေစီကျင့်စဉ်နှင့်ညီမညွှန်။

၁၉၄၇ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသည် မြန်မာနိုင်ငံလွတ်လပ်ရေးရသည့် ၁၉၄၈ ခုနှစ်မှစ၍ ၁၉၆၂ ခုနှစ်အထိ သက်တမ်းအားဖြင့် တစ်ဆယ့်လေးနှစ်ကြာရှည်ခဲ့သည်။ ထိုကာလအတွင်း ၁၉၅၈ ခုနှစ်တွင် တိုင်းပြည်ကို ဦးဆောင်လျက်ရှိသော ဝန်ကြီးချုပ်ဦးနုက တပ်မတော် ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ်အဖြစ် တာဝန်ထမ်းဆောင်လျက်ရှိသော ဗိုလ်ချုပ်ကြီးနေဝင်းအား ဝန်ကြီးချုပ်အဖြစ် တိုင်းပြည်ကိုအုပ်ချုပ်ရန် အာဏာလွှဲပြောင်းပေးခဲ့သည်။ ဤလုပ်ရပ်မှာ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့်အညီ ဖြစ်မဖြစ်ဟူသည်ကို ထိုစဉ်ကပင်အငြင်းပွားခဲ့ကြသည်။ ဤလုပ်ဆောင်ချက်ကြောင့် စစ်တပ်သည် ကိုယ့်ကိုယ်ကို ယုံကြည်မှုရရှိသွားကာ နောက်ထပ် အာဏာသိမ်းမှုများ ဆက်တိုက်ကျူးလွန်လာခဲ့သည်ဟူ၍ သုံးသပ်ချက်များလည်း ပေါ်ထွက်လာသည်။ အကျိုးဆက်အဖြစ် စစ်တပ်သည် မိမိရယူသင့်၍၊ ဂုဏ်သိက္ခာလည်းရှိသော တာဝန်ဖြစ်သည့် တိုင်းပြည်ကို ပြည်ပအန္တရာယ်မှ ကာကွယ်ရေးတာဝန်ထက် ကျော်လွန်ကာ နိုင်ငံရေးဦးဆောင်မှုကိုပါ တောင်းဆိုလာသည့်အဆင့်သို့ ရောက်လာသည်ဟု ထောက်ပြသူများလည်းရှိလာသည်။ သို့ဖြစ်၍ ၁၉၅၈ ခုနှစ်က ဆောင်ရွက်ခဲ့သည့် အဆိုပါလုပ်ဆောင်ချက်မျိုးကို နောင်အနာဂတ် ပြည်ထောင်စုနိုင်ငံဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့်အညီ လုပ်ဆောင်ခွင့်ပေးသင့်မသင့်ဟူသည်မှာ ပြည်သူလူထုအနေဖြင့် စဉ်းစားသုံးသပ် သဘောထားထုတ်ဖော်သင့်သော အကြောင်းရပ်တစ်ခုဖြစ်လာသည်။

သင့်တင့်လျောက်ပတ်စွာ နေရာချထားခြင်း အယူအဆ

အာဏာရှင်စနစ်၏ အုပ်ချုပ်မှုအောက်မှ ဒီမိုကရေစီသို့ စနစ်တကျကူးပြောင်းနိုင်ရေးအတွက် ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်ရာတွင် တိုင်းပြည်၏ကံကြမ္မာကို ဖန်တီးနိုင်စွမ်း တစ်စုံတရာရှိသော အင်အားစုများအား သင့်တင့်လျောက်ပတ်စွာ နေရာချထားခြင်းဟူသော အယူအဆ

(Concept of Accommodation) ကို တောင်အာဖရိကနိုင်ငံတွင် အောင်အောင်မြင်မြင်ကျင့်သုံးနိုင်ခဲ့သည်။ အနာဂတ်မြန်မာနိုင်ငံလူ့အဖွဲ့အစည်းတွင် စစ်တပ်သည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့်အညီ မည်သည့်ကဏ္ဍ၌ သင့်တင့်လျောက်ပတ်စွာ ရပ်တည်နေရာယူသွားသင့်သည်ကို လက်ရှိစစ်တပ်များအတွင်း၌ တာဝန်ထမ်းဆောင်လျက်ရှိသော စစ်ဗိုလ်စစ်သားများသာမက ပြည်သူလူထုတရပ်လုံးပါ စဉ်းစားသင့်ပေသည်။

ကြားကာလ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ

ဤနေရာတွင် ပြည်သူလူထုအနေဖြင့် နှစ်ပိုင်းခွဲ၍ စဉ်းစားရန်လိုအပ်ပါသည်။ တိုင်းပြည်ကို စစ်အာဏာရှင်စနစ်၏အုပ်ချုပ်မှုအောက်မှ ဒီမိုကရေစီသို့ အသွင်ကူးပြောင်းသောကာလအဖြစ် စတင်ကူးပြောင်းဆောင်ရွက်သည့်နေ့မှစ၍ သင့်တော်သည့်ကာလတခု သတ်မှတ်ကာ ကြားကာလဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတရပ် ထားရှိကျင့်သုံးနိုင်ပါသည်။ ယင်းသို့ အသွင်ကူးပြောင်းနေသောကာလအတွင်းတွင် တိုင်းပြည်ကို တည်တည်ငြိမ်ငြိမ် ကူးပြောင်းသွားနိုင်ရေးအတွက် လက်ရှိတိုင်းပြည်အာဏာကို ရယူထိန်းချုပ်ထားသောစစ်တပ်၏ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုတစုံတရာရရှိရန် လိုအပ်နိုင်ပါသည်။ အသွင်ကူးပြောင်းရေးကာလ ချောမွေ့အောင်မြင်စေရန် ယင်းကာလအတွင်းတွင် စစ်တပ်မှာ မည်သို့သောအခန်းကဏ္ဍတွင်ပါဝင်ပြီး တိုင်းပြည်၏အုပ်ချုပ်မှုယန္တရား တည်တည်ငြိမ်ငြိမ် လည်ပတ်အောင် ဆောင်ရွက်သွားသင့်သည်ကို အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ်အပါအဝင်၊ ဒီမိုကရေစီအင်အားစုခေါင်းဆောင်များ၊ တိုင်းရင်းသားခေါင်းဆောင်များအနေဖြင့် နိုင်ငံရေးအရ အဖြေရှာသွားနိုင်ပါသည်။ ဤသည်မှာ နိုင်ငံရေးအခြေအနေ အပြောင်းအလဲများအပေါ်မူတည်၍ လုပ်ဆောင်သွားနိုင်သည့်ကိစ္စဖြစ်သလို ပြည်သူလူထုအနေဖြင့် မိမိတို့ဖြစ်စေလိုသော သဘောထားအကြံပြုချက်များ ထုတ်ဖော်မည်ဆိုလျှင်လည်း ထုတ်ဖော်နိုင်ပါသည်။ ဤအသွင်ကူးပြောင်းရေးကာလအတွင်း နိုင်ငံရေးပါတီအဖွဲ့အစည်းများနှင့် စစ်တပ်တို့အပါအဝင် တိုင်းပြည်၏ကံကြမ္မာကို ဖန်တီးနိုင်စွမ်း တစုံတရာရှိသော အင်အားစုများ၏ အခန်းကဏ္ဍများကို ကြားကာလဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ (Interim Constitution) တွင် တိတိကျကျ ထည့်သွင်းဖော်ပြကျင့်သုံးခြင်းဖြင့် တိုင်းပြည်တည်ငြိမ်မှုရရှိစေကာ ဥပဒေစိုးမိုးမှုအခြေခံကို ပြန်လည်အစပျိုးပေးရာ ရောက်နိုင်ပါသည်။

အသွင်ကူးပြောင်းရေးကာလအတွင်းတွင် စစ်အရာရှိများအား ရာထူးခန့်ထားခြင်းနှင့် ထုတ်ပယ်ခြင်း၊ စစ်တပ်အတွက် ဘဏ္ဍာငွေများ ရယူသုံးစွဲခြင်း၊ လိုအပ်သော အုပ်ချုပ်ရေးလုပ်ငန်းများတွင် အရပ်သားနိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်များနှင့် ပူးတွဲထမ်းဆောင်ခြင်းစသည်တို့အပါအဝင် တိုင်းပြည်၏ကောင်းကျိုးစီးပွား အမြန်ဆုံးဖော်ဆောင်ပေးနိုင်ရေးအခြေခံကို မထိပါးစေဘဲ စစ်တပ်ခေါင်းဆောင်များ၏ စိုးရိမ်ချက်များ တတ်နိုင်သမျှ လျော့ပါးစေရန် ဤကြားကာလဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ထည့်သွင်းဖော်ပြနိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။

ကြားကာလ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် အမြဲတမ်းကျင့်သုံးမည့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ (Permanent Constitution) တို့ကို နှိုင်းယှဉ်ချက်။

ကြားကာလ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသည် ကာလတခုအတွက်သာဖြစ်၍ ယာယီသဘောဆောင်ပါသည်။ အမြဲတမ်းကျင့်သုံးမည့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသည် ကာလသတ်

မှတ်ချက်မရှိဘဲ ရေရှည်သဘောဆောင်ပါသည်။ အမြဲတမ်းကျင့်သုံးမည့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင်ပါရှိသော **ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို ပြင်ဆင်ခြင်းဆိုင်ရာအခန်း** တွင် သတ်မှတ်ဖော်ပြထားသော ပြဋ္ဌာန်းချက်နှင့်အညီ ပြင်ဆင်ပြောင်းလဲခြင်းမရှိသမျှကာလပတ်လုံး ကျင့်သုံးနေမည့်အခြေခံဥပဒေဖြစ်သည်။ သို့ဖြစ်၍ ကြားကာလဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် အမြဲတမ်း ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတို့တခုချင်းစီကို ပြဋ္ဌာန်းရန် ကြိုးပမ်းရာတွင် စဉ်းစားချက် နောက်ခံများသည် တခုနှင့်တခုမတူနိုင်ပါ။ ကြားကာလ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသည် အာဏာရှင်စနစ်မှဒီမိုကရေစီစနစ်သို့ ချောမောစွာ အသွင်ကူးပြောင်းသွားနိုင်စေရေးအတွက် အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးကို ဦးတည်မျှော်မှန်းကာ လက်ရှိဖြစ်ပေါ်နေသော နိုင်ငံရေး နောက်ခံအနေအထားများအပေါ်တွင် အဓိက မူတည်စဉ်းစားဖော်ဆောင်ရပါသည်။ အမြဲတမ်းကျင့်သုံးသွားမည့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေမှာ ကာလရှည်ကြာစွာက ဖြစ်တည်ခဲ့သော ပြဿနာများကို ရေရှည်တွင် ဖြေရှင်းပြေလည်သွားနိုင်စေရေးအတွက် တိုင်းပြည်အနေဖြင့် ကျင့်သုံးသင့်သည့် ကောင်းမွန်သော အခြေခံမူဝါဒများကို အဓိကမူတည်စဉ်းစား ဖော်ဆောင်ရပါသည်။ ကော်မတီအနေဖြင့် သဘောထားတောင်းယူလိုသည်မှာ ကြားကာလ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအတွက်မဟုတ်ပါ။ မိမိတို့နိုင်ငံ၌ အမြဲတမ်းကျင့်သုံးမည့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် စစ်တပ်နှင့်စပ်လျဉ်း၍ မည်သို့ထည့်သွင်းပြဋ္ဌာန်းလိုသည်ဟူသော အချက် ဖြစ်ပါသည်။

ဤသည်နှင့်စပ်လျဉ်း၍ အခြေခံအားဖြင့် စဉ်းစားသင့်သည်မှာ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် လူထုလွှမ်းမိုးကြီးစိုးမှုသဘောတရား (Civilian Supremacy) ကို ကျင့်သုံးသွားမည်လား၊ သို့မဟုတ် စစ်ဘက်ဆိုင်ရာက လွှမ်းမိုးကြီးစိုးမှုသဘောတရား (Military Supremacy) ကို ကျင့်သုံးသွားမည်လား၊ ဟူ၍ဖြစ်သည်။

လူထုလွှမ်းမိုးကြီးစိုးမှုသဘောတရား (Civilian Supremacy)

ယင်းမူဝါဒသဘောမှာ ပြည်ထောင်စု၏ အမြဲတမ်းစစ်တပ်သည် အဓိကအားဖြင့် တိုင်းပြည်ကို ပြည်ပအန္တရာယ်မှ ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရန် တာဝန်ကိုသာ ထမ်းဆောင်ရေးအပေါ်တွင် အခြေခံသည်။ ယင်းသို့ထမ်းဆောင်နိုင်ရေးအတွက် စစ်တပ်အားစုဖွဲ့ခြင်း၊ တည်ထောင်ခြင်း၊ တပ်ခေါင်းဆောင် ထိပ်ပိုင်းရာထူးများခန့်အပ်ခြင်း၊ ထုတ်ပယ်ခြင်း စသည်တို့နှင့် စပ်လျဉ်း၍လည်းကောင်း၊ စစ်တပ်မှ စစ်ဗိုလ်စစ်သားများအတွက်ဖြစ်စေ၊ စစ်လက်နက်ခဲယမ်း မီးကျောက်ပစ္စည်း အသုံးအဆောင်များ ဝယ်ယူရန်အတွက်ဖြစ်စေ၊ စစ်တပ်မှ ထမ်းဆောင်ရမည့် တိုင်းပြည်ကာကွယ်ရေးလုပ်ငန်းများ လုပ်ဆောင်ရန်အတွက်ဖြစ်စေ၊ လိုအပ်သော ဘဏ္ဍာငွေကြေးများကို သတ်မှတ်ခွဲဝေပေးခြင်းတို့တွင်လည်းကောင်း၊ စစ်ပွဲကြီးတခုလုံးကို ဆင်နွှဲသင့်မသင့် မိမိနိုင်ငံကို ကိုယ်စားပြု၍ ဆုံးဖြတ်ရာတွင်လည်းကောင်း၊ လူထု၏ ရွေးချယ်တင်မြှောက်ခြင်းခံထားရ၍ အုပ်ချုပ်ရေးပိုင်းအရတာဝန်ရှိသော အရပ်သားပုဂ္ဂိုလ်များက ဦးဆောင်စီမံသွားကြရန်ဖြစ်သည်။

ဤမူကို လက်ခံလိုက်နာလျှင် စစ်တပ်တွင် တာဝန်အရ အမြင့်ဆုံးဖြစ်သော တပ်မတော်ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ်ကို မည်သည့်အခါတွင်မျှ ကာကွယ်ရေးဝန်ကြီး တာဝန်ပေးအပ်

ခြင်းမပြုနိုင်ပါ။ သမ္မတဦးဆောင်သော အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်ကို ကျင့်သုံးသည့်နိုင်ငံများတွင် လူထုက ရွေးချယ်တင်မြှောက်ခြင်းခံရသည့် သမ္မတသည် အရည်အချင်းနှင့် ပြည့်စုံသော အရပ်သားပုဂ္ဂိုလ်ကို ကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးအဖြစ် ခန့်ထားမည်ဖြစ်သည်။ ဝန်ကြီးချုပ်ဦးဆောင်သည့် ပါလီမန်အစိုးရစနစ်ကို ကျင့်သုံးသောနိုင်ငံများတွင် ကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးတာဝန်ကိုယူမည့် ပုဂ္ဂိုလ်သည် အရပ်သားဖြစ်ရုံသာမက လူထုက ရွေးချယ်တင်မြှောက်ခြင်းခံရသော လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်လည်းဖြစ်သည်။ စစ်တပ်၏ ထိပ်ပိုင်းခေါင်းဆောင်များကို ရာထူးတွင် ခန့်ထားခြင်း၊ ရာထူးမှထုတ်ပယ်ခြင်းတို့မှာ (သမ္မတ၊ ဝန်ကြီးချုပ် စသည့်) လူထုနိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်များက အဓိကလုပ်ဆောင်ကြသည်။ စစ်တပ်အတွက် လိုအပ်သော ဘဏ္ဍာငွေကြေးများကို အစိုးရအဖွဲ့က လွှတ်တော်တွင် တင်သွင်းအတည်ပြုချက်ရယူ၍ ခွဲဝေသုံးစွဲခွင့်ပေးကြသည်။ စစ်တပ်သည် မိမိကိုယ်တိုင် စိတ်ကြိုက်ရံပုံငွေများ ရှာဖွေသုံးစွဲခွင့်မရှိချေ။ ဤသည်မှာ လူထုလွှမ်းမိုးကြီးစိုးမှု အခြေခံသဘောတရားကို ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့်အညီ ကျင့်သုံးခြင်းဖြစ်သည်။

လူထုလွှမ်းမိုးကြီးစိုးမှုအခြေခံသဘောတရားကို ကျင့်သုံးလျှင် စစ်တပ်သည် ပြည်သူလူထုက ရွေးချယ်တင်မြှောက်ခြင်းခံထားရသည့် လူထုအစိုးရအောက်တွင် တိုင်းပြည်ကို ပြည်ပအန္တရာယ်မှ ကာကွယ်ရေးတာဝန်ကို နည်းလမ်းတကျ ထမ်းဆောင်ခွင့်ရနိုင်သည်။ ထို့အပြင် လူထုအစိုးရက ကြီးကြပ်မှုရှိနေသဖြင့် စစ်တပ်တွင် အမြင့်ဆုံးတာဝန်ထမ်းဆောင်နေသော တပ်မတော်ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ်က ၎င်း၏လက်အောက်ခံ စစ်မှုထမ်းများကို ခန့်ချင်သလိုခန့် ဖြုတ်ချင်သလိုဖြုတ်၊ အရေးယူချင်သလိုယူ လုပ်ဆောင်ခြင်းမပြုနိုင်စေရန် ထိန်းကျောင်းနိုင်မည်ဖြစ်သည်။ သို့ဖြစ်၍ စစ်မှုထမ်းမှန်သမျှသည် စစ်တပ်တွင် ဘဝအာမခံချက်နှင့် ဂုဏ်သိက္ခာရှိစွာ တာဝန်ထမ်းဆောင်ခွင့်ရနိုင်မည်ဟု ထောက်ပြသူများလည်းရှိသည်။

စစ်ဘက်ဆိုင်ရာက လွှမ်းမိုးကြီးစိုးမှုသဘောတရား (Military Supremacy)

လူထုလွှမ်းမိုးကြီးစိုးမှုသဘောတရားနှင့် ဆန့်ကျင်ဘက်မှာ စစ်ဘက်ဆိုင်ရာက လွှမ်းမိုးကြီးစိုးမှုသဘောတရားဖြစ်ပါသည်။ စစ်ဘက်ဆိုင်ရာက လွှမ်းမိုးကြီးစိုးမှုသဘောတရား၏ အခြေခံကို စစ်တပ်ကနိုင်ငံအာဏာကို သိမ်းယူအုပ်ချုပ်ခဲ့သော နိုင်ငံအတော်များများတွင် ကျင့်သုံးခဲ့သည်။ အောက်ပါ အဓိကအကြောင်းပြချက်များဖြင့် ကျင့်သုံးခဲ့ကြခြင်းဖြစ်သည်။

- (၁) စစ်တပ်သည် တိုင်းပြည်ကို ကိုလိုနီအုပ်ချုပ်မှုအောက်မှ လွတ်မြောက်အောင် စွမ်းဆောင်နိုင်ခဲ့သည့် သမိုင်းအစဉ်အလာရှိခဲ့သဖြင့် အုပ်ချုပ်မှုအရလည်း တိုင်းပြည်ကို ဦးဆောင်သွားသင့်သည်။
- (၂) ပြည်တွင်းတွင် မငြိမ်သက်မှုများ၊ အကြမ်းဖက်မှုများ ဖြစ်ပွားနေသဖြင့် စစ်တပ်သည်သာလျှင် တိုင်းပြည်ကို တည်ငြိမ်အောင် ထိန်းသိမ်းနိုင်စွမ်းရှိသောကြောင့် စစ်ခေါင်းဆောင်များသည် နိုင်ငံရေးအာဏာနှင့်လုပ်ပိုင်ခွင့်များကို ရယူသုံးစွဲကာ တိုင်းပြည်ကို ဦးဆောင်သွားရန်လိုအပ်သည်။
- (၃) အရပ်သားနိုင်ငံရေးသမားများသည် လာဘ်စားမှုနှင့် ကိုယ်ကျိုးရှာမှုများရှိပြီး

အချင်းချင်းလည်း မသင့်မမြတ်ဖြစ်ကာ အားနည်းလျက်ရှိကြသောကြောင့် တိုင်းပြည်ကို တိုးတက်ဖွံ့ဖြိုးအောင် မလုပ်နိုင်။

(၄) စစ်တပ်သည်သာလျှင် တသွေး၊ တသံ၊ တမိန့်အောက်တွင် စည်းလုံးညီညွတ် လျက်ရှိကြသောကြောင့် တိုင်းပြည်၏ စွမ်းအားအရင်းအမြစ်များကို ထိန်းချုပ် ကာ တိုင်းပြည်ကို တိုးတက်ဖွံ့ဖြိုးအောင် စွမ်းဆောင်နိုင်သည်။

အကြောင်းပြချက် (၁) အရ စစ်တပ်သည် တိုင်းပြည်ကို ကိုလိုနီအုပ်ချုပ်မှုအောက် မှ လွတ်မြောက်အောင် စွမ်းဆောင်နိုင်ခဲ့သည့် သမိုင်းအစဉ်အလာကို ကိုးကားကာ တိုင်းပြည် အား အုပ်ချုပ်ပိုင်ခွင့်ကို အတိအလင်း တောင်းဆိုအုပ်ချုပ်သွားခဲ့သည့် ထင်ရှားသော သာဓကမှာ အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံမှစစ်တပ်ဖြစ်သည်။ ဒတ်ချ်လက်အောက်မှ လွတ်မြောက်အောင် ကြိုးပမ်းရာတွင် အင်ဒိုနီးရှားပြောက်ကျားတပ်များမှာ အဓိကအခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်ခဲ့ကြ ကြောင်းဖြင့်ထောက်ပြကာ အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံအား စစ်တပ်သည် ဆယ်စုနှစ်အချို့ လွှမ်းမိုးအုပ် ချုပ်သွားခဲ့သည်။ နှစ်ပေါင်း (၅၀) ကြာမျှသောစစ်တပ်၏ အုပ်စိုးမှုသည် လူဦးရေသန်းနှင့်ချီ၍ သတ်ဖြတ်ခံရသော လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုမှတ်တမ်းများဖြင့်သာ ၁၉၉၈ ခုနှစ်မှ စတင်၍ နိဂုံးချုပ်သွားခဲ့သည်။ ယခုအချိန်တွင်မူ အင်ဒိုနီးရှားစစ်တပ်သည် နိုင်ငံရေးဦးဆောင်မှုကဏ္ဍမှ လည်းကောင်း၊ အုပ်ချုပ်ရေးတာဝန်များမှလည်းကောင်း၊ သိသာစွာနောက်ဆုတ်သွားခဲ့ပြီ ဖြစ်သည်။

အကြောင်းပြချက် (၂) (၃) (၄) များအရ အာဏာသိမ်း၍ အုပ်စိုးခဲ့ကြသည့် လက် တင်အမေရိကမှ နိုင်ငံနှစ်ဆယ်ခန့်တွင် စစ်အစိုးရများသည် တိုင်းပြည်ကို အမှန်တကယ် တည်ငြိမ်အောင် ထိန်းသိမ်းနိုင်ခြင်းမရှိသည့်အပြင် တိုးတက်ဖွံ့ဖြိုးအောင်လည်း မစွမ်းဆောင် နိုင်သောကြောင့် နောက်ဆုံးတွင် လူထုက ရွေးချယ်တင်မြှောက်ခြင်းခံရသော အစိုးရများ လက်ဝယ်သို့ အာဏာများ လွှဲပြောင်းပေးခဲ့ကြရသည်။ ၁၉၇၀ ခုနှစ် အစောပိုင်းကာလများ တွင် လက်တင်အမေရိကနိုင်ငံများအနက် ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံအရေအတွက်မှာ လက်တဆုပ်စာ သာရှိခဲ့သည်။ ၁၉၉၀ ခုနှစ် အစောပိုင်းကာလများသို့ရောက်လာသောအခါ ကျူးဘားနှင့် ဂွေယာနာမှလွဲ၍ ကျန်သောနိုင်ငံများမှာ ဒီမိုကရေစီရွေးချယ်တင်မြှောက်ပွဲများမှတဆင့် တက်လာသည့် လူထုအစိုးရများအုပ်ချုပ်သည့် နိုင်ငံများအဖြစ်သို့ ရောက်လာခဲ့သည်။ ကမ္ဘာ ပေါ်တွင် စစ်တပ်ကဦးဆောင်၍ တိုင်းပြည်ကို ရေရှည်တည်ငြိမ်မှုရှိအောင်နှင့် စစ်မှန်သော တိုးတက်ဖွံ့ဖြိုးမှုရှိအောင် လုပ်ဆောင်သွားနိုင်ခဲ့သည့် နိုင်ငံတနိုင်ငံမျှမရှိချေ။

သို့ဖြစ်၍ အဓိကစဉ်းစားသဘောထားပေးရန် လိုအပ်သည့်အချက်မှာ ပြည်ထောင် စုအဆင့်တွင်ဖြစ်စေ၊ ပြည်နယ်များအဆင့်တွင်ဖြစ်စေ၊ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့်အညီ လူထု လွှမ်းမိုးကြီးစိုးမှု သဘောတရားကို ကျင့်သုံးမည်လား၊ စစ်ဘက်ဆိုင်ရာက လွှမ်းမိုးကြီးစိုးမှု သဘောတရားကို ကျင့်သုံးမည်လားဟူ၍ ဖြစ်သည်။

ပြည်ထောင်စုလုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များဆိုင်ရာ

ပြည်ထောင်စုလုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များဆိုသည်မှာ အောက်ပါတို့ကို ဆိုလိုသည်။

(က) အမြဲတမ်း လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များ (Regular Armies)

(ခ) ရဲတပ်ဖွဲ့များ	(Police Forces)
(ဂ) ထောက်လှမ်းရေးတပ်ဖွဲ့များ	(Intelligence Forces)
(ဃ) ပြည်သူ့စစ်အဖွဲ့များ	(People's Militias)

(က) အမြဲတမ်း လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ယခုလက်ရှိ **နအဖ** စစ်တပ်ကဲ့သို့ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုကို အဓိကတင်းကြပ်စွာကျင့်သုံးသော လက်နက်ကိုင်တပ်မတော်မျိုးကို ဆက်လက်တည်ဆောက်သွားမည်လား။ သို့မဟုတ် ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုရှိသော်လည်း တဦးတယောက်တည်း၏ လက်ထဲတွင် တပ်မတော်တရပ်လုံးအပေါ် အမိန့်ပေးနိုင်သည့် အနေအထားမျိုးကို မထားရှိတော့ဘဲ စစ်ကော်မရှင်ပုံစံမျိုးဖြင့် စုပေါင်းဦးဆောင်ဆုံးဖြတ်သည့် အခြေအနေမျိုးဖြင့် ပြည်ထောင်စုတပ်မတော်တရပ်ကို တည်ဆောက်သွားမည်လား။ ပြည်ထောင်စုအဖွဲ့ဝင်ပြည်နယ်များတွင် ပြည်နယ်အစိုးရ၏ အုပ်ချုပ်ကွပ်ကဲမှုအောက်၌ ပြည်နယ်တပ်ဖွဲ့များ ဖွဲ့စည်းခွင့်ပေးသွားမည်လား။ သို့မဟုတ် ပြည်နယ်တပ်ဖွဲ့များကို လုံးဝဖွဲ့စည်းခွင့်မပေးတော့ဘဲ ပြည်ထောင်စုတပ်မတော်တရပ်ဖြင့်သာ တိုင်းပြည်ကာကွယ်ရေးတာဝန်ကို ထမ်းဆောင်စေမည်လား။

(ခ) ရဲတပ်ဖွဲ့များကို တပ်မတော်၏ လက်အောက်ခံအနေအထားမျိုးဖြင့် ဆက်လက်ဖွဲ့စည်းသွားမည်လား။ သို့မဟုတ် ပြည်ထောင်စုအစိုးရနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရများ၏ တိုက်ရိုက်ကြီးကြပ်ကွပ်ကဲမှုအောက်တွင် တာဝန်ထမ်းဆောင်မည့် သီးခြားလွတ်လပ်သည့် လုံခြုံရေးအဖွဲ့အစည်းများအဖြစ် ဖွဲ့စည်းသွားမည်လား။

(ဂ) စစ်ရေးစစ်ရာ တိုက်ပွဲဆင်နွှဲနိုင်ရေးအတွက် သတင်းအချက်အလက်များ စုဆောင်းရန် ပြည်ထောင်စုတပ်မတော်တွင် စစ်သားများဖြင့် စစ်ထောက်လှမ်းရေးအဖွဲ့ ဖွဲ့စည်းကြသည်။ သို့ရာတွင် သဘောထားပေးစေလိုသောအချက်မှာ တမျိုးသားလုံး လုံခြုံရေးအတွက် ထောက်လှမ်းရေးတာဝန်ထမ်းဆောင်မည့် ပုဂ္ဂိုလ်များကို စစ်တပ်အတွင်းမှ ရွေးချယ်၍ ထောက်လှမ်းရေးအဖွဲ့အစည်းများအတွင်း တာဝန်ပေးအပ်သွားမည်လား။ သို့မဟုတ် အရပ်သားများအနက် ထူးချွန်ထက်မြက်သူများကို ရွေးချယ်၍ ထောက်လှမ်းရေးအဖွဲ့များ ဖွဲ့စည်းတာဝန်ပေးအပ်သွားမည်လား။

(ဃ) ပြည်ထောင်စုထွက်ဖြစ်စေ၊ ပြည်နယ်များတွင်ဖြစ်စေ စစ်ရေးအသုံးစားရိတ်များ လျှော့ချနိုင်ရေးအတွက် အမြဲတမ်းလက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များ၏ အရေအတွက်ကို ရာခိုင်နှုန်းဖြင့်သတ်မှတ်ပြီး အရေးပေါ်လာလျှင် အမြန်ဆုံး လက်နက်ကိုင်တပ်အင်အား တိုးချဲ့နိုင်ရေးအတွက် ပြည်သူ့စစ်အဖွဲ့များကို ဖွဲ့စည်းလေ့ကျင့်ပေးသွားမည်လား။ ယင်းသို့ ဖြစ်လျှင် မည်သို့ဖွဲ့စည်းသင့်သနည်း။

(စ) ပြည်တွင်းလုံခြုံရေးကိစ္စရပ်များတွင် စစ်တပ်ကို တာဝန်ပေးသင့်သလား၊ ပြည်ပအန္တရာယ်မှ ကာကွယ်ရေးတာဝန်ကိုသာ ထမ်းဆောင်စေမည်လား။

(ဆ) ပြည်ထောင်စုတပ်မတော်အတွက်ဖြစ်စေ၊ ပြည်နယ်လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များအတွက်ဖြစ်စေ၊ ပြည်ပနိုင်ငံများမှ လက်နက်ဝယ်ယူခြင်း၊ ရယူခြင်း၊ တပ်ဆင်ခြင်း၊ ရောင်းဝယ်ခြင်းနှင့် လွှဲပြောင်းခြင်းဆိုင်ရာများနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ဥပဒေပြုလွှတ်တော်၏ ကြီးကြပ်မှုကို ပြဋ္ဌာန်းသင့်မသင့်။

(ဇ) စစ်တပ်တည်ဆောက်ရေး၊ လေ့ကျင့်ရေးနှင့် နိုင်ငံကာကွယ်ရေးလုပ်ငန်းများ လုပ်ဆောင်နိုင်ရေးအတွက် လိုအပ်သော ဘဏ္ဍာငွေကို ဥပဒေပြုလွှတ်တော်မှ ခန့်ခွဲချထားပေးသည့်အပြင် စစ်တပ်ကို စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ လုပ်ဆောင်ခွင့်ပြုသင့်မည်။

တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေးအဖွဲ့အစည်းများ၏ အနာဂတ်

လက်နက်ကိုင်ထားနိုင်သည့် အဖွဲ့အစည်းတိုင်းကို မဆိုလိုပါ။ လူထုအကျိုးစီးပွားကို မထိပါးစေဘဲ နိုင်ငံရေးရည်မှန်းချက်တရပ် ရရှိအောင်မြင်ရေးအတွက် လက်နက်ကိုင်စွဲတိုက်ပွဲ ဝင်နေကြသော တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းများ တည်ရှိကြသည်။ ၎င်းတို့၏ အနာဂတ်အတွက် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် မည်ကဲ့သို့ ထင်ဟပ်ဖော်ပြသင့်သည်ဟူသောအချက်မှာ အရေးကြီးပါသည်။ ၎င်းအဖွဲ့အစည်းများအနေဖြင့် မိမိတို့၏အနာဂတ်ကို မည်ကဲ့သို့ ပုံဖော်စေလိုသည်ဟူသည်ကို စဉ်းစားထုတ်ဖော်ရန် အချိန်ရောက်ပြီဖြစ်ပါသည်။ သာကေအားဖြင့် အောက်ပါတို့ကို စဉ်းစားနိုင်မည်ဟုယူဆသည်။

- (ခ) သက်ဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်းများရှိ လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များအားလုံးသည် မိမိတို့ကိုင်စွဲထားသော လက်နက်များကိုစွန့်ကာ နိုင်ငံရေးပါတီများအဖြစ် တရားဝင်ရပ်တည်သွားလိုသလား။
- (ဂ) မိမိတို့ပါတီ အဖွဲ့အစည်းများရော၊ လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များကိုပါ ဖျက်သိမ်းခံပြီး သာမန်အရပ်သားများအဖြစ် ပြောင်းလဲသွားမည်လား။
- (င) နိုင်ငံရေးပါတီများအဖြစ်ရပ်တည်သွားပြီး မိမိတို့၏ လက်နက်ကိုင်တပ်များကို ပြည်ထောင်စုတစ်မတော်တွင်ဖြစ်စေ၊ ပြည်နယ်လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များတွင် ဖြစ်စေ ပူးပေါင်းသွားစေမည်လား။
- (င) နိုင်ငံရေးပါတီများအဖြစ် ရပ်တည်သွားပြီး မိမိတို့၏ လက်နက်ကိုင်တပ်များကို ရဲတပ်ဖွဲ့များတွင်ဖြစ်စေ၊ ပြည်သူ့စစ်အဖွဲ့များတွင်ဖြစ်စေ ပူးပေါင်းသွားလိုသလား။

အရေးပေါ်အခြေအနေကြေညာခြင်းနှင့်အခွင့်အာဏာ

မြန်မာနိုင်ငံ၏ သမိုင်းအတွေးအကြံတွင် အရေးပေါ်အခြေအနေကို မကြာခဏ ကြေညာခံရပြီး စစ်တပ်၏ဖိနှိပ်မှုများကြောင့် အကျိုးဆက်အဖြစ် ပြည်သူများ၏အခြေခံအခွင့်အရေးများ အကြိမ်ပေါင်းများစွာ ဆုံးရှုံးခံခဲ့ရသည်။ သို့ဖြစ်၍ ဤသည်ကို ကာကွယ်နိုင်ရန် အရေးပေါ်အခြေအနေဆိုင်ရာများနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် အတိအလင်း ထည့်သွင်းပြဋ္ဌာန်းရန်လိုအပ်လာပါသည်။ သဘောထားထုတ်ဖော်စေလိုသော အချက်များမှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်သည်။

- (က) အရေးပေါ်အခြေအနေကို တိုင်းပြည်၏မည်သည့် အာဏာပိုင်အဖွဲ့အစည်းက ကြေညာမည်နည်း။

- အစိုးရအဖွဲ့တခုတည်း၏ ဆုံးဖြတ်ချက်ဖြင့် ကြေညာခွင့်ပေးသင့်ပါသလား။

- ဥပဒေပြုလွှတ်တော်အရေးပေါ်အစည်းအဝေးခေါ်ယူဆုံးဖြတ်စေသည့် နည်းလမ်းဖြင့် ကြေညာခွင့်ပေးသင့်ပါသလား။
 - အစိုးရအဖွဲ့ကို ယာယီကာလတိုတခုအတွက် ကြေညာခွင့်ပေးထားပြီး ဥပဒေပြုလွှတ်တော်၏ အတည်ပြုချက်ကို ရယူစေသင့်ပါသလား။
 - သို့မဟုတ် အခြားနည်းလမ်းတရပ်ရပ်ဖြင့် ကြေညာခွင့်ပေးသင့်သလား။
- (ခ) မည်သို့သော အခြေအနေများအောက်တွင် ကြေညာခွင့်ပေးသင့်သနည်း။
- (ဂ) အရေးပေါ်အခြေအနေကြေညာပြီးနောက်တွင် အစိုးရအဖွဲ့အနေဖြင့် တိုင်းပြည် အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာကိုသာမက ဥပဒေပြုရေးအာဏာကိုပါ ကျင့်သုံးခွင့်ပေး သင့်ပါသလား။
- (ဃ) အရေးပေါ်အခြေအနေအောက်တွင် ပုံမှန်တရားရုံးများကို ဆက်လက်တည်ရှိ စေသင့်သလား။ ပုံမှန်တရားရုံးများ တည်ရှိမှုကို ဖျက်သိမ်းစေပြီး အထူးတရား ရုံးများ ဖွဲ့စည်းလည်ပတ်ခွင့်ပြုမည်လား။
- (င) အရေးပေါ်အခြေအနေအောက်တွင် နိုင်ငံသားများ၏ မည်ကဲ့သို့သော အခြေခံ အခွင့်အရေးများကို လုံးဝမထိပါးစေရန် ထည့်သွင်းပြဋ္ဌာန်းမည်နည်း။
- (စ) အရေးပေါ်အခြေအနေနှင့် ဆက်စပ်၍ စစ်တပ်အာဏာသိမ်းမှုများ ထပ်မံမဖြစ် ပွားနိုင်စေရေးအတွက် မည်သို့သော ကာကွယ်ပြဋ္ဌာန်းချက်များ ထည့်သွင်း သင့်သနည်း။
- (ဆ) အရေးပေါ်အခြေအနေအပါအဝင် မည်သည့်အခြေအနေအောက်တွင်ဖြစ်စေ စစ်တပ်၊ ရဲတပ်ဖွဲ့၊ ထောက်လှမ်းရေးနှင့် ပြည်သူ့ စစ်အဖွဲ့ဝင်များကို နိုင်ငံရေး ရည်မှန်းချက်တရပ်ရပ်ဖြင့် အသုံးပြုခွင့်မရနိုင်စေရေးအတွက် မည်ကဲ့သို့သော ကာကွယ်ပြဋ္ဌာန်းချက်များ ထည့်သွင်းသင့်သနည်း။

နိဂုံး

ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတော်တွင် “ ၁၉၄၇ ခုနှစ်၊ ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံ ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံအခြေခံဥပဒေ ” နှင့် “ ၁၉၇၄ ခုနှစ်၊ ပြည်ထောင်စုဆိုရှယ်လစ်သမ္မတ မြန်မာနိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ” ဟူ၍ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှစ်ရပ် ပေါ်ပေါက်ခဲ့ဖူးပါသည်။ ၁၉၆၂ ခုနှစ်၊ တော်လှန်ရေးကောင်စီက အာဏာသိမ်းယူခဲ့သည့်အချိန်တွင် ၁၉၄၇ ခုနှစ်၊ အခြေခံဥပဒေရပ်ဆိုင်းသွားခဲ့ပြီး၊ ၁၉၈၈ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလ (၁၈) ရက်နေ့တွင် စစ်တပ်က အာဏာသိမ်းယူခဲ့သည့်အချိန်တွင် ၁၉၇၄ ခုနှစ်၊ အခြေခံဥပဒေရပ်ဆိုင်းသွားခဲ့ပါသည်။ ၁၉၄၇ခု နှစ်၊ အခြေခံဥပဒေအား လွှတ်တော်က စိစစ်အတည်ပြုခဲ့ခြင်းဖြစ်ပြီး၊ ၁၉၇၄ခုနှစ်၊ အခြေခံဥပဒေအား လူထုဆန္ဒခံယူပွဲဖြင့် မဲပေးပိုင်ခွင့်ရှိသူ ပြည်သူလူထု၏ (၉၀.၁၉) ရာခိုင်နှုန်းက အတည်ပြုခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်ဟုဆိုပါသည်။ ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ်၊ ပါတီစုံဒီမိုကရေစီအထွေထွေရွေးကောက်ပွဲတွင် ဝင်ရောက်ယှဉ်ပြိုင်ခဲ့ကြသည့် နိုင်ငံရေးပါတီ (၉၃) ပါတီအနက် ၁၉၄၇ ခုနှစ်၊ အခြေခံဥပဒေအား ပြင်ဆင်သုံးစွဲမည်ဟုဆိုသည့် ပါတီ (၇) ပါတီ၊ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေအသစ်ရေးဆွဲမည်ဆိုသည့် ပါတီ (၃၁) ပါတီ၊ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအသစ်ရေးဆွဲမည်ဟု တိတိလင်းလင်းဖော်ပြခြင်းမရှိသော်လည်း ထိုသို့ဆန္ဒရှိသည်ဟု ယူဆနိုင်သည့်ပါတီ(၄၄) ပါတီ၊ သဘောထား လုံးဝဖော်ပြခြင်းမရှိသည့်ပါတီ (၁၁) ပါတီရှိခဲ့ရာ ဆန္ဒမဲပေးခွင့်ရှိသူ (၉၀.၁၉) ရာခိုင်နှုန်းက ထောက်ခံအတည်ပြုခဲ့သည်ဆိုသည့် ၁၉၇၄ခုနှစ်၊ အခြေခံဥပဒေကိုမူ မည်သည့်နိုင်ငံရေးပါတီကမျှ ရည်ညွှန်းကိုးကားအသုံးပြုမည်ဟု ဖော်ပြခဲ့ခြင်းမရှိသည်ကို ထောက်ရှု၍ ပြည်သူလူထု၏ စစ်မှန်သည့် ကိုယ်ပိုင်ဆန္ဒဖြင့် ထောက်ခံခဲ့ခြင်းမဟုတ်ကြောင်း ထင်ရှားပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံ လွတ်လပ်ရေးရရှိခဲ့သည်မှာ ၂၀၀၅ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ (၄) ရက်နေ့တွင် (၅၇) နှစ်တင်းတင်း ပြည့်ခဲ့ပြီဖြစ်ပြီး၊ ထိုနှစ်များအတွင်း ၁၉၄၈ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ (၄) ရက်နေ့မှ ၁၉၅၈ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလ (၂၈) ရက်နေ့အထိ (၁၀) နှစ်နှင့် (၉) လ၊ ၁၉၆၁ ခုနှစ်၊ ဧပြီလ (၅) ရက်နေ့မှ ၁၉၆၂ ခုနှစ်၊ မတ်လ (၁) ရက်နေ့အထိ (၁) နှစ်နှင့် (၁၁) လ စုစုပေါင်း (၁၂) နှစ်နှင့် (၈) လမျှသာ အရပ်သားအစိုးရတက်ခဲ့ပြီး ကျန် (၄၅) နှစ်နှင့် (၄) လကျော်မှာ တပ်မတော်က တိုက်ရိုက်အုပ်ချုပ်သောကာလများနှင့် တပ်မတော်က သွယ်ဝိုက်၍အုပ်ချုပ်သော (မြန်မာ့ဆိုရှယ်လစ်လမ်းစဉ်ပါတီခေတ်) ကာလများဖြစ်ခဲ့ပါသည်။ သို့အတွက် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် တပ်မတော်၏အခန်းကဏ္ဍနှင့်ပတ်သက်၍ တိတိကျကျ ပြဌာန်းပေးရန် လိုအပ်မည်ဖြစ်ပါသည်။

ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ လူထုသဘောထားဆန္ဒဖော်ထုတ်ရေးကော်မတီ အနေဖြင့် ပြည်ထောင်စုတည်တံ့ခိုင်မြဲပြီး၊ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများအကြားတွင် ထာဝရငြိမ်းချမ်းသာယာမှုထွန်းကားနိုင်မည့် နိုင်ငံတော်ကြီး ပီပြင်စွာပေါ်ထွန်းရေးအတွက် “ နိုင်ငံတော် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ” တရပ် ပီပြင်စွာရေးဆွဲနိုင်ရန် အမှန်တကယ် အထောက်အကူပြုမည့် ပြည်သူလူထု၏ ဆန္ဒသဘောထားများကို ဖော်ထုတ်နေသည့်ကော်မတီဖြစ်ပါသည်။

ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းကြသည့်အခါတွင် အချုပ်အခြာအာဏာ သည် ပြည်သူလူထုထံမှဆင်းသက်သည်ဟူသော ဒီမိုကရေစီ၏အဓိကမူအရ ပြည်သူများက မိမိတို့၏ကိုယ်ပိုင်ဆန္ဒအရ လွတ်လပ်စွာ ရွေးချယ်ကြပြီး၊ အများစုလက်ခံနိုင်သော ဒီမိုကရေစီ အာမခံချက်များပါရှိမှုသာ တိုင်ပြည်၏ ငြိမ်းချမ်းရေး၊ တည်ငြိမ်ရေး၊ သာယာဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး များ မုချခံစားနိုင်ကြမည်ဖြစ်ပါသည်။

ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဟူသည်မှာ နိုင်ငံတော်အစိုးရနှင့် ပြည်သူတို့အကြား ချုပ်ဆိုသည့် ပဋိညာဉ်စာတမ်းဖြစ်ပြီး၊ အစိုးရမှ လိုက်နာရန် ပြဋ္ဌာန်းချက်များဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် အစိုးရအဖွဲ့အနေဖြင့် အခြေခံဥပဒေနှင့် ဆန့်ကျင်၍ ဆောင်ရွက်ပိုင်ခွင့်မရှိပါ။ ပြည်သူလူထုက အစိုးရအဖွဲ့အား မည်ကဲ့သို့ဖွဲ့စည်းရမည်၊ မည်ကဲ့သို့ အုပ်ချုပ်ရမည် စသည်ဖြင့် အခြေခံဥပဒေဖြင့် ပြဋ္ဌာန်းပေးခြင်းဖြစ်ပါသည်။ သို့အတွက် တိုင်းရင်းသားပြည်သူအများစုက ယုံကြည်လက်ခံနိုင်သည့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဖြစ်ရန် အထူးလိုအပ်လှပါသည်။

ထိုသို့ဖြစ်ရန်အတွက် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ရေးဆွဲအတည်ပြုရေးလုပ်ငန်းစဉ် ဆောင်ရွက်နေစဉ်အတွင်း ပတ်ဝန်းကျင်အခြေအနေများ သာယာဖြောင့်ဖြူးနေစေရန် လိုအပ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားများ အားလုံးလွတ်ပေးခြင်း၊ ၁၉၇၅ ခုနှစ်၊ နိုင်ငံတော်အား နှောင့်ယှက်ဖျက်ဆီးလိုသူများ၏ဘေးအန္တရာယ်မှကာ ကွယ်စောင့်ရှောက်သည့်ဥပဒေ၊ အမျိုးသားညီလာခံနှင့်ပတ်သက်၍ထုတ်ပြန်ထားသော ၁၉၉၆ခုနှစ်၊ နိုင်ငံတော်တာဝန်ကို တည်ငြိမ်အေးချမ်းစွာ စနစ်တကျလွှဲပြောင်းပေးရေးနှင့် အမျိုးသားညီလာခံလုပ်ငန်းများ အောင်မြင်စွာ ဆောင်ရွက်ရေးတို့ကို နှောင့်ယှက်ဆန့်ကျင်ခြင်းမှ ကာကွယ်သည့်ဥပဒေ (နိုင်ငံတော် ငြိမ်ဝပ်ပိပြားမှုတည်ဆောက်ရေးအဖွဲ့ ဥပဒေအမှတ် (၅/၉၆) အား ပြန်လည်ရုပ်သိမ်းခြင်း၊ ပြည်သူလူထုအား လွတ်လပ်စွာ ဆန္ဒသဘောထားဖော်ထုတ်ခွင့်ပြုခြင်း၊ နိုင်ငံရေးပါတီအဖွဲ့အစည်းများအား လွတ်လပ်စွာစည်းရုံးလှုပ်ရှားခွင့်ပြုခြင်း၊ စသည့်အခြေအနေများ ရှိရမည် ဖြစ်ပါသည်။

ဒီမိုကရေစီစနစ်ကိုတည်ဆောက်မည်ဆိုပါလျှင် အခြေခံဒီမိုကရေစီကျင့်စဉ်များနှင့်အညီ လက်တွေ့ကျင့်သုံးပါမှ အောင်မြင်နိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။ လက်ရှိအခြေအနေတွင် နိုင်ငံရေးပါတီအဖွဲ့အစည်းများ၏ လွတ်လပ်စွာစည်းရုံးလှုပ်ရှားခွင့် အထူးသဖြင့် အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ်၏ ဗဟိုဌာနချုပ်အပါအဝင် အဆင့်ဆင့်သော ရုံးခန်းများ ပြန်လည်ဖွင့်လှစ်၍ စည်းရုံးလှုပ်ရှားခွင့်ရရေးနှင့် ပြည်သူလူထုက ရွေးကောက်တင်မြှောက်ခြင်းခံထားပါလျက် ဖျက်သိမ်းခြင်းခံထားရသော နိုင်ငံရေးပါတီအဖွဲ့အစည်းများ တရားဝင်စည်းရုံးလှုပ်ရှားခွင့်ရရေးတို့သည် ဒီမိုကရေစီစနစ်တည်ဆောက်ရေးအတွက် မရှိမဖြစ်လိုအပ်ချက်ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ပြင် လွတ်လပ်စွာ ဟောပြောရေးသားခွင့်၊ လွတ်လပ်စွာကိုးကွယ်ယုံကြည်ခွင့်စသည့် အခွင့်အရေးများကို လက်တွေ့ကျင့်သုံးနိုင်မှုသာလျှင် ဒီမိုကရေစီလမ်းကြောင်းကို လျှောက်လှမ်းနိုင်မည်

ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ကန့်သတ်ချုပ်ချယ်မှုမှန်သမျှကိုဖယ်ရှားပြီး ဒီမိုကရေစီစည်းမျဉ်း စည်းကမ်းဘောင်အတွင်း နိုင်ငံရေးလှုပ်ရှားခွင့်ရစေရန်၊ ပြည်သူလူထုအားလုံးသို့ လွတ်လပ်စွာတွေးတောခွင့်၊ ရေးသားခွင့်၊ ထုတ်ဝေခွင့်၊ စည်းရုံးခွင့်စသော အခြေခံဒီမိုကရေစီအခွင့်အရေးများကို ပေးအပ်သင့်သည်။

နိုင်ငံတော်အေးချမ်းသာယာရေးနှင့်ဖွံ့ဖြိုးရေးကောင်စီမှ ၂၀၀၄ ခုနှစ်၊ မေလ (၁၇) ရက်နေ့တွင်ပြန်လည်ကျင်းပခဲ့သည့် အမျိုးသားညီလာခံအား ၂၀၀၄ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လ (၉) ရက်နေ့တွင် ရပ်နားခဲ့ပြီး၊ ၂၀၀၄ ရက်နေ့၊ နိုဝင်ဘာလ (၂၃) ရက်နေ့တွင် အမျိုးသားညီလာခံကျင်းပရေးကော်မရှင် ဥက္ကဋ္ဌ၊ နိုင်ငံတော်အေးချမ်းသာယာရေးနှင့်ဖွံ့ဖြိုးရေးကောင်စီအတွင်းရေးမှူး (၁) ဒုတိယဗိုလ်ချုပ်ကြီးသိန်းစိန်မှ ရပ်နားထားသည့် အမျိုးသားညီလာခံအား ၂၀၀၅ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ပြန်လည်ကျင်းပမည်ဖြစ်ကြောင်း ပြောကြားခဲ့ပါသည်။ နိုင်ငံတော်အေးချမ်းသာယာရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးကောင်စီအနေဖြင့် ပြည်သူ့ဆန္ဒသဘောထား အစစ်အမှန်မပါဘဲ ၎င်းတို့အလိုကျ တဖက်သတ်ဆောင်ရွက်၍ အမျိုးသားညီလာခံအား ဆက်လက်ကျင်းပသွားရန် လုပ်ဆောင်နေပါသည်။

ယခုကျင်းပမည့် ညီလာခံကိုလည်း ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံတော်ဖြစ်ပေါ်ရေးကို ရှေးရှုဦးတည်သော အမျိုးသားညီလာခံတရပ်ဖြစ်စေရန်လိုလားပါသည်။ ယခုကျင်းပမည့် အမျိုးသားညီလာခံသည် ၁၉၉၆ ခုနှစ်တွင် ရပ်ဆိုင်းခဲ့သော ညီလာခံကို ပြန်လည်အသက်သွင်းရန် ကြိုးပမ်းသောညီလာခံမျိုး မဖြစ်သင့်ပါ။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ၁၉၉၃ ခုနှစ်က စတင်ကျင်းပခဲ့သော အမျိုးသားညီလာခံသည် -

- စစ်မှန်သည့်ပြည်သူ့ကိုယ်စားလှယ်များ စုံလင်စွာတက်ရောက်ခွင့်မရရှိခဲ့ခြင်း။
- ညီလာခံအတွင်းဆွေးနွေးချက်များကို တည်းဖြတ်ပြီးမှသာ တင်ပြဆွေးနွေးခွင့်ပြုခဲ့ပြီး၊ ထိုတင်ပြဆွေးနွေးချက်များကိုလည်း လက်ခံဆုံးဖြတ်မှုမပြုခဲ့ခြင်း။
- တပ်မတော်က နိုင်ငံရေးအာဏာကို ဆက်လက်ဆုပ်ကိုင်နိုင်စေမည့် အခြေခံမူများပါဝင်သောမူ (၁၀၄) ချက်ကို လက်ခံချမှတ်ထားခဲ့ခြင်းများကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။

ဒီမိုကရေစီကျင့်စဉ်များကို လျစ်လျူရှုလျှက် မိမိတို့ကြိုးဆွဲရာကမည့် လက်ရွေးစင်ကိုယ်စားလှယ်များကို စုစည်းကာကျင်းပပြုလုပ်ခဲ့သော (၁၉၉၆ ခုနှစ်က ရပ်ဆိုင်းသွားခဲ့ရသော၊ အမျိုးသားညီလာခံကို ဆက်လက်ကျင်းပရန် ကြိုးပမ်းအားထုတ်ခြင်းသည် ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂက တစိုက်မတ်မတ်ချမှတ်ခဲ့သောဆုံးဖြတ်ချက်နှင့်တကွ နိုင်ငံတကာမိသားစုများ၏ သဘော ဆန္ဒကိုပစ်ပယ်ရာရောက်သည့်အပြင် မြန်မာနိုင်ငံပြည်သူလူထုတရပ်လုံး၏ ဆန္ဒသဘော ထားများကိုလည်း လုံးဝလျစ်လျူရှုရာရောက်ပါသည်။

ထို့ကြောင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ လူထုသဘောထားဆန္ဒဖော်ထုတ်ရေးကော်မတီ၏ သဘောထားရပ်တည်ချက်စာတမ်းအားလေ့လာဖတ်ရှု၍ ပြည်သူတရပ်လုံးက လက်ခံနိုင်မည့် စစ်မှန်သောဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတရပ် ပေါ်ထွန်းရေးအတွက် ဝိုင်းဝန်း၍ အကြံဉာဏ်များ၊ ဆန္ဒသဘောထားများ ပေးအပ်ခြင်းဖြင့် အတူတကွ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ကြပါရန် အလေးအနက်တိုက်တွန်းအပ်ပါသည်။ ။

စာစောင်မှာယူခြင်း

အခြေခံဥပဒေရေးရာစာစောင် အမှတ် (၂၂)

သို့၊

ဖြန့်ချိရေးတာဝန်ခံ

အခြေခံဥပဒေရေးရာစာစောင်

မြန်မာနိုင်ငံရေနေများကောင်စီ

အခြေခံဥပဒေရေးရာစာစောင်ကို မှန်မှန်ဖတ်ရှုလိုပါသဖြင့် အောက်ဖော်ပြပါ လိပ်စာ အတိုင်း ပေးပို့ပါရန် မှာကြားအပ်ပါသည်။

လေးစားစွာဖြင့်

အမည် _____

ရက်စွဲ _____

စာစောင်မှာယူသူအနေဖြင့် အောက်ဖော်ပြပါအချက်အလက်များတင်ပြပေးရန် ပန်ကြား အပ်ပါသည်။

အဖွဲ့အစည်းအမည် (အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုခု၏ အဖွဲ့ဝင်ဖြစ်ပါက)

စာစောင်မှာယူသည့် ရည်ရွယ်ချက်၊

မှာယူလိုသည့် စာအုပ်အရေအတွက် () အုပ်၊

ယခင်ထုတ်ဝေခဲ့သော စာစောင်များ မှာယူလိုပါက -

အမှတ်စဉ် ()၊ အုပ်ရေ () အုပ်၊

စာအုပ်ပေးပို့ရမည့်လိပ်စာ

ဤအမှာစာကို -

Burma Lawyers' Council, P.O. Box 29, Huamark Post Office, Bangkok 10243

သို့လည်းကောင်း၊ Fax (02) 3822153 သို့လည်းကောင်း ပေးပို့ရန်။

ဤစာရွက်ကို ဆုတ်ဖြုတ် ဖြည့်စွက်ရေးသားရန်၊ ထို့နောက် အထက်ပါလိပ်စာအတိုင်း ပေးပို့ပါရန်။